

היכל הקודש ברסלב

הלימוד היומי

בי"ת נצחי,
שנים מקרא ואחד תרגום,
נ"ך, רמב"ם

לעתיד בעולם הבא
מזכירין אותו כל מה שלמד
בעולם הזה
(שיחות הר"ן כח)

על ידי
לימוד
שיעורים אלו
אנו נותנים
את החומש
ואת המעשר
להקדוש
ברוך הוא
(עצתו אמונה)

היכל הקודש ברסלב

181 Huschke Road, Liberty NY 12747

היכל הקודש

כארא פאדק

1415 55th Street
Brooklyn NY 11219
347.760.5924

היכל הקודש

קרית יואל

8 Premishlan Way.
Monroe NY 10950
845.467.5299

היכל הקודש

מאנסי

34 Union Rd.
Spring Valley, NY 10977
845.445.9314

היכל הקודש

בני ברק

רחוב ירושלים 2
052.760.5715

היכל הקודש

וויליאמסבורג

27 Skillman Street
Brooklyn NY 11205
718.384.1652

היכל הקודש

קרית יואל

8 Hayes Ct.
Monroe NY 10950
845.662.4888

היכל הקודש

בלומינגדאו

24 Merriewold LN S
Monroe NY 10950
845.238.0804

היכל הקודש

ירושלים

רחוב רבי נחמן מברסלב 15
054.845.6150

צו הערן די

הערליכע שיעורים
פונעם ראש ישיבה שליט"א
רופט:

קול ברסלב

212.444.9191

חיזוק פאר די אידישע שטוב

212.444.9169

גורפס ע"י

קורן הדפסה
היכל הקודש

2623 State Route 52
Liberty, NY 12754

718.387.2691

www.BreslevCenter.com

רַחֲמָנָא רַחֲמֵנוּ – פֶּרֶק שְׁנִי – כִּל הַזְבָּחִים שֶׁקֶבְלוּ דַּמֶּן דָּף כַּא עֲמוּד ב – מִתּוֹךְ מִזְדוּרֵת “אֲבָן יִשְׂרָאֵל – (שְׁטִינְיֹלֶץ) – רֶשֶׁ”

כל הלילה רק שהיה החמה ובעמוד השחר היינו שיקוע דקאמר בסמוך דגורנין
ליה משקע כל הלילה עד תרומת הדרשן כדי שידע העולם שלא שקעוהו מבעוד יום כי
אם יהיה זכור לעיני כל ידי כך שיקוע דסוף כל הלילה בשכנמצאוהו משוקע בשעת תרומת
הדרשן וזוהוהו שיקעוהו קודם היום כי לא יעלוהו לאחר שקיעת החמה יש לגזור שגמא

יאמרו שלחבשרו לעבודת מתידין למחר

אִיכָא בִּינְיָיִהוּ, גִּזְרֵת שִׁיקוּעַ. וְהָאֲמַר רַבִּי יוֹחָנָן,
קִדְשׁ דִּיּוֹ לְתַרְוּמַת הַדְּרָשׁ, לְמַחַר אִין צִרִיד לְקִדְשׁ,
שֶׁכֶּר קִדְשׁ מִתְחַלִּיל עֲבוּדָה. שְׁבִלְמָא לְרַבָּא,
דְּמוֹקִים לְהַהִיא בְּרַבִּי אֶלְעָזָר בְּרַבִּי שְׁמַעוֹן, הָא
בְּרַבִּי. אֶלָּא לְאַבְי דְּמוֹקִים לֵה בְּרַבִּי, כְּשִׁי אֶלְעָזָר דְּרַבִּי
אֶרְבִּי, מָאִי שְׁנָא הָתָם דְּמִשְׁקַע לֵיהּ, וְמָאִי שְׁנָא
הָכָא דְּלֵא מִשְׁקַע לֵיהּ. דְּמַסְלֵק לֵיהּ, וְהָרַד מִשְׁקַע
לֵיהּ. אִי הָכִי, לְמַחַר אִינוּ מְקַדֵּשׁ, [אֲמַאי אִין צִרִיד
לְקִדְשׁ]. לְמִימְרָא דְּלַמְתוּרִין מִיחֻזָּא חֲזִי, הֵינָּה דְּרַב
הֶסְדָּא. אִיכָא בִּינְיָיִהוּ, מִצּוֹת שִׁיקוּעַ. מִיתִיב, לֹא הָיוּ
רוֹאִין אוֹתוֹ וְלֹא שׁוֹמְעִין אֶת קוֹלָּהּ עַד שְׁשׁוּמַעִים
קוֹל שֶׁל עֵץ שָׁעֵשֶׂה בֶּן קָמִין מוֹכֵיז לְכִיּוֹר, וְהָן
אוֹמְרִים, הִנֵּנִי [עַתָּה] קִדְּשׁ יְדִים וְגִלְדִּים מִן הַכִּיּוֹר.
מָאִי לָאוּ, דְּמַסְלֵק לֵיהּ. אֶלְמָא, מִשְׁקַע לֵיהּ, לֹא,
דְּמִשְׁקַע לֵיהּ. אִי דְּמִשְׁקַע לֵיהּ, מִי מִשְׁתַּמֵּעַ קְלִיָּה.
מִשְׁקַע לֵיהּ גְּבִילָלָא. לִשְׁנָא אַחֲרֵינָא, דְּמִשְׁקַע לֵיהּ
בְּחוֹמֵרְתֵּיהּ, כִּי הִכִּי דְּלִישְׁתַּמֵּעַ קְלִיָּה, וְלִשְׁמַעִיהּ
וְלִיתָּהּ. וְהָא הָיוּ גְבִינֵי בְּרוּזִי. כִּי תִרִי הִיבִיר הָיוּ
עֲבָדִי, דְּשִׁמְעַ מֵהָאִי אֹתִי, וְשִׁמְעַ מֵהָאִי אֹתִי. גּוֹפֵא,
אֲמַר רַבִּי יוֹסִי בְּרַבִּי חֲנִינָא, כֹּל כִּיּוֹר שְׂאִין בּוֹ
כְּרִי לְקִדְשׁ אֶרְבָּעָה כְּהֵנִים מְכֻנָּה, אִין מְקַדְּשִׁין
בּוֹ, שְׁנַאֲמַר וְרַחֲמָנָא מְכֻנָּה מִשָּׁה וְאַחֲרָן וְגִבְיָו וְגו'.
מִיתִיב, כֹּל הַכֹּהֲנִים מְקַדְּשִׁין, בִּין שִׁשִּׁשׁ בְּהֵן רַבְעִית
בִּין

אִיכָא בִּינְיָיִהוּ גִזְרֵת שִׁיקוּעַ. כלומר הא דאוקים אין מעלוהו דרבי יוחנן משום פסול עבודת
יום לא כדקסיד שיהא הלילה פוסלו לעבודת היום כרבי חייא אלאי שגמא לא יחזור
ישקעוהו ותמאנא עמוד השחר פוסלו לעבודת פוסלו לא יעלוהו אם שקעו קודם עמוד השחר
כשרא דהיינו דקא נקט רבי יוחנן ופסולא אלא לשון אימור העלאה שלא יגרמו
לחן ליפסל דכיון דקדש לזו בכלי שרת מצוה
לשמיך כשאר קדשים ומידו שהעלאה
מיפסלו ולקמן פריך היינו דרב חסדא דאמר
לילה לא פסיל אלא עמוד השחר פוסל ורבי
חייא לא אסר ליה להעלותו משום גזירת שיקוע
אלא בהעלותו נפסל מיד לעבודת מתידין ולכן
נקט לשון נפסלין: והאמר רבי יוחנן ב'ו', אלמא
אמר שמעלוהו דאמר רבי יוחנן ורבי חסדא
הצריך לחזור ולשקוע ובשלמא העלאה לא
קשיא לן דלא סגי בלא קידוש זה שובח לפיסי
של תרומת הדרשן ולגזירת שיקוע לא למיחש
בזיון שגמאשו משוקע וזהו לשקועה ובעשיה הגיע
חומן הסמוך לפסולו לא פשע ביה והדר משקע
ליה ולא דמי למעלוהו בלילה שנגזרו לקדש בו
כהנים הבאים תמיד להקדיר ואתי למיפשע ביה
אלא דא קשיא לך דלא איירי בה רבי יוחנן
במצות שיקוע ונימא דנישקעיה: בשלמא לרבא
דפוקי. לעיל הא מילתא דר' יוחנן אליבא דרבי
אלעזר דאמר אין לינה מועלת בקידוש איכא
למימר דמאשח הכי לא חש לשיקועו דקסבר רבי
אלעזר דבמי כיור גופיהו נמי לא פסלה לינה:
הא. דאמר ר' יוחנן לעיל אין מעלה: ברבי.
אמרה דאמר לינה מועלת בקידוש וכל שכן במי
כיה: **אֶלְמָא**, דאוקים לעיל בה רבי יוחנן
דבמי ארדבי לעיל א"ר יוחנן אליבא דרבי
לגזירת שיקוע חיש והבא נמי משקעיה והבא
ליכא למיתלי עטמא במודה רבי דמקדוה הגבר
עד צפרא לא פסלה לינה דבשלמא לא פסל קידוש
דפסול לינה ידידיה דרבי שחרי אין המים
בעולם וקדושה למימר הכי אבל מי כיור
דחזו קון דאוקדש לא בעליהם וזכר ידיו
דאורייתא עמוד השחר הוא דגריס ליה: **שִׁנָּא** הָתָם דְּמִשְׁקַע לֵיהּ. כלומר מאי שנא
גבי אין מעלוהו דחש לגזירת שיקועו ומי' ש' כו: דמסלק ליה והדר משקע ליה. לאחר קידוש
תרומת הדרשן ורבי יוחנן לא אירי בהתקת מי כיור אלא בהכלות קידוש לאשמועינן
דמודי רבי מקדוה הגבר עד צפרא לא פסלה לינה הבא ג' א"ר רבי יוחנן א"ר
א"ר צריך לקדש היינו דרב הֶסְדָּא ב'ו', א"ר רבלי דרבי יוחנן אוקמא דלילה לא פסל ולמחר
אינו מקדש בתמיה: **אֲמַאי**, א"ר יוחנן משמיה דאילפא מקדש ממנו לעבודת לילה ולמחר
אין מקדש דשמי' מתידי דמשום דלא שיקוע בערב קא פסל לזו קידוש מחר: ומשני
צריך לקדש. קאמר דכיון שקדש לעבודת לילה אין צריך למחר ואשמינן דאין לינה
מועלת בקידוש וכדכרי אלעזר: היינו דרב הֶסְדָּא. השתא אדאוקמא אין מעלוהו דר' יוחנן
משום פסול עמוד השחר אבל לילה לא פסיל היינו דרב חסדא: **אִיכָא בִּינְיָיִהוּ מִצּוֹת**
שִׁיקוּעַ. לר' יוחנן מצות שיקוע מבער כדי שימאנא משוקע בקידוש תרומת הדרשן וזהו
נכסר לחזור ולשקוע והיינו דקאמר כיון ששקעו אלמא מבערם כיין משקע ליה ולרב
דאמר לא הומרינו בו כל כך ואין מצות שיקוע אלא סמוך לזמן פסולו קודם עמוד השחר:
לֹא הָיוּ רוֹאִין אוֹתוֹ ב'ו'. ובמי שובחה בתרומת הדרשן קמריי במסכת תמיד כשהיה נכנס
לעזרה לקדש ידיו ורגליו לא היה מכניס בידי לא נר ולא מבוקה אלא מחלק לאור
המערבך ולא היו רואין אותו אחוה [והכתנים שהיו בעלי מוקד עד ששמעין כו': והן
אוֹמְרִים הִנֵּנִי, לְכִיּוֹר מוֹקֵד מִן עֲצֵמֵי לְחִיטֵי נִבְנוּבִים בְּהִילַת אֶפֶר לְחֻפּוֹ לְאֹחַר שִׁירָה

הפסק ביה ושהיה לא דקרי ליה לעבודת עבודה לאו משום דלא משקע ליה הדאי מסלק
ליה והדר משקע ליה וקצת יש תימה בין לפי' הן זה לפירוש אחר לישאנא דמסלק ליה דהא
נמי היה יודע דמסלק ליה ואין קשה לו אלא משיקוע (דברתא) מאי שנא הכא דמשקע ליה
ומאי שנא הָתָם דלא משקע ליה: **אִי** משקע ליה. שהיה למעלה ורבא חסדא ומורידין לבזר
הלא אין קולו נשמע ואין לישיב דנשמע קולו דקדתי היינו בהעלותו ויל' היינו דקא אמר
דמשקע ליה בגלגלא (כגון) לבזר החקול שנשמע היינו בהוציאנו מן הבזר ומעלוהו ואי בעית
אימא דמשקע בתומרתיה דהיה בגלגלא אף שיקוע כדי להשמיע קול הרבה בתוריה
ובהעלותו: **הַגִּהָן** איכא בינייהו גזירי שיקוע. פירש רש"י משקע בערב שלא יבטח
לשקוע בעמוד השחר אבל לילה אין פסולו כלל לעבודתו אם למחר אם משקעו בעמוד
השחר ולרבי חייא לילה פוסלו וקשה אם כן איכא בינייהו טובא דלרבי יוחנן לילה אינה
פוסלת ולרבי חייא פוסלת ועוד דליפרך מדי היינו דרב חסדא ועוד דבסמך פריך מנח למחר
אינו צריך לקדש אלמא למתידין חיינו דרב חסדא ודאמר שגמא דבלא חסדא דלמחר וכו' ולא
היה מצי למפרך מאי דרבי נראה ליה גזירת שיקוע ודאם לא שיקוע לא הויא פוסלת לעבודת
דס משום לילה אפילו שקעו בעמוד השחר ולר' חייא יהא פסול מן התורה ולרבן פריך למחר
אינו צריך לקדש אלמא אפילו מדרבנן כשרה לעבודת דס ואין לילה פוסלת ואם כן היינו דרב
חסדא וקאמר איכא בינייהו מצות שיקוע. בריב:

בין

מן המזבח כרתנן לעיל גבי ראודו אחוה הכהנים שירד: **מָאִי לָאוּ.** האי שמיעת קול העץ דקדתי דסליק ליה לכיוון מן הבזר אלמא משוקע הוה וקשיא ליה לרב חסדא דאמר לא משקע
ליה עד צפרא: **לֹא דְמִשְׁקַע.** השתא: **מִי שִׁתַּמֵּעַ קְלִיָּה.** הלא אין מוכני צריך לשוקעו אלא להעלותו אבל שיקוע משלשלו לבזר והוא נופל נאמליה ומשני דמשקע ליה בגלגלא. כי הכי
דלישתמע קליה וישמעו הכהנים הישנים בעיד וניתן לפיסי דתנן במסכת תמיד (פרק ג' מ"ח) מירדיו חזו שמעין קול את העץ שעשה כו: בחותרתיה. גלגלא: והא גבני' ברוז'. שהיה
מכריז עמוד הכהנים ובעתהם כלולים לרובכנן וישראל למעמדם: **נִבְנִי.** שם האש: ב'ו'. **תִּרִי הִיבִיר** הוּוּ **עֲבָדִי.** שתי הכירות עושין לדרב: כל הכלים מקדשים. מים שנתקדשו כן

בין

זבחים. פרק שני – כל הזבחים שקבלו דמן דף דב עמוד א – מתוך מזרחית – אבן ישראל – (שטיינזליץ) – רלא רש"י

בין שאין בהן רביעית. הלוג מים ואע"ג דליכא שיעורא גבי נטילת ידים לגבי קידוש לא בעינן שיעור: בקדוש בתוכו. קידוש דמונן של כיוור ותחבו בתוכו כלי קטן ומקצתו לחוץ. ויזמן הכויר ומציא אכל באפהי נפשיה בעינן שיעור ארבעה כתבים: והא ממנן כתבים. אמנתי. פרך דאמר רב כל שירת ראויין הם לקדש: ירחצו. ובקרבנם

אל המזבח ירחצו קרא יתירא הוא האי ירחצו

דהא כתיב לעיל מניח ורחצו ממנו וטמך ליה
בזאם לא אהל מועד ורחצוהו אל המזבח לא
לכתוב ירחצו והא ארבעה וטמך קאי: שנמשח
עמו. ונתקדש במשיחתו כמזוהו אינו מקדש ידים
ורגליו: לנחשת הקשתיו. לא היתקשע וליף לה
אלא כלומר ודימיתיו לכיוור) להיות של נחשת
הכן כמו הכויר. (רבימיתו לכיוור) ולא לרבא אחר.
לא היתקשתי שניהם בפסוק אחד ללמוד שאר
דברים ולומר שכנו מקדש כמזוהו מדאיתגרוך
למיכתב נחשת גבי כנו ויזמנא אחריתי שמע מניה
לאו לאקשיתו בעי דאי איתקשע נחשת בני מינה
בהיקשא אלא שמע מניה למאי דרמאי פריש
בהדיא ולמאי דלא פריש לא דמאי: לנחשת.
לענין נחשת הקשתיו: קשתיו. דימיתיה: הן
המשלשם הפקת. ממשכת מןקשות (פ"ו ז"א) כן
יש מעלין ולא פוסלין מעלין משלימין לארבעים
סאה והתם מפרש להו: משלים לפי כיוור.
לישעור ד' כתבים: לרביעית. כל נטילת ידים
אינו משלים 'למעוטי' אלא. תחת דאין משלים
לרביעית: אילמא למעוטי שרי' הנדוק. שהוא
מן המעלין את המקדש דקדוהי היתם: ידוק. דק
שראוי להדיוקו מבלי אל כלי. אי דפרה שוחה
ושוחה ממנן. שאינו בעי דליפסל משתריה במזה:
אפי' לרביעית נמי. דכל זמן שנפסלו משתיות
במהם בין אכלי בין בקרקע פוסלין הא לא
נפסלו כשרין: אפי' למקח נמי לא. דלא נדוק
הוא: יבחינן אדרימין. מבין יתושעין כל בנפים
כדרך שגדל בשולי חבית של יין שלנו מבחוץ
יבחינש דקין אף תן נבראים מן המים: אפי'
בעיניהו נמי. אם כל המקדש נעשה מן כשר
ורש לקיש קיש לישנא דקשלתיה: בעיני של ד'
דג גדול שנימוק שזמן עשר בחור: למעוטי נתן
סאה ונפל סאה. למעוטי הך מינש דנתן בהן
לגבי מקדש פעמים ארבעים וארבעים אין מעלין מן
פירות להן משקש שאינו מים ותבד משהדמיין
וקתני' היתם פעמים מעלין פעמים אין מעלין
יציצ' מקדש שיש בו ל"ט סאה ונפלה סאה מזהן
ליתוכ' כל העלתוהו פירוש אל השלימתו ואף
לא פסלוהו פעמים דמעלין יציצ' דהו בתוכו
ארבעים סאה כמזוהת נתן סאה מאלו המים
ונטל סאה אחר הבתיה כשר דבטל לתוך קמאי
במקדש השלם והלכך בן ונטל סאה ממיסיל
נמצא שהמקדש הוזה שלם על ידיו לכשתל
סאה ורבותיהו בגזלתה ידים לא משלים שאם

היתה בו רביעית מים ותתן ממניהם הללו לחתוכו רובעית ונטל כנגדם פסולה
אחשביא שיעור וזוטא רביעיתו כמלכותיה: עד רובו. אם עירב בו ממין הללו
עד רובו של מקדש ולא רוב בכלל ע"י נתינת ונטילת סאה כשר: אם קדש רביעית.
ברופן המקדש והמים נמשכין שם ואף על פי שנתמעטו המים ואין מערבין בו
המקדש באותה קדיחה: מפבילין בו פחותין בו'. צעוריות מולגת קטנות של טווי
זהב: מן פקוק. אל על שאנין חוץ: כשרים. והחשביא הכויר בתוכו למלואות מרחן
ולתת לחתוכו: למיטרא. דלא בני מים חיים: ונתינתו. תב"כ והקרב והכרעים ירחץ
במים לא במזוג מים ויין ממוזג: חוץ שיש חלקי מים ואחר יין. שאר מים. ואפילו
מכונסין: מאי קל וחומר למי כיוור לאו למיטרא דמים חיים נתינתו. וה"ק ק"ו למים
חיים הראויין לכיוור שבשיעורן לירחצת קרבי קדשים: לא יקדשיש. ומו כיוור ממש קא
ליף בקי' שרוחצין בממיו קדשים וק"ו שלחן דקדשי וזהו: והא תנא דבי שמואל.
לא ידענא אדאית קאי מדבריו משענין מניה הדיכא דרוביב מים סתמא אין בו כיוור

בשרין לה:

בין שאין בהן רביעית. למאי דקסיד בלא קודש יש תימה דגרע מנטילת ידים ויש
לומר דנטילת ידים נמי כביש בו רביעית נטלין אפילו לשינש והבא בידוהו ביה
רביעית מעיקרא: והא ממננו אמר רחמנא. פי' בקונטרס דאמתניתין (פרך) דאמר רב
כלי שרת ראויין לקדש פריך וקשה תיקשה ליה מנתינין (דף מג:) דקדני דכתן

גדול מקדש בקיתון של זהב וגראה דקאי אהא
דשני בקדוש מתוכו ופורין) והא ממננו אמר
רחמנא דאין לקדש אפי' קודח אלא אם כן יחא
במזוהו שיהא בו שיעורא: **קולח** מתוכו. כי
שנוטל מממיו בכלי קטן וכשריה לקדש כיוון
דבאן ממלי גדול וכה"ג לקבן אם קדח בו
רביעית מטבילין בו מחטשין וגזרות
ומבשריות דמקדח אתו ובקונטרס לא פריש
כן: **ק"ו** מכנו. משמע שיש לו חוץ ועשוי כמין
תיבה פתוחה למעלה והכויר יושב עליו ורבי'
פי' כעין יורה כבוייה על פיה ונפתחו שוליה:
לרביעית אינו משלים. פי' בקונטרס
לרביעית לנטילת ידים וקצת תימה הדיה נראה
לפרש לרביעית היינו להטביל מחטשין וגזרות
דבחי' מיירי שסוף שמתעלה ומיזוהו נראה כפירוש
הקונט' דרבינו ר"ל כבר כתב רביעית דמקדח
כדמוכח בגיור בפרק שלשה מינים (דף קח.)
למעוטי טיט **הנדוק**. אע"ג דמשלים למי
מקדח אין מטבילין בו כדאמר בפרק קמא
דסוכה (דף טז.) גבי אורי ומטערף ואין ישינים
תחתיו ופרך מי איכא מידי דאיתו לא חזו
ומטערפו וקאמר טיט הנדוק יוכיח ולא כמו
שפירש שם בקונטרס דאע"ג דמשלים כדתנן
במסכת פסוקא פ"ב אלו מעלין ואלו פוסלין מי
השלג הוברד וטיט הנדוק מכל מקום אם עשה
מקדח שלם מטש הנדוק לא עלתה לו טבילה
ולפירוש אין זה יוכיח דטיט הנדוק במשלים
שחוא משלים וזהו לטבילה דלא חזו (ואצור)
דאין ישינים תחתיו אפי' בשעה שהוא משלים
לפיכך נראה ודטטי הנדוק נמי) אפי' בשעה
שמצטרף אין מטבילין בו הדיכ' נתן במסכת
מקואות פ"ב (מ"י) מקדש שיש בו מן סאה טיט
רבי אליעזר אומר מבטבילין במים ואין מטבילין
בטיט רבי יהושע אומר בטיט ובמים באיה טיט
אמור שיש שהמים צפין על גביו ואז היו המים
מצד אחד חודר רובי הירושע שבמטבילין במים
ואין מטבילין בטיט באיה טיט אמרו בטיט
שחקנה יורד מאיליו בתוכו דברי רבי מאיר רבי
יהודה אומר מקדש שאין קנה המקדש עומד אבא
אליעזר בן יקוסא אומר מקדש שהמשקל רבי
יהודה רבי אליעזר אומר הוורד בפי הבית רבי
שמעון אומר הוורד בשפופרת הנד רבי אליעזר
רבי צדוק אומר הנמדד בלוג והיינו טיט הנדוק
דסוכה (דף טז.) דאמר יוכיח ודרשכתיטי מצד א'
מטערף לביע' ואין מטבילין בו: **אפילו**

לרביעית. כאן פי' בקונטרס דאמרין פרק כל הבשר (חולין דף קז.) מים שנפסלו משתיות
במהם בין בבלין בין בקרקע פוסלין חוץ לא נפסלו כשרים ואינו כן דהתם הניא בהדיא
בקרעין כשרים ופליגי היתם באפסאק בבת בירתא אבל במקומן כדרישין לכולי עלמא
ואפי' מקדח הוא דקאמר הכא אי פרה שוחה ושוחה ממנן אפילו למקדש נמי אינו
משלים לא קשיא מידי דהתם במים צלולים מיירי בלא טיט אלא שהם סרוחים ונפסלו
משתיית בהמה הדיא מיירי במים עבים שנפסלו על ידי שות המעורב בהן ויש תימה
מנא ליה איה שיעורא דכל חני תאני משכסת מקואות (פ"א) לא מילי בשתיית פרה:
נתן סאה כשר. ממי פירות מיירי כדפי' פרק הערל (יבמות דף פב.) אביר במים שאובין
אפי' כל דיוח כולו וכשר דראשון ראשון בטל ויש תימה דגבי קרב וברעים דרשינן
במים ולא במזוג והכא גבי כיר כתיב במים מוכשרתין במזוג: **והא** תנא **רבי'** שמואל.
פי' בקונטרס לא ידענא אדאיתא קאי ומיזוהו תורת כהנים תנא והקרב והכרעים ירחץ
במים ולא בין מלואו במזוג מניה הדיכא דרוביב מים סתמא אין בו כיוור
לומר מים מים שאין להם שם לוי יצאו מן תותים שיש להם שם לוי:

יצאו

יכול

יצאו

פרק שני – כל הזבחים שקבלו דמן דף כב עמוד ב – מתוך מהדורות "אבן ישיראל – (שטיינזליץ)" תוספות

יצאו מי כיוז שיש להם שם לווי. הא דאמרין בסוכה (דף יג.) ובחולין (דף סב.) כל שנשתנה שמו קודם מתן תורה ובאה תורה הקפידה עליו וזה שם לווי לא קשיא מיד דכך שמו מי כיוז שנתן שמו תורה: **ערל**. מפרשי רבינו שלמה בכל מקום שמתו אחיו ממות מלווה וית' מפרש דבומרו לערלות וקרי ליה לבו לשמים לפי שאינו ערשה

אלא מדאנת צער המילה ובריש הערל (יבמות

דף ע.) פירשתי: **משום** דאין לבו לשמים.

אפילו שב בשעת עבודה אחרת בסוף מנחות

(דף קט.) דאין קרנבו ריח נחתן ואינ' דרשאת

לבו לשמים מתחילה לא היה לבו לשמים:

אבל טמא מת. פירוש קודם שביעי מרצה

אפי' בקרבן יחיד על ידי ציצ' מתוך שמרצה בלא

ציצ' וזה דאמר ר' און הקדשים אין עין מרצה כעבור

מוקמינן להו בטומאת שרץ וכן כל טומאת מת

דשומעין היינו קודם שביעי שלו אבל בשביעי

היינו כמו שרץ דאנו מרצה ביחיד לא

ששומעין שומעין עליו וזה אינו מרצה כעבור

נמא מת בשביעי ונמו' לפי שיכולין לעשות ע"י

שולחן טהורים ואורחא מזג אבל הפסח

בטהרה. גרסא: **אי'** הכי טמא שרץ נמי.

קבועה לא ברך א' הכי דאפי' לית לן מתוך

שמרצה כו' מצי לאקשו' דא פירכא טמא שרץ

לירצי כעבור מקל וחומר מטמא מת ויש לישב

אי הכי דאקראת מתוך שמרצה וכו' ויפלת יחיד

ברביעא כעבור מתחילה א"כ טמא שרץ נמי

לירצי ביחיד דהא מרצה הוא כעבור מקו'

דטמא מת אבל אי' לאו מתוך לא היה קשיא

מידי דאמאי דמתנ' דפסלה טמא מיירי בין

בטמא מת בין בטמא שרץ ועוד אי' לפרש כי נמי

אמרין מתוך דהו לבו לאוקמי' מתני' בוב

ומזרע מי שטומאה יצאת מנופו אבל טמא מת

ושרץ לא דמרצו ביחיד בדריבא דחיל ומרצו

כעבור לכתחילה ושרץ מקל וחומר ומשני טמא

שרץ אינו מרצה כעבור ביחיד לכתחילה שחיי

מכפרין מתכפרין ובמתכפרין טמאי שרץ אינן

עושים פסח בטומאה שחיי שוחטין וזורקין על

טמא שרץ וכל שמא שחיד נדחה אין עובר

עושין בטומאה אלא שולחן ושוחטין הטהורים

ועושים פסחין בשבילם וא"כ איכא למיפרך מה

לטמא מת שכן מרצה כעבור מת שאין כן בטמא

שרץ: והנה"ה. ורבינו נתן גרסא אי' הכי ומפרש

דבמועד אפי' בטומאה היינו בין במת בין בשרץ

בין דפסח בין דמשיח דאין דאקמרי' זקני דרום לא

שנו אלא טמא שרץ אבל טמא מת מתוך

שמרצה כעבור מיירי בריצי שלו אביהא

בטומאה כלומר שמרצה טמא שרץ גדול

שנאכל בטומאת בעלים במת מרצה נמי ביחיד

שימש בטומאת מת אבל טמא שרץ נמי דיש

לזרצי כעבור בננו דאין נשטמא אהנינא אם

הסכנים בשרץ רעבי' בטומאה דבמועדו אמר

רחמנא ואפילו בטומאה וכל שביחיד נדחה

כעבור עבדי בטומאה מי' מ' לא ריצי' גדול כמא

לאלול בטומאה כמא שאמר לכתוס ופרץ אי' הכי טמא שרץ נמי כיון דאמרת דבטומאת

מת מרצה ביחיד מטעם דמרצה כעבור דאכלי בטומאת מת א"כ טמא שרץ נמי בקרבן

יחיד לירצי מקל וחומר מטמא מת דייחיד ומשני קסברי זקני דרום מכפרין פירוש דייחיד

במתכפרין דטמא מת אין טמא שרץ לא ואם תאמר ומני' דבמועדו איירי אן בטומאת

שרץ אי' ממעשיותא דבמועדו אם כן אפילו כו' ומזרע אי' מקל וחומר דמת שטעון שליש

ושביעי מה לטומאת מת כן אישוראי' לאלול ומזרע אי' מקל וחומר בשרץ דאם נטמא

בעלים בשרץ לא אכלי' ויש לומר דהאי דלא אכלי' לאו משום חומר דשרץ אלא משום דשוחטין וזורקין עליו ואלא

איפשר ליה מפסח וכה"ג במת בשביעי שלו אם דיו רוב עובר

טמאים בשביעי שיכולין לטוהר לערב לא הוו אכלי בטומאה וקשה לפירוש ר"ת כי דייכי דאמר מכפרין במתכפרים ולמעטני טומאת שרץ דלא לירצי' ביחיד' וכו' נמי נימא כעבור

דדוקא טמא מת ולא טמא שרץ ואי' משום דאית' קל וחומר ומפיק מדיקדשא

יכול כן נבר משש. גוי' תלמוד לומר ערל לב. אינו נפסל אלא מחמת ערלות לבו אלמא

בכחן קאמרי' שנתיבדו מעשיו. נחשבים לנכרים למקום: ערל בשר. והוא צדיק מנין: **פסח**

פסול. אמתי' קאי דחנן במותני' טמא מחלל עבירה וכל כדכר בקרבן יחיד קאמרי' דאילו

קרבן עובר קרב בטומאת מתוך שמרצה כעבור. לכתחילה: מרצה ביחיד. דייכר ערל דיו

שהציץ מרצה עליו והאי דבטומאת מת פשיטא

לן דכתיב' במעודו ואפי' בטומאה משמע בין

שכן (נמי) אמרי' גבי שהעובר טמאין ומדגלי'

בדוכתא אחריתי גבי טומאת בעלים דכי

אישוראי' טומאה כעבור במת אישוראי' דכתיב'

איש כי יחיה טמא לנפש לפינן מזה איש נדחה

ואין עובר דאמר אף גבי כחן המרצה נמי במת

בטומאת שרץ: לא י"ג: **פסח** שרץ נמי י"תי' בבל'

וחומר. דמרצה כעבור לכתחילה בקו' מטמא

מת: קסברי זקני דרום. דאמרי' מת דדוקא:

מכפרין במתכפרין. כשהותרה טומאת כעבור

שניהם דיו בשמעתיה דהוה ודעבור דיו דאמרנו

נפקא לן (פסחים דף עו.) הילכך כחן כעבור מה

כשהותרה טומאה אצל רוב עובר שנשטמא טמא

מת דותר ולא טמא שרץ ואף כשהותר לכהן

בקרבן עובר מת דותר ולא שרץ א"כ. קסברי.

זקני דרום דפשיטא להו דלא הותרה טומאת

שרץ אצל רוב עובר ויתני' בבל וחומה: **אי'**

קסברי אין שוחטין וזורקין. וכל הפסח על יחיד

טמא שרץ ואין ע"ל דיכול לטבול לאלול לערב

ואיכא למיד' בפסחים (דף צ.) ודס"ל הכי וילין

לה מאש' איש כי יחיה טמא לנפש ואפילו לה

שביעי שרץ ערב הפסח במשמע דדוהו ליה

אטמא שרץ: **אמאי** לא יכריז' במזמורא: **הא**

כל שביחיד נדחה עובר עברי' במזמורא. דאיש

ולא יכריז' קאמר דרמנא: **אמאי** כברי לן כמדי'

התם שוחטין וזורקין על פסח שרץ. והואיל ודיו

לאוראת וילכך עובר טמאי שרץ אף קין הילכך

דותר לזון ליכנס לעורה אלא ישלחו

קרבותיהו לעורה ויקרבתו כהנים שחורין

ויטבילו ואכלו לערב דלא הותרה להם טומאה

אלא במקום שאילו לא הותרה ודיו נדחו וילכך

טמא מת שאינו מותר לאכול לערב דותר הוה

אכל טומאת שרץ לא ואין כאן קו' שחיי' יכילין'

לעשותו בטהרה: תקע להו. צעק להם קול גדול:

איה כח מרובה. לדחות את הטומאה הוי **אמר**

בה מתכפרין. כדמפרש ואזיל שחידת טמא

שרץ משלח קרבנו לעורה כדקאמרי' שוחטין

וזורקין על טמא שרץ והכחן המרצה בן אם

נטמא בשרץ פסול לא דבמוקמי' מתני' דקתינו

טמא פסול בטמא שרץ: **קום** **שטמא** **נמכא**

בעלים כו'. יחיד שנשטמא במת אין משלח פסחו

לעורה לשחוט עליו ואלא נדחה לטמא שרץ

דכתיבתי' איש איש כי יחיה נדחה ואפי' דכחו

מרובה משל כחן אצל שרץ: **בהן** **שנשטמא** **במת**

אין דיון **שאינו** מרצה. שחיי' כחו ערב משל

לפי

בעלים אצל שרץ ואמאי אמרי' זקני דרום מרצה כעבור: **פסח** **טמא** **מת** נמי.

יחיד טמא מת נמי משלח קרבנותיו כלומר אם שילח פסחו לעורה ושחטו וזרקו עליו פסחו

למעשות פסח שני ואף על פי שלא יאכל ממנו דקסברי אביילת פסחים לא מעעבת ומידו

לכתחילה אמר דרמנא נדחה לפסח שני וצבור עבדי בטומאה הילכך כחן המזכיר בקרבן

יחיד מתוך שמרצה (ובצבור) לכתחילה מרצה ביחיד ריעבד: **וחכתיב** **איש** **איש** **וגו'** **ועשה**

פסח **בחדש** **השני**. אלמא מידה:

הכא

שני כתובין הבאין באחד. בדבריהויו כתיב קראי למיתה בסנהדרין באלו דין הנשרפין
וטובא קשיא לי בגוה דהא דמה לו ללמוד מן דא מיתה בגופה כתיב דביין דור הוא
וזור הוהר יומת דא מחוסר בגדים נמי הכי ולפינן ליה בסנהדרין אין בגדיהו עליהן
אין כהונתן עליהן דהוה לזו וריס ועוד א"כ ויחול עבודה לא גילף מיניה דבחילול נמי
קראי טובא איכא: הוואיל ורצפה מקדשת.

לעמוד לשרת שרתי דוד קדישה בשתי תודות
ובשרי של פגעים בדאמרנן לקמן בשמעתין כי
קדיש דוד ביה: וכלי שרת מקדשין. בכתבי
וימשחם וקדש אותם (במכוד ו) לא יאה דבר
הוציץ בין בן כללי שרת. בקבלת הדם בדכתיב
ולקח הכהן (ויקרא ד) שטחא לקדשה בעצמו
של כהן: וצריכא. שטחא במונחא חציצה כלים
ובחמה ורגל תבירו לפי הסדר שנשעו בה: דלאו
מינא דבשר אדם הוא. ובין דאינו ממין אדם
כלל הוי מן בשאינו מינו וחרצין: רגלו אחת על
האבן. שמוטלת על שטחא מקדש אבן חרצפה:
גידלדלה. אבן אחת מאבניה מקביעתה
ותומענעת ברצפה: גידלדלה. לכאן ולכאן:
נקדיה. לגמרי והגומא נראית שש ועמד בגומא
ועבד: כי קדיש דוד. שטחא מקדש אבן חרצפה
תודות ובשרי של פגעים כדנתן במס' שבעות
(דף יד. טז): תיבעי ליה כל העוירה בולה.
שנטלה רצפה שלה: דרך שירות כבד. מי הוי
אורא דמקרא ומקרי שירות ואי. כי באצבעו
ולקח. דכתיב ולקח הכהן מדם התודות לאצבע בין בקבלה
ונתן על קרנות השילוי הכהונה לאצבע בין בקבלה
לזריקה ודרשוהו לפניו ולאחריו לומר שלא יהיו
אלא בימין וילפינן לקדשה בשמעתין כל מקום
שנאמר אצבע אינו אלא ימין: וכי נאמר יד
בקבלה. קס"ד דאם נאמרה בה די הוה ריש
מודה בה אבל באצבע לא יליף בה ימין לזר
בעי לה ומעניה לה: אלא באצבעו ונתן בו,
בהא מוודינא לך דלומיתן טחאת בעיאי ימין:
וי"ש. דאמר אי הוה כתיב בה די הוה לילף לה
ימין ומאבצע לא יליף: מהא נפשך אי הוה ליה
ג"ש. וילפינן די דקמיפריה ממוצעת דכתיב יד
על בן דן דהימנא את כל מקום שנאמר יד
אינה אלא ימין: כי לא נאמר יד בקבלה פאי
הוי. דרי נאמר בה אצבעו ונתילף אצבע אצבע
נמי מחרת דכתיב במצורע וטבל הכהן את
אצבעו הימנית: ה"ג לעולם לית ליה ג"ש וח"ק
וכי נאמר יד ימנית בו: אלא אמר רבא לעולם
אית ליה ג"ש וח"ק וכי נאמר בה די בקבלה. אי
הוה כתב די שיהא ראויה לאחוז בכלי וילקבל
הדם הוא איכא למידרש נמי אקבלה וילקבל
ולא נאמר כאן די אלא אצבע ואי אפשר לקבל
דם בכלי באצבע לבלא ד"ג משום נתינה הוא
דכתיב בה שחוט ראה לו ולא משום קדש
נמצא שאין אצבע לא נאמר בו לפיכך קיבל
בשטאל כשר: אויז. כמו ששעשם לכדים של
חרס שקורין מאניקו: וקפבל ביה. בהחיות אוון
מקבל את הדם באצבע שחוטב אצבעו לתוכה
ותושא את המזרק ומקבל:

נדרש

ימין. אלא אמר רבא. לעולם אית ליה גזירה שוה, והכי קאמר, וכי נאמרה 'יד' בפסקלה, הוואיל
ולא נאמרה 'יד' בפסקלה אלא 'אצבע', ואי אפשר לקבל באצבע, קיבל בשטאל כשר. אמר ליה רב
סמא בריה דרב אשי לרבינא, איפשר דעביד ליה און לשפת מזרק, ומקבל בה. אלא אמר אביי,

מזרק נראה לפי שצריך לשרוף לכוליה אם אבל אצבעו לא אפשר לקנח בגוף הפרה שהיה מה בזה המושא אל גבה פני אהל מועד וכי בין כל הזאה הזאה ירד מן החר לקנח ידיו בגוף הפרה אי נמי כדפי' בקטנרס לקנח בפרק דם חטאת (דף צג) שלא יתלכלך אצבעו בנימין בין הזאות הדחי בני חיישין לנימין בפי' כל כתבי (שבת דף קטז) גבי מפתשין את הפסח עד החזה וכן נראה דשדושתה והוייתה במקום אחד היי כדאייתא בפרק פרת חטאת (לקמן דף קג) וכן במסכת מדרות (דף לה) תנן כל הזבחים שהיו שם בגדוהו עשרים אהל חרץ מכותל ומזרחי שכן השרוף רואה פתחו של היכל בשעת הדיחה. ע"כ:

זאת אמורת אויר כלי בכלי דמי. מהבא הוה מצי למפשט לעילי ורבי פרק דמזבח מקדש (לקמן דף פז) גבי אויר כבש כבש דמי: **קדשים** קלים מנין. ותימא לדעיל גבי מדם הפר וולא מדם העזרן לא קאמר קדשים קלים מנין ויש לומר דכין דגלי הכא הדיה תתם: שחט

וירידין לתוך הקלי. אימור נמי, אימור רבי אסי אימור רבי יוחנן, וירידין צריך שיראו אויר קלי. בעא מיניה רבי אסי מרבי יוחנן, היה מקבל גופתו שולל מזרק עד שלא הגיע דם לאויר, מהו. אויר שאין סופו לגנוח כמנוח דמי, או לא כמנוח דמי. אמר ליה, תניתנה, חבית שמונחת תחת היונוק, מים שבתוכה ופסולתה לה, פסולין. צירף פי' ליונוק, מים שבתוכה פסולין, ושבחוצה לה פשירין. האי מאי, בעי מיניה אויר שאין סופו לגנוח, וקא פשט ליה אויר שסופו לגנוח. תרתי קא בעי מיניה, אם תימצי לומר אויר שאין סופו לגנוח לאו כמנוח דמי, אויר שסופו לגנוח, מאי.

רב יוסף מרתי הכי, רב פהנא מרתי, חבית בעא מיניה, ופשט ליה מזרק, אי אתה מודה במזרק שאי אפשר לו בלא יונוק. תנן התם, נתן ידו או גלגלו או עלי ידקות כדי שיעברו מים לחבית, פסולין. עלי קנים ועלי אגוזים (כשירה) [פשירין]. זה הפלל, דבר המקבל טומאה, פסולין. דבר שאינו מקבל טומאה, פשירין. מנא הני מילי, דאמר רבי יוחנן משום רבי יוסי בר אבא, אמר קרא 'אף מעון ובזר מקוה מים יהיה טהור', הוייתן על ידי טהרה תהא. אמר רבי חייא [בר אבא] אמר רבי יוחנן, זאת אומרת, אויר כלי בכלי דמי. אמר ליה רבי חייא בר אבא, ודילמא בשותת. אמר ליה, תרדא 'כדי שיעברו מים לחבית' תנן. ואמר רבי חייא בר אבא אמר רבי יוחנן, מעדותו של רבי צדוק, גישות משנה זו. דתנן, העיד רבי צדוק על הוזהרין שקולחן בעלי אגוזין, שהן פשירין. זה היה מעשה באהליא, וכא מעשה לפני חכמים בלשפת הגויות, והכשירו. אמר רבי יורא אמר רבי, הצורם און הפר ואחר כך קיבל דמו, פסול, שנאמר 'ולקח מדם הפר', פר שתייה כבר. אשפחן קדשי קדשים, קדשים קלים מנזל. אמר רבא, תניא, 'שה תמים וזכר בן שנה', שיהא תמים וכן שנה בשעת שחיטה. פקפקה, בהולכה, בזריקה מנין, תלמוד לומר 'יהיה', כל היווהו לא יהיו אלא הם וכן שנה. איתיביה אביי, רבי יהושע אומר, כל הזבחים שבתורה, שנשחטו מהן פזית בשר או פזית חלב, וזרק את הדם. תרגומא, אבן שנה. ומי איכא מיד דבשעת שחיטה בן שנה, בשעת הולכה וזריקה בן שתים. אמר רבא, זאת אומרת, שעות פוסלות בקדשים. אמר רבי אמי אמר רבי אלעזר, היא בפנים ורגליה בחוץ, תחת ואחר כך שחט, פשיריה שחט

וירדין לתוך כלי. ונהוי קבלה מחפר שפיר והאי תוך לאו דווקא דהא לא אפשר אלא על אויר של תוך כלי שולל מויר. קרקעיתו פניו בלע"ז: עד שלא הגיע דם לאויר מויר. לבין דופני מזרק בעד הדם למעלה מהן ומיהו על כנגד אוירו חוץ לתוך דהא רואים אויר בכלי [בענין:] אויר שאין סופו לגנוח. כגון האי שעתידהו שולל עד שלא יתוך דם לחוכו כמותן דמי והוה ליה כמי שנתקבל וגשפר דבשר לאוספו או לא כמותן דמי והוה ליה כגשפר כמי הזאור לרצפה דפסול ובשוגיעו על אויר ודנותיה עד שלא נפחשו שולל מים מיבעיא ליה דמשנבנס לתוכן הויה קבלה: חבית שמונת תחת היונוק. ענין המקלח מים מזרז וקוף והקלחן מקלח למרוחק תופל לחבית וחבית זו אינה מונחת שם שלש קדושין מי חטאת: מים שבתוכה ושחוצה לה פסולין. כלומר שלא יתן כלי לתוך אוירה ויאמזחו בידי לקבל בו הקלחל קידוש ואף לא חוצה לה למעלה מאוגניה כנגד אוירה ודיכן שמונת מים כנגד אוירה הן כמותנים בתוכה ופסק לה חיותיהו ואין מים חיים אל כלי בעינן קידוש אלמא אויר כמותן דמי ולקמיה פריך האי אויר שסופו לנזח: חבית צירף פי' ליונוק, שאין אויר שסופו למפסין בין חבית צירף, כלומר שבאו לתוך אויר דפנותיה פסולין: שבחוצה לה. אע"פ שבנגד אוירה כשרין עדיין לא פירשו מן הצנור ואפי' אויר כאן: וקא פשט ליה אויר שסופו לנזח הוא. כגון האי דקתי רישא שבחוצה לה פסולין ודילמא האי דחשיב ליה במנחת משום דראוי היה לנזח שהרי חבית זו שלמינה וראוי היה לה לא שבא או קלטא אבל נפחתו שולל מזרק לא היה עתיד-ראוי לנזח: תרתי בעא מיניה. ופשט ליה חזא מניניה: חבית בעא מיניה. לא היה שמעתי לא דא מתניתין ובבעא מניה חבית שמונת תחת היונוק מים שבחוצה ו[לזו] כנגד אוירה מהו לקלוט אותן למי חטאת ופשט ליה מנא תמני' דפסולין: ופשט ליה מויר. צא ולמד מקבלת דם: אי אתה מודה במזרק שאי אפשר לו בלא ינוק. בשחוט בן אויר הדכלי חזא הדם שותת בממקו אלא מקלח לרוחב הדכלי עד להלן ואי אויר שסופו לנזח לאו כמותן דמי נמצא כשהוא יורד כלי מן האויר הוא בא ולא מן הפר והתורה אמרה דר' מחפר יקבלו וגבי חבית נמי אויר שסופו לנזח הוא ובמנחת דמי ופסולין: נתן ידו או גלגלו היורד מזרז מעוקם שמשפע ועולה ואין הקלחן יורד לחבית: דילמא פסולין. [ומהמין] פסולין. פסולין. לקמיה הוייתן: של מים המטהרים ע"י טהרה תהא כשהוא מהווה אותם להיות מקוה או קדוש הוי מהווה אותם על ידי רבי שאין מקבל טומאה: זאת אומרת אויר כלי בכלי דמי. נתן ידו כו' פסל דהא אין המים שותחין מידו לכלי בשותיה אלא בהעברה כשהוצאן מידו מקלחן להם על פני רחב פי' החבית ואפי' הכי פסול אלמא משיצאו מידו לקלח על פני אויר הוה ליה כאילו שתחו מים כלכל שהרי ידו יעל כנגד שפת הדכלי מנחת ומשיצאו מידו מקלחם באו כנגד אוירו ירד לאו בכלי דמי מאי: פסול חזא מן האויר באין לו הוה ליה כמותן דר' בצנור משוך מן הקלחן עבר אמות: דילמא בשותת. מידו לכלי ולא באו מן האויר: תרדא. שטות בהול: שיעברי תנן. והעברה בקלחן משמע: הצורם. קדשיה. דתנן [בבבבזר דף לו]. נפגמה אלו גבי מום: ואחר כך קיבל דמו. דרוח ביה מום בין שחיטה קבלה שתייה כבר. צריך שיהא שלם בשעת קבלה כשהוא שחוט: אשפחן קדשיה. דהאי בפר [העלם דבר של צבור] כתיב: בשעת שחיטה. דכתיב (שמות יב) תכסו על הדשה דהיינו שחיטה וסמך ליה שה תמים וגו': שנשחטו חזן. בשעת זריקה אם נטמא כל הבשר והחלב או שאבר לא יזרק רבי יהושע לטעמיה דרדשי ועשית עולותיך הבשר והדם אם אין בשר אין דם במנחתו (דף נו) קתי מיהא זרק ואין קל בעל מום גדול מזה קשיא לרבא דאמר בעינן חם בשעת זריקה אבל לרבי יורא לא קשיא דהא לא ביע חם אלא בשחיטה וקבלה: תרימיה אבן שנה. אביי אמר ליה לרבא תרגמה אבן שנה במנחתה דבעי כל הוויתיו בשעת שחיטה אבן שנה קאי דסליק מניה בן שנה יהיה כל הוויתיו יהיה בן שנה אבל אם נבנס בשנה שניה בין שחיטה לזריקה פסול דשעתה פסולתה בקדשים דמיתריה ואילו אבלם לא תילף מיניה דהאי יהיה לאו אתמנים קאי וקבלה בקדשים קלים בתמימות הואיל וגלי בקדשי קדשים גלי: שעות פוסלות בקדשים. דשנה האמורה בקדשים קימא לן בפרק יוצא דופן במסכת נדה (דף מז) דאין מניין כל מחשבי ראי שנים אלא מיום שגדל מטה לעת לשנה וילפינן לה מקרא דכתיב ברוך בן שנתו שנתו שנה ולא שנתו של מנין עולם ואשמעינך דהא כל תימא מיום ליום הוא בעינן לא משעה לשעה אלא מיום שגדל מטה לשנה ואבן גוליס ביידי' ובטי' שעות ושחטו לשנה אבן גוליס כטי' שעות אסור לזרוק מן העשירית שכבר עברה שנתו: הוא כפזים. בעורה חתך. רגליה ואחר כך שחט כשרה שלא נתערב דם פסול יוצא עם דם שבמזרק שנתקבל בו הדם ולקמיה פריך האי שויה בעלת מום: שחט ואחר כך חתך פסולה. שמשנשחטה נפסל דם הרגלים ביצא וכל דמי בהמה ינוקם זה מזה ועלה יוצא דרך בית שחיטה ונתערב בדם המזרק ופסלה: ח"ל

אמר שמואל פסול בשר אבל בעלים נתכפרו. נראה דקאי אניתנין למעלה שנתנו למטה ולמטה שנתנו למעלה אבל אניתנין על גבי הכבש לא קאי דבזאת כריל עלמא מודו בשלא במקומו דלאו במקומו דמי ע"ג דבפ' המזבח מקדש (לקמן פו.) מרבה כבש במזבח לענין קידוש דעל לא ודבי רפ' כל המנוחת (נז.) לענין הקטרה דהמנעלה מכולן

ע"ג הכבש לר' יוחנן חייב מ"מ לענין דמים לא מצינו בשום מקום כבש במזבח דלקמן בפ' קדשי (דף סד.) גבי עולה וגבי חטאת ממעטין מבריתבי חזי המזבח לר' הכבש ועל כרחך שמואל לאו אבולה מילתיה קאי דניתנין בפנים שנתנו בחוץ ובחזן שנתנו בפנים לכ"ע לאו במקומו דמי כדמוכח פ' כל הפסולין לקמן בסופו (דף קה.) דא"ר יודיה חטאת דליתיה דמו למחר פסול דסבר מחשבה כמעשה ופרך (שם לו.) וליפלוה בססאפ על ניתנין למטה שחשב ליתנין למעלה שיהא פסול ומשני קסבר ר' יודיה שלא במקומו דמי פסולות דמי (הושתא אמאי הדר פריך וליפלוה ר' יודיה) בנות הניתנין בפנים בחוץ ובחזן בפנים אלמא דהני (ולכ"ע) שלא במקומו מיקרי (ע"כ) ומיהו לקמן פירש כקונטרס דהניתנין בחוץ שחשב ליתן בפנים דרזק אפקה דחתם ודאי אי הוה יחייב חטאת חיצונה בפנים מפיסלא דרתיב וכל חטאת אשר יבא וגו' אבל מחשב ליתן הניתנין בפנים בחוץ לא פריך וכן מוכיח הניתנין קסבר רבי יוחנן ענינן מקום שהוא משולש ברם ובבשר ובאימורים פירש דגבי מחשבת חוץ למקומו כתיב שליש ודרשין שיהא אותו (שליש) חוץ למקומו משולש ברם ובשר ואימורים שיהיה מותר בו להדיח חוץ לעולה ממש שבעשת היתר הקטבה שנתשלש בכל אלה (תוספות) והותר שם לאפקו פנים אשר והותרו מעולם ליכנס שלששת דרך חטאת אסור דרתיב וכל חטאת אשר יבא מזהב וכן אימורים כתיב וגולה לא יעלו עליו (ע"כ) ואניתנין בפנים שנתנו בחוץ לא שייך האי שנינויה ומיהו מצינו לממר דבפי' גמי שיהא המחשבה במקום משולש תרע דאי לאו הכי למי' דלא במקומו ולא במקומו דמי מאי הוה משני מבפנים אחוץ מידו ר' יודיה אית ליה במקומו דמי ונראה (תוס') ור' יוחנן דאמר בסמוך שלא במקומו לאו במקומו דמי היינו דוקא לרבנן אבל לר' יודיה אית ליה במקומו דמי אפי'

לר' יוחנן כדבשרני פירק כל הפסולין (נז וס) על ניתנין למעלה למטה ולמטה למעלה והיה דסבר כן בניתנים בפנים שנתנו בחוץ ודחתם לא פריך אלא מניתנים בחוץ שנתנו בפנים דוקא כדפי' רש"י משום דנפסל בשעה שזרובא הביכל וא"כ מצי שמואל קאי אבולוה אבל לא מצי למימר דמיהו שנתנו שחזבא נפסל בביתא דביכל קודם שנתנו על מזבח חוזה (ע"כ) (המנחה) ועוד נראה דהוה כבש גמי במקומו דמי מרילא פריך לקמן וליפלוה ר' יודיה אחישב ליתנו על גבי כבש וכי תימא משום דיאספנו ואין כאן בית מיוחד מחשבה דהרי חשבב לשפון מן הבלי על הרצפה איספנו לכ"ע דה לקמן אמרי' ולר' יודיה לא יאספנו דיכא דרשית' ומזבח אלא ע"ה טימא לא יאספנו מעל גבי כבש דכבש מקדש פסולין במזבח ומיהו כיון ופרטתיה לעיל לרענין גמיל לא הוי כבש במזבח לא קלטיה ויאספנו ומיהו על כרחיך אכבש גמי קאי שמואל דלקמן בשמעתין פריך ור' יוחנן אי שלא במקומו לאו במקומו דמי אי"כ וריקתו אינה כלום ליהוי גנפון מן הבלי על הרצפה ויאספנו גנשעמ לשמואל ולרש"י לקיש דאמרי' שלא במקומו בחוץ דמי ניתא אומאי לידדהו גמי תיקשי מניתנין על גבי הכבש ומניתנין בפנים שנתנו בחוץ אבל על ניתנין בחוץ שנתנו בפנים מודו כולוה דשלא במקומו דמי לא שייך למיפךר אמאי (לידדהו גמי תיקשי מניתנין על גבי כבש ומניתנין בפנים בחוץ תוס') פסול נימא יאספנו שהיי' בלא ניתנין על מזבח חוזה כבר נפסל בביתא דביכל ואפי' גנפון שם לא דמי כבש יאספנו. ע"כ א"כ.

לכפרה נתתיו ולא לדבר אחר. בעלמא (לקמן דף מו.) דרשין לכפרה נתתיו ולא שקיבלו את הדם כי לאו דרשין לכפרה ומקבלה ויולך לא פסלי ויולך למידק מניה זרקו לא דדיה לזרוק אלא מיתאבד ודכולו נקט דביקן פדסול איני ראוי לה לא פסלה מחשבתה כדבדא. דאמר אין מחשבה מועלת אלא בראוי לעבודה. חישיב. כהן כשר: ליתן את הניתנין בז' ששטח או קיבל או חזקל' על מנת לזרוק וזריקתה שלא במקומו: **לאחר** כשר. אם חישב על מנת לזרוק שלא במקומו דיוחם כשר ואין גמי זריקה פסולה היא ונמצא שעבד שאר העבודות על מנת לזרוק את הדם בפסול כשר הוא בריקה הוגתה במקומו כדאמרין במשנה כל הפסולין (לקמן לו.) אין המחשבה פוסלת אלא חוץ לזמנו וחזן למקומו ופסח וטחטא שלא לשמן: חזר וחישיב. בעבודה שניה על מנת לאוכלו חזן למקומו פסול ואין חייבין כרת על אכילתה:

נבמ' אפר שמואל פסול. דקתני מתני' אבשר קאי אבל בעלים נתכפרה: על המזבח. כל המזבח שוה לענין כפרה: **לכפרה** נתתיו. הקשיתי כל מקומות המזבח שוין ולא לדבר אחר שתהא זריקה חשובה להתיר בה בשר דזריקה דוקא. דשריא לה דרתיב ודם ובחזן יושפר ודור דחבשר תאכל (ורברים יב:) יחזור הכבש יוקבל. כהן כשר כהן חבשר כהן חבשר יוקבל כדי

מתן מן הבדמה ויחזור ויתן במקומו וקס"ד השתא עדנ השתא בכון כשר גמי איירי והאי הכשר דקתני כדי נסבה: **למה** לי יחזור. הלא נתכפרה: דקתני **לחזיר** שר באכילה. דזריקה הוא דשריא לה ופי' **איכא** זריקה **דלא** מיכפא. כון דף בתרייתא דלאו לכפרה אחיה דהא איכפר בקמייתא: אי יריחיה. שלא במקומו כון כשר הכי גמי דלא שני יחזור ויקבל: **כבאי** עסקין יריחיה פסול. דהא דקתני נתנו על גבי הכבש אירשאי קאי דקתני כל הפסולים ששטחו כו' וכולן שקיבלו את הדם כו' ועלה קאי נתנו על גבי הכבש כו' פ"ב: **וליהוי דחוי.** כהן דאמרי' שלא במקומו במקומו דמי ובלבד שיהא במזבח כי יריחיה פסול הוא לה זריקה פסולה כאילו נתנו פסול במקומו ויהיו כל הדם דחוי לא תיחזר ויהיו חזן תקנתא: **הנן.** חזן דאמרי' שקיבלו. את הדם ואפסולין קאי שקבלו את הדם במחשבת אכילת בשר חוץ לזמנו או חוץ למקומו: אם יש דם הנפש. ע"ה בצואר הדמה יחזור חזק ויקבל מן הדם חוץ לעל המחשבה וכשר דמחשבה דחשיב עלה קמא לא נפסל דכיון דאני ראוי לעבודה אין מחשבתו מחשבה קבלו אין. הוא דאית ליה תקנתא: **מאי טעמא** לאו משום. דזריקה פסולה משראי כלה דחוי משום דגמר כפרתו: **הא** לא דייקין זרקו לא משום דמיפסיל במחשבה דהא בעושה מחשבה קיימא דכחותה דייקין זרקו לא: **א"ה** דמחשבת פסולין פסלה מקבלה שקיבל במחשבה לפיסול ועוד מי פסל במחשבת כון פסול: כמי' שראוי לעבודה. כהן כשר: ובכר' הריא' לעבודה. מנחת חטים לאפקו מנחת והעומר שיהא של שערות ויהא חזיל עלה פגול ליעשב כרת באכילתה: ובקום **הריא** לעבודה. לאפקו נפגם המזבח הכי מפורש במנחות (דף ה:) לא **תיפא** ויזקו לא. דודאי איכא תקנתא ואפי' זרקו פסול במחשבה: **אלא** אימא שחפו לא. שאם שחטו פסול במחשבה וזו ליכא תקנתא דכיון דכל הפסולין בשחיין לשחוט פסולין מחשבתן: **תיגא.** בהדיא משנה גופה כל הפסולין ששחטו שחיטתן כשרה לפיכך חן פסולין מחשבתה: **הא קביל.** ולא דקתני וכולן שקיבלו את הדם כי לאו דאע"ג בדשחיתו פסולין מחשבתה אבל בקבלה ומקבלה ויולך לא פסלי ויולך למידק מניה זרקו לא דדיה לזרוק אלא מיתאבד ודכולו נקט דביקן פדסול איני ראוי לה לא פסלה מחשבתה כדבדא. דאמר אין מחשבה מועלת אלא בראוי לעבודה. חישיב. כהן כשר: ליתן את הניתנין בז' ששטח או קיבל או חזקל' על מנת לזרוק וזריקתה שלא במקומו: **לאחר** כשר. אם חישב על מנת לזרוק שלא במקומו דיוחם כשר ואין גמי זריקה פסולה היא ונמצא שעבד שאר העבודות על מנת לזרוק את הדם בפסול כשר הוא בריקה הוגתה במקומו כדאמרין במשנה כל הפסולין (לקמן לו.) אין המחשבה פוסלת אלא חוץ לזמנו וחזן למקומו ופסח וטחטא שלא לשמן: חזר וחישיב. בעבודה שניה על מנת לאוכלו חזן למקומו פסול ואין חייבין כרת על אכילתה:

חזן

חזן

חזין לזמנו פִּיגוּל וְחִיבִין עָלָיו בֶּרֶת. שהרי קרבו מתיריו דהכי תנן במתני' (לקמן בט') חוץ למקומו פסול חוץ לזמנו פיגול שהרי קרבו מתיריו מזהו פיגול מזה שתיקה ואין כאן פסול מחשבה אחרת להוציא מן פיגול. **פסול**. אבל אם אותה מחשבה שהשבע בעבודה ראשונה ליתן את הניתנין למטה למעלה חישב לזרוק אותה וזיקה למחר פסול בדמוקמין לקמן מידי יהודה אמהשבת

הינות שהרי שחט ע"מ לזניח דבר למחר פסול 1
ורבי יהודה חייב דפסול ליה בפי' (לקמן לה): 2
חור וחישב. בעבודה שניה בין חוץ לזמנו בין 3
חוץ למקומו פסול ואין בו ברת דהא איפסול 4
ליה במחשבה כמייחא ותו לא חילא בעליה פיגול 5
דלא קרבו כל מתיריה: ואי שאל פקיעהו: 6
במקומו דמי: **האי פסול**. בתמידי אמאי קרי ליה 7
פסול להאי דחישב ליתן שלא במקומו למחר 8
פיגול הוא שהרי חישב בשחטתה ע"מ לזרוק דמי 9
למחר דהא אבילה מוכח אלא לא במקומו 10
דמי ולא חשיבא אבילה: וזיקה דשריאי בשר 11
בבאילה ב'. כגון במקום מתן הדם מייחי לידי 12
פיגול בין שחשבה בע"מ לחקוק אימורים 13
למחר בין שחשבה בשחטתה למעבד דף וזיקה 14
דלא שרייא בשר בבאילה. אי הוה עבד לה 15
בזמנה כגון וזיקה שלא במקומו לא מייחי לידי 16
פיגול בין שחשבה בע"מ לחקוק אימורים 17
למחר בין שחשבה בשחטתה למעבד דף וזיקה 18
למחר לא מייחי לידי פיגול: פיגול יתיר. והנפש 19
האובלת וגו': מי שפיגולו נזיר. שלא יאכל הוא 20
דקאי בעונה תשמיש יצא בשר שנוקד גרם שלא 21
במקומו דאסור וזיקה שלא במקומו גרם שלא 22
שלא יאכל הלכך אין חייבין על פיגולו ברת 23
ונפקא לן מחבא דאי חישב בוריקה שלא במקומו 24
ע"מ לאבדו או לקדש למחר לא הויא מחשבת 25
וזיקה לענין פיגול ומניח בן חישב בשחטתה ע"מ 26
לעשות וזיקה דף חוץ לזמנו לא הויא מחשבת 27
בוריקה המפגלת **אי חבי**. דלא הויא וזיקה 28
לענין מחשבה איפסולי נמי לא נפסול: **אמהשבת** 29
הינות. חישב מידא להנחידו למחר: **ואליבא** 30
ד'י'. ויורה. חשב ב' כל הפסולין (דף לה) תנן 31
להניח מדמו למחר בשר ור' יהודה פסיל: וריש 32
לקיש **אמר** ר'י. אמתניין קאי ופליג ארשומאל: 33
לעולם פסול ממש. דהא תנינא פסול אבשר 34
להנחידא אי לא פריש בדיה: **אמר** פסול לגמרי 35
אמר שאף בעלים לא נתכפרה: **ושלא** במקומו. 36
כשמואל סבירא דליד במקומו דמי לענין כפרה 37
ולא להנחיה בבאילה כדדריש ליה שמואל לקרא 38
דלעיל ואתי נתיחי לבסו ור' ולא שרייא אמתני: 39
כאן שנתן בשתיקה. דרשא דקרא דמשמע 40

בעלים נתכפרו בשנתן שלא במקומו בשתיקה ומתני' דקתני פסול בתן במחשבת לאבול 41
בשר חוץ לזמנו ואשמעינן דפסול ואין בו ברת דמחשבת וזיקה דו מחשבה ודא לפסול 42
במקומו דמי ולא לפגל דזיקה קלל שריא בשר בבאילה לא מייחי לידי פיגול: תנן 43
ב'. כל הנך תיובתא דאותבי' לשמואל מותבי' נמי לריש לקיש דהא כותיה סבירא 44
דלא שנתן במקומו במקומו דמי: ורבי' **יוחנן אמר** אירי ואירי. ממתניין דקתני פסול 45
ולכא דקתא ומתניתיין דכל הפסולין דתני תנאן שנתן בשתיקה: **בשלא** לריש לקיש. 46
דאוק מתני' כשנתן במחשבה איצטריך למתני' או ברת לאשמעינן דאע"ג דהשבי 47
בדף וזיקה חוץ לזמנו אינו פיגול וכדאמרן דלא שריא בשר בבאילה לא מייחי לידי 48
פיגול: **אלא** לרבי' יוחנן. מדוקי בשתיקה דהאי פסול משום דלא במקומו הוא פשיטא 49
דאין בו ברת קשה: **ולשמואל** **מאי** אין בו ברת. אידהו נמי מוקי לה בשתיקה: **אמר** 50
קאמר **ואם** תנן: מחשבת. דחזין לזמנו פסול ואין בו ברת ואיצטריך לאשמעינן אע"ג 51
דלענין כפרה במקומו פיגול לא חילא הואיל ולא שריא בשר בבאילה 52
אבל לרבי יוחנן לא מצי לשנויי הכי דכיון דאשמעינן תנן דידן פסול ומשום דשלא 53
במקומו (ואל אלא) לא במקומו דמי פשיטא דאין תנן במחשבת לא הויא מחשבת דשלא

ואי שלא במקומו במקומו דמי ב'. ותימה דלא לאי במקומו דמי לאלתר אמאי בשר וי"ל 1
יהודה מצי למימר וליטעמין חששא יהיא דא דקאמר לקמן בסוף דף הפסולין (דף לו). 2
ר' יהודה לטעמיה דקאמר שלא במקומו במקומו דמי ופירש שם בקיטוס דשמעין (דף 3
דבא בביריא דמוקמין כותיה בשמעתין (תוספות) ומנא ליה לקמן דר' יהודה סובר כן 4
בעלמא דקאמר ר' יהודה לטעמיה אי ברייתא 5
דשמעתין דלמא סובר דלא במקומו דמי אלא 6
דסמך אחא דקתני לאלתר בשר א"כ על כרחין 7
במקומו דמי וסיפא דלמחר פסולא אתיא כרבי 8
יהודה כמו מחשבת הינות (ע"ג): **ואלא** זה שאין 9
פיגולו גרם לו. וא"ת אמאי איצטריך לקמן (דף 10
טז) לאי חישב למזר מחשבתו ומציאותו זו מזה 11
תיפוק ליה מחבא מי שפיגולו גרם לו יצא זה שאין 12
פיגולו גרם לו ועוד קשה לרבא דמסיק בסוף פ"ק 13
דמנחות (דף ר"ב). דלרבי האמור שריש שחטורין 14
קמריה לקדשהו קאמר קומין עולין וקובין 15
דאותן שריש אסורים בבאילה דמזניהו לזו 16
הקדשה למקדשעניהו בפיגול ולפאקור מידי מעילה 17
וי"ל דהא דמיתסא בבאילה אין מחמת מינוס 18
הקדשה על דמיתסא הלכך לא מנעטי ליה מאם 19
האכל יאכל מי שפיגולו גרם לו משמע דאי לא 20
הוה המחשבה הוה הוריקה מעלייתא ומשתיחא 21
אשר יצא זה שאין פיגולו גרם לו דאפי' לא הוה 22
המחשבה לא הויא וזיקה מעלייתא דהא לא 23
שריאי בשר בבאילה (תוספות) וי"ל דמי שפיגולו 24
גרם לו משמע באותה עבודה עצמה דאי לא הויא 25
מחשבה הויא הוריקה מעלייתא ומשתיחא. בשר 26
בבאילה יצא זה שנתן למטה למעלה שאין פיגולו 27
גרם לו ואפילו לא הויא המחשבה לא הויא לא 28
וזיקה מעלייתא דהא לא שרייא בשר בבאילה 29
אבל אם שחט ושתא שלל לשמה או במחשבת 30
חוץ למקומו והדום קיבל או זרק חוץ לזמנו סדיא 31
לידיו פיגול ובכתיב דרבי' דבאותה עובדה דפסול 32
ליכא מחשבה אחרת קמ"ל לא חישב אי נמי אימא 33
זהו גמיל כי בפסל תחלה לא הדר תו מיקבע 34
בפיגול עבודת שאחריה אבל כי נקבע בפיגול 35
בעבודה אחרת ובעבודה שניה שאחריה חשב שלא 36
במקומו לא פקע שם ברת מנייה קמ"ל לא חישב 37
וקשה לר' יהודה דאילו ברת מחשבה שקדמה 38
בדנתן פסידקו לאלתור דכשר במסקא אתיא 39
כרבי יוחנן דסבר שלא במקומו במקומו דמי 40
ותימה כיון דמחשבה כמעשה לרבי' יהודה א"כ 41
לאחרת שאין הינו בעלים נתכפרו אבל בשר פסול 42
דכאמר שמואל לעיל וא"ת חור וחישב חוץ לזמנו 43
בעבודה שניה אמאי פיגול להחתיב ברת לא 44
וזיקה דלא שרייא בשר בבאילה לא מייחי לידי 45

חוץ למקומו, פסול ואין בו ברת. חוץ לזמנו, פיגול, 1
וחיבין עליו ברת. למחר, פסול. חור וחישב, בין 2
חוץ לזמנו בין חוץ למקומו, פסול ואין בו ברת. 3
ואי שלא במקומו במקומו דמי, האי פסול, פיגול 4
הוא. אמר מר וזמנא, וזיקה דשריאי בשר בבאילה, 5
מייחא לידי פיגול. וזיקה דלא שריאי בשר בבאילה, 6
לא מייחא לידי פיגול. אמר ליה רב אשי למר 7
וזמנא, מנא לך הא דכתיב 'ואם האכל ואכל מבשר 8
ונבן שלמיו פיגול יהיה', מי שפיגולו גרם לו. ויצא 9
זה, שאין פיגולו גרם לו. אלא, איסור דבר אחר 10
גרם לו. אי הכי, איפסולי נמי לא ליפסל. אמר רב 11
נחמן בר יצחק, מידי דהוה אמהשבת הינות, ואליבא 12
דרבי יהודה. ריש לקיש אמר, לעולם פסול ממש, 13
ושלא במקומו במקומו דמי. ולא קשיא, כאן, שנתן 14
בשתיקה. כאן, שנתן באמירה. תנן, חישב ליתן את 15
הניתנין למטה, למעלה. למעלה, למטה. עד מידי 16
דהוה אמהשבת הינות, ואליבא דרבי יהודה. רבי 17
יוחנן אמר, אירי ואירי שנתן בשתיקה, ושלא במקומו 18
לאו במקומו דמי. והא, דאיבא דם הנפש, הא, 19
דליבא דם הנפש. תנן, פסול ואין בו ברת. בשלא 20
לריש לקיש, היינו דקתני פסול ואין בו ברת. אלא 21
לרבי יוחנן, מאי 'אין בו ברת', קשיא. ולשמואל, 22
מאי 'אין בו ברת', הכי קאמר, אם נתן במחשבה, 23
פסול ואין בו ברת. ורבי יוחנן, אי שלא במקומו לאו 24
במקומו דמי, ליתיה כי נשפך מן הכלי על הרצפה, 25
יאספנו. סבר לה כמאן דאמר לא יאספנו, דאמר 26
רב יצחק בר יופה אמר רבי יוחנן, הכל מודים 27
בניתנין למעלה שנתנן למעלה, למטה שנתנן למטה, 28
שלא במצותן, לא יאספנו. לא נחלקו אלא בניתנין 29
למעלה שנתנן למטה. למטה שנתנן למעלה, שרבי 30
יוסי אומר, לא יאספנו. ורבי שמעון אומר יאספנו. 31
ומשנתנו

ביעול כמו בסיפא למחר פסול וליא מחאי טעמא ונראה דר' יהודה לא עביד מחשבה 1
פסולא אלא היכא דבאבעיה שנתן גמור ולא נתכפרו בעלים ואם כן לאלתר בשר היינו 2
גמור ושריאי בשר בבאילה דאי לאי דכילפול בנייתא בעולם למטה שיהא פסול בשר 3
בבאילה כמו במעשה. בריך ע"ג: **אלא** דבר אחר גרם לו. והקשה ה"ר חיים מידי דבר 4
אחר כתיב דכאמר בבבא קמא (דף ה'). מי שקדורו גרם לו יצא זה שאין קדורו גרם לו אלא 5
דבר אחר דמי דופריך מידי דבר אחר כתיב וי"ל דסמך אקרא דלא יחשב לא יעיר בו 6
מחשבת אחרת אע"ג דרביי' תריהו נמי כבארו הוא שדבר אחר גירום לו (ופסול להקדש 7
מידי פיגול) כיון דאשכחן מחשבות שמוציאין זו את זו אי נמי קרא יתירא קדריש הכא הוא 8
דאמר פרק גיד הנשה (חולין קא). מי שגידו אסור ובשרו מותר יצא זה שגידו ובשרו אסור 9
לא דמיא להבא: **וריש** לקיש אמר ב'. אע"ג דלריש לקיש צריכי לשנויי בבבא ובפ"ק 10
דמנחות (דף ה') משמע דלא סבר ליה כותיה דרבי' דהויא לעבודה מ"מ דאריך סבר לה 11
כותיה שפיר:

לאו 1
במקומו (ואל אלא) לא במקומו דמי פשיטא דאין תנן במחשבת לא הויא מחשבת דשלא 2
נידוי ממש ששפך מן הכלי על הרצפה ואיסנפו ואפי' ליכא דם הנפש אחרניא אמאי פסול יאסוק את זה מן המזבח ויהיו ירנתו במקומו בשלא לשמואל ולריש לקיש כיון 3
דזיקה היא לכפרה אידידי ליה מלאספו שהרי כיפר אלא לר' יוחנן יאספנו סבר לה. תנא דמתניתין: כמ"ד **לא יאספנו**. כיון דהגיע למזבח ואע"ג דשלא בחילכתו הוא קלטיה 4
מזבח לאפקי מותרת כפרה אחרית: הכל מודים בנייתין למעלה שנתנן למעלה שלא במצותן: לחזור וליתנו במצותו לכיבן דניתן 5
במקומו אודא ליה תורת וזיקה מינייה לא נחלקו. הנך תנאי דבעינן למימר שרבי יוסי אומר לא יאספנו ואף על גב דלאו במקומו דמי: ורבי' **שמעון אומר** ב'. ועי"כ ליכא למימר 6
דטעמא

לאו משום דקלטיה מנחב ושימ' לא יאספנו. פי' בקונטרס הוא ליכא למימר משום דסבר שלא במקומו במקומו דמי ומשום דיכפרה הוא דהא דומיא דשאי וזיקות פסולות קתני ולא וקשה דלא סתוק כל הפסולין (לקמן לו). מסקנן דר' יהודה אית ליה שלא במקומו במקומו דמי ונראה לפרש דהאי דקא'ר יהודה במקומו דמי לא לענין דתכפר אלא לענין

מחשבה דווקא ודאי במקומו כיון דמנהיגא הוריקה

- לענין דאם עלו לא ירדו מנהיגא נמי שלא לפסול
- במחשבה ולכן מיד לאלתר בשר ומיהו קשה
- דאי' בשר תבשר במקומו דמי מאי פיקריהם
- מחישב ליתן היתניגן בחוץ בפנים ובפנים בחוץ הא
- התם נמי קלטי' מנחב דאם עלו לא ירדו ודאי יוסף
- מפרש דהכי מיייתא סייעתא מי' לאו משום
- דקלטיה מנחב ואפי' בפנים דחוצ' קאמר רבי יהודה
- דקלטיה מנחב אע"ג דנפי' ודחוצ' לכ"ע לאו
- במקומו ואפי' הכי קאמר רבי יהודה דקלטיה
- מנחב קלטי' דאם עלו לא ירדו הכי נמי קלטיה
- מנחב לענין דלא יאספנו ומיהו לא יתכן פי' זה
- למאי דפרישי' לעיל דמנא דאית ליה במקומו דמי
- אפי' בפנים דחוצ' קאמר מדפריך לר' יוחנן ואי
- שלא במקומו לאו במקומו דחוצ' בנשפך מן הכלי
- ויאספנו ולשמואל וירוש' לקיש לא פריך
- (תוספות) ורבי חיים בה"ר מרדכי מפ' דמוכח
- מנחב דחוצ' שנתנו בפנים ולכולי' עלמא לאו
- במקומו דמי ודאי וזיקותו כלום פלי' שנשפך מקדשם
- שנשפך להדימ ונפי' חוצ' תנקה באסיפה לא
- שנשפך קודם הוריקה כ"ש דהוה לן למימר דהוי
- בנשפך הדם מן הכוס על הרצפה דאמר ר' יהודה
- תרד דכל זבח שלא נזרק ככל א"ם עלו אימורין
- ירדו לו' יהודה ונפי' הכי אמר דקלטיה מנחב
- לזיקתו ואמרינן לא ירדו ה"ה בניתנין למטה
- למעלה דכל ר' יוחנן דלא במקומו דמי ולא
- כיפר כלא דנימא דמנהיגא הוריקה דקלטיה מנחב
- שלא יאספנו נמי לדעולתו וזיקה חזרתה בדרך
- ע"כ: האי' רצפה דהאי כלי שרת. ועדיף מכלי
- שרת דלא מקדשי' פסולין ליקרב ומנחב מקדש:

אמר

למטה שנתנין למטה, ולמעלה שנתנין למטה, ולא פליג רבי יהודה. מאי טעמא, לא משום דקלטיה מנחב, ושמע מינה לא יאספנו. אמר רבי (אליעזר) [אלעזר], מנחב הפנימי מקדש פסולין. מאי קא משמע לן, תנינא, היתניגן בפנים כו'. אי מהתם, הוה אמינא, הני מילי, דם דחיוי ליה. אבל קומין דלא חיוי ליה, אימא לא, קא משמע לן. מיתביב, קטרת זרה שעתה לנפי מנחב, תרד, שאין לך מקדש פסולין אלא מנחב החיצון, פסולין לו. חיצון אין, פנימי לא. תרד, קטרת זרה שעתה למנחב החיצון, תרד, שאין מנחב החיצון מקדש פסולין אלא תרדיו לו. והפנימי, בין ראוי לו בין שאין ראוי לו, מאי טעמא, חיצון רצפה, ותאי כלי שרת: משנה השוחט את הזבח לזרוק דמו בחוץ או מקצת דמו בחוץ, להקטיר אימוריו בחוץ או מקצת אימוריו בחוץ, לאכול בשרו בחוץ או כזית מבשרו בחוץ, או לאכול כזית מעור האלה בחוץ, פסול ואין בו פרת. לזרוק דמו למחר, מקצת דמו למחר, להקטיר אימוריו למחר או מקצת אימוריו למחר, לאכול בשרו למחר או כזית מבשרו למחר, או לאכול כזית מעור האלה למחר, פיגול, ותייבב עליו פרת. גמרא סברה, עוד אלה

ומשנתנינו, כדברי האומר לא יאספנו. ורב הקדא אמר אבימי, הכל מודין בניתנין למטה שנתנין למטה, שלא יאספנו, וכל שכן בניתנין למטה שנתנין למטה, הואיל ודמים העליונים, למטה הן באין. לא נחלקו אלא בניתנין לפנים שנתנין בחוץ, בחוץ שנתנין לפנים, שרבי יוסי ואומר יאספנו, ורבי שמעון ואומר לא יאספנו. אמר רב נחמן בר יצחק, אף אנן נמי תנינא, רבי יהודה אומר, 'זאת', 'היא', 'העולה', הרי אלו [שלש] מעוטין, פרת לגשחטה בלילה, ושנשפך דמה, ושצא דמה חוץ לקלעים, אם עלתה תרד. רבי שמעון אומר, 'עולה', אין לי אלא עולה בשרה, מנן לרבות שנשחטה בלילה, ושנשפך דמה, ושצא דמה חוץ לקלעים, והלן והיצא והטמא, ושנשחט חוץ לזמנו וחוצו למקומו, ושקיבלו פסולין וזרקו את דמה, והיתניגן למטה שנתנין למטה, והיתניגן למטה שנתנין למטה, והיתניגן בפנים שנתנין בחוץ, והיתניגן בחוץ שנתנין בפנים, והפסח והחמטא ששחטן שלא לשמן, מנן. תלמוד לומר 'ותרד העולה', ריבה. תורה אחת לכל העולין, שאם עלו לא ירדו. יכול שאני מרבה אף הרוכע והנרבע והמוקצה והענבר והאתנן והמזויר והפלאים והפרפרה ויוצא דופן, תלמוד לומר 'זאת'. ומה ראית לרבות את אלו, ולהוציא את אלו. כרבה אני את אלו שהיה פסולין בקודש, ומוציא אני את אלו שלא היה פסולין בקודש. קתני מויהא, היתניגן

למטה שנתנין למטה, ולמעלה שנתנין למטה, ולא פליג רבי יהודה. מאי טעמא, לא משום דקלטיה מנחב, ושמע מינה לא יאספנו. אמר רבי (אליעזר) [אלעזר], מנחב הפנימי מקדש פסולין. מאי קא משמע לן, תנינא, היתניגן בפנים כו'. אי מהתם, הוה אמינא, הני מילי, דם דחיוי ליה. אבל קומין דלא חיוי ליה, אימא לא, קא משמע לן. מיתביב, קטרת זרה שעתה לנפי מנחב, תרד, שאין לך מקדש פסולין אלא מנחב החיצון, פסולין לו. חיצון אין, פנימי לא. תרד, קטרת זרה שעתה למנחב החיצון, תרד, שאין מנחב החיצון מקדש פסולין אלא תרדיו לו. והפנימי, בין ראוי לו בין שאין ראוי לו, מאי טעמא, חיצון רצפה, ותאי כלי שרת: משנה השוחט את הזבח לזרוק דמו בחוץ או מקצת דמו בחוץ, להקטיר אימוריו בחוץ או מקצת אימוריו בחוץ, לאכול בשרו בחוץ או כזית מבשרו בחוץ, או לאכול כזית מעור האלה בחוץ, פסול ואין בו פרת. לזרוק דמו למחר, מקצת דמו למחר, להקטיר אימוריו למחר או מקצת אימוריו למחר, לאכול בשרו למחר או כזית מבשרו למחר, או לאכול כזית מעור האלה למחר, פיגול, ותייבב עליו פרת. גמרא סברה, עוד אלה

באלה

דטעמא דר' יוסי משום דס"ל דשלא במקומו במקומו דמי דאם כן אדמיפלו באסיפה לילפלו בכפרה ונימא רבי יוסי כיפר ור' שמעון לא כיפר אלא לרבי יוסי נמי לא במקומו דמי ואפי' לא יאספנו ומשנתנין כדברי האומר לא יאספנו ומשום הכי תנא פסול במנחב: ורב חסדא אמר אבימי הכל כדוריי. ר' יוסי ור' שמעון בניתנין למטה שנתנין למטה, שלא

יאספנו. דהואיל וניתן במנחב הראוי לו לא הוי בנשפך על הרצפה דקלטיה מנחב לאפוקי מכלל זריקה במקום אחר: וכל שכן בניתנין למטה שנתנין למטה. דקריבוי בזה למנחב גיורת: דאית ליה דמים העליונים למטה הן שותתין ויורדין הלכך האי דם סופו לירד למטה היא ראיא וכי יחביה למטה קלטיה מנחב מלאוספו ולחזור וליתנו למעלה: שרבי יוסי אומר יאספנו. אמר ר' יוחנן דלמנחב זה לא היה ראוי לא קלטיה כלל: ורבי שמעון אומר לא יאספנו. שרדי' שלש מנחב היה ראוי ודאי לטוש מנחב: אף אנן נמי תנינא. דאיתיה לדר' דאמר דאמר דאית ליה לא יאספנו ואע"ג דשלא במקומו לאו במקומו דמי לענין כפרה לענין אסיפה מיהו קלטיה מנחב: זאת היא העולה. הרי אלו ג' מעוטין לפי שבא המקדא הוה ללמדנו על הפסולין למנחב שעלו דלא ירדו דילפנין מעולה על מקדשה על המנחב כל הלילה משעלה על מקדשה תוא שם כל הלילה לפיכך מיעט כל בו ג' ומעוטין למעט ע"ב ג' פסולין אלו. דאם מיעטא את ולא אחרת היא הוי מיעטא ה"א דהעולה הוי מיעטא כלומר העולה המיוחדת ולא כולן: פרת לשפך דמה שנשחטה בלילה ושצא דמה. אבל שאר פסולין אם עלו לא ירדו ולקמן בפרק המנחב מקדש (דף פד) מפרש טעמא דרבי יהודה דמריב שאר פסולין מופק דהך אין לי אלא עולה בשרה. תוא על מקדש כל הלילה עד הבקר: וכלן, כשכין דחוצ' למנחב: והיוצא, שצא בשרה: והטמא ושנשחט. ע"מ להקטיר חוץ למנחב כו': מנן, כשכין שעלו לא ירדו: ויבע וזרבע, פי' עד אחר שמותר להדיוט ואסור לגבוה הנפק לן מנחב פסולת המנחב פ' כל האסורין (דף כח). וכן מוקצה וענבר וזריפה. מוקצה שחקצו לתקריב בעובדה וזה: ענבר שהשתחוה לבמה: בלאים, שור או כשב פרט לכלאין לו, יולד פרט לזמנו ודופן (וחולין) פ' לחה: מאי דאית, אחד שריבה הכתוב ומיעט ולא מיעמצך מרבה את אלו שהיה פסולין בקדש מבטוח לעורה נפסלה: קתני קודש וזה: פליג רבי יהודה לשויתנו בנשפך על הרצפה ונימא ירדו בדמא ר' יהודה פרט למשך דמה ואמלאו אחד בנשפך דמה קחשיב לו: מאי טעמא, לאו משום דקלטיה מנחב קתני קודש ושמו מנחב לענין אסיפה לא יאספנו ודאי ליכא למימר משום דקסבר שלא במקומו במקומו דמי ומשום דיכפרה הוא דהא דומיא דשאי וזיקות פסולות קתני ליה מנחב משום היינו טעמא דלא פסולין. שאם עלו לא ירדו ואף על גב דלא כתיב קרא אלא בחיצון: תנינא היתניגן בחוץ שנתנין בפנים לא ירדו. אביריהם ממנחב ולא פליג ר' יהודה מאי לאו דקלטיה פנימי ליה זה שנתנין עליו ואע"פ שנשפך בנכסותו לזכיל משום וכל אשת איש יזבא מדה (דף ו) הוה ליה בנשפך דמה: הני מילי דם. פסול הוא ומקדש הואיל וחיוי ליה דם: בעלמא גבון הכים הפנימיים: אבל קומין דלא חיוי ליה, דתביב (שמות ל) וזהו עולו וזהו עולה ומנחב אימא: אם עלה עליו דם קטיל: קטרת זרה שלא הותר הכתוב אלא קטרת של ציבור שחיתו ורעיבתו: שעתה לנפי מנחב. סקלא דערך דעולה ומנחב אימא: אימא לו. לאפוקי קמצים שלא קידשו בכלי הכי מפרש לקמן בפרק המנחב (דף פג): האי רצפה. בבנין אבנים שלא נמשח לפיכך אין קידושתו בזה המורה: והאי כלי שרת. ומשח עם המשכן: מתני' את הזבח. שלמים או שאר הנאכלין: פסול ואין בו פרת. והואכלו ואפילו בחוץ אין עוש ברת: לאכול את בשרה. למחר. ליכא לאוקמה בשלמים אלא בתורה וחסותא ואשם דאילו בשלמים מחר ומנו הוא אבל לזרוק דמו או להקטיר אימוריו אפילו בשלמים הוי למחר חוץ למנחב: פיגול והייבב עליו פרת. האוכלו אפילו בזמנו עוש ברת ובגמרא ליקף ליה: לנפי' באלה

[דף כ"ז ע"א]

מה בא להעיד? אם להשקותה, כבר נראית שלא לשותות. אלא לא בא אלא להפסידה מכתובתה, שאין מפסידין כמון על פי עד אחד.

רבי יוסי בעי, שמע מן העוף הפורח אני ראיתי שניטמאת, את אמר לא היתה שותה. ובא אחד ואמר אני ראיתי שניטמאת, מה בא להעיד? אם להשקותה, כבר נראית שלא לשותות. אלא לא בא אלא להפסידה מכתובתה, שאין מפסידין כמון על פי עד אחד.

ממה דרבי יודה אמר, פלוני אכל חלב והתריתי בו אינו לוקה, אמר לו אחד, חלב הוא, והתרו בו, שנים, לוקה. ועיקר עידותו לא בעד אחד הוא. ממה דרבי יודה אמר, פלוני נזיר וניטמא, היתריתי בו, אינו לוקה. אמר לו אחד, נזיר אתה, והיה נוהג בנזירות על פיו. שתה וין וניטמא למתים, התרו בו שנים, לוקה. ועיקר עדותו לא בעד אחד הוא. ממה דרבי מנא אמר, פלגית בדנת וזינת ובא עליה בעלה ובעלה כהן, והתריתי בו, אינו לוקה. נסתרה בפני שנים, אמר אחד, אני ראיתי שניטמאת ובא בעלה עליה כהן, התרו בו שנים, לוקה. עיקר עדותו לא בעד אחד הוא:

[דף כ"ז ע"ב]

הלכה ג מתני': שהיה בדין, ומה אם עדות הראשונה שאינה אוסרת אסור עולם, אינה מתקימת בפחות משנים. עדות האחרונה שהיא אוסרתה אסור עולם, אינו דין שלא תתקיים בפחות משנים? תלמוד לומר, ועד אין בה, כל שיש בה. קל וחמר לעדות הראשונה מעתה, ומה אם עדות האחרונה שהיא אוסרתה אסור עולם, הרי היא מתקימת בעד אחד. עדות הראשונה שאין אוסרתה אסור עולם, אינו דין שתתקיים בעד אחד? תלמוד לומר, (דברים כד) כי מצא בה עדות דבר, ולהלן הוא אומר (שם יט), על פי שנים עדים או על פי שלשה עדים יקום דבר, מה דבר האמור להלן על פי שנים עדים, אף דבר האמור כאן על פי שנים עדים:

גמרא: עדות הראשונה זו סתירה. עדות האחרונה זו מומאה. מתניתא – דרבי יהושע. דרבי יהושע אמר מקנא מתרה לה על פי שנים, ומשקה לה על פי שנים. אמר רבי מנא

[דף כ"ח ע"א]

ואפילו באהן תנא אתייהא היא. דתני רבי יוסי בי רבי יהודה אומר משום רבי לעזר, מקנא לה על פי עד אחד או על פי עצמו. ומשקה על פי שנים:

הלכה ד מתני': עד אומר נטמאת ועד אומר לא נטמאת. אשה אומרת נטמאת ואשה אומרת לא נטמאת, היתה שותה. עד אומר נטמאת, ועדים שנים אומרים לא נטמאת, היתה שותה. שנים אומרים נטמאת, ואחד אומר לא נטמאת, לא היתה שותה:

גמרא: גידול בר מינימין בשם רב, כל מקום שהכשירו עדות האשה באיש, האיש מכחיש את האשה והאשה מכחשת את האיש. ניתני, עד אחד אומר נטמאת ואשה אומרת לא נטמאת. אשה אומרת נטמאת. ועד אומר לא נטמאת. תניי דבית רבי, בן תני בשם רבי נחמיה, הולכין אחר רוב עדות. היך עבדה שתי נשים ואשה אחת עשו אותה פשני עדים ועד אחד, תדא דתימר באשה ונשים. אכל אם היו מאה נשים ועד אחד, כעד כעד אינון.

רב אדא בר אחיה אמר, עד אחד נאמן לטמותה. אין עד אחד נאמן להפסידה מכתובתה. אמר רב חסדא, מה טעם אמרו עד אחד נאמן לטמותה, מפני שרגלים לדבר. שמעון בר בא בשם רבי יוחנן, באן לא היתה שותה, ובגעגלה ערופה היו עורפין.

רב אומר היתה שותה.

[דף כ"ח ע"ב]

מתניתא פליגא על רב. עד אחד אומר נטמאת ושנים אומרים לא נטמאת, היתה שותה. הא כעד אחד לא היתה שותה. פתר לה בפסולי עדות. ואין בפסולי עדות, אמור סיפא, שנים אומרים נטמאת ועד אחד אומר לא נטמאת, לא היתה שותה. הא עד כעד לא היתה שותה. והיך רב אומר היתה שותה.

רבי יוחנן אמר, לא היתה שותה. מתניתא פליגא על רבי יוחנן. שנים אומרים נטמאת ועד אומר לא נטמאת לא היתה שותה, הא עד כעד היתה שותה. פתר לה בפסולי עדות. ואין בפסולי עדות, אמור ראשה, עד אומר נטמאת ושנים אומרים לא נטמאת היתה שותה, הא עד כעד היתה שותה, היך רבי יוחנן אמר לא היתה שותה. אמרין בשם רבי שמואל, בפסולי עדות היא מתניתא. אמרין בשם רבי שמואל, בסתירה אחרת היא מתניתא.

רבי זעירא בעא קימי רבי מנא, מהו בסתירה אחרת היא מתניתא. אמר ליה פן אמר רבי יוחנן בשם רבי ינאי, כל הון פירקא משקינא לה ונסתרה.

נסתרה בפני שנים, אמר עד אחד אני ראיתיה שנטמאת בתוך בדי סתירה, יש פאן סתירה ויש פאן טומאה. לאחר בדי סתירה, יש פאן סתירה ואין פאן טומאה. היו שלשה, אחד אמר אני ראיתיה שנטמאת בתוך בדי סתירה, יש פאן סתירה ואין פאן טומאה. לאחר בדי סתירה, אין פאן סתירה ואין פאן טומאה.

[דף כ"ט ע"א]

היו שלשה, אחד אמר אני ראיתיה שלא נטמאת בתוך בדי סתירה, מה את עבד לה, בעדות שבטלה מקצתה בטלה כולה, או תתקיים העדות בשאר? אמר רבי אבמאי, מפיון דאת מר בעידות שבטלה מקצתה בטלה כולה, מודה הוא הכא שתתקיים העדות בשאר, מפני שרגלים לדבר:

הדרו עלך פרק מי שקנא

פרק ז

הלכה א מתני': אלו נאמרין בלשונם, פרשת סוטה, ודוי מעשר, וקרית שמע, ותפלה, וברכת המזון, ושבועת העדות, ושבועת הפקדון:

גמרא: פתיב (במדבר ה) ואמר חפזן לאשה, בכל לשון שהיא שומעת. דברי רבי יאשיה. אמר ליה רבי יונתן, ואם אינה שומעת, ולמה היא עונה אחריו אמן? אלא שלא יאמר לה על ידי תורגמן.

רבי יוחנן בשם רבי לעזר בי רבי שמעון, לא מצינו שדיבר המקום עם אשה, אלא עם שרה בלבד. והא פתיב (בראשית ג) אל האשה אמר הרבה ארבה וגו'. אמר רבי יעקב דכפר חנני, על ידי התורגמן. והא פתיב (שם כח) ויאמר יי לה שני גוים בכטנה. אמר רבי בא בר כהנא, הדיבור נפלה לה.

אמר רבי ברי, כמה פירפורי פירפורים תקדוש ברוך הוא מתאזהר לשמוע שיהתן של צדקניות, (שם יח) ויאמר לא בי צחקת.

וידיו מעשר, פתיב (דברים כו) וענית ואמרת. וקרית שמע, דכתיב (שם טז) ודברת בם. רבי אומר, אומר אני, קרית שמע אינו נאמר אלא בלשון הקודש, מה טעמא, (שם) והיו הדברים האלה.

רבי לוי בר היתיה אזל לקיסרין, שמע קלון קריין שמע אלוניסתי, בעא מעבדתון. שמע רבי ייסי ואיקפד, אמר, כך אומר אני, מי שאינו יודע לקרות אשורית, לא יקרינה כל עיקר, אלא יוצא בכל לשון שהוא יודע. השיב רבי ברכיה, הרי מגילת אסתר, היה יודע לקרונה אשורית ולעז, אינו יוצא בה אלא אשורית. אמר רבי מנא, מגילת אסתר היה יודע לקרונה אשורית ולעז, אינו יוצא אלא אשורית,

[דף כ"ט ע"ב]

בלעז, יוצא בה בלעז. וכן יוצא בה בכל לשון שהוא יודע.

ותפילה, כדי שיהא יודע לתבוע צרכיו. ובכרת המזון כדי שיהא יודע למי מברך.

ושבועת העדות ושבועת הפקדון משביעין אותו בלשון. השביעין שלא בלשון ואמרו אמן, הרי אילו פטורין. כהדא דתני, שבועת הדיינין, בתניין שבלבנו, לא בתניין שבלבכם. אמר רבי יודן, חזקה בתניין שבלבנו הוא משביעו. ולמה הוא מתנה עמו? מפני הדיוטות שלא יאמרו יש תניין בשבועות. תני רבי תנניה קומי רבי מנא, והא פתיב (דברים כט) כי את אשר ישנו פה עמנו עומד היום. מה שמע מינה. אמר ליה הדורות הבאים אחרינו אין בלבם תניי:

הלכה ב מתני' ואילו נאמרים בלשון הקודש, מקרא הביבורים, וחליצה, ברכות וקללות, ברכת פהנים, ובכרת כהן גדול, ופרשת המלך, ופרשת עגלה ערופה, ומשוח מלחמה בשעה שהוא מדבר אל העם.

מקרא הביבורים ביצד? (שם כ) וענית ואמרת לפני יי אלהיך. ולחלן הוא אומר (שם כד) וענו הלויים ואמרו אל כל איש וישראל קול רם. מה ענייה האמורה לחלן בלשון הקודש, אף כאן בלשון הקודש.

חליצה ביצד? (שם כה) וענתה ואמרה ככה יעשה לאיש. ולחלן הוא אומר וענו הלויים ואמרו. מה ענייה האמורה לחלן בלשון הקודש, אף כאן בלשון הקודש. רבי יהודה אומר, וענתה ואמרה ככה, עד שתאמר בלשון הזה:

גמרא: תני בשם רבי יודה, כל מקום שנאמר בלשון הזה, ענייה, ואמירה, ככה וכה, הרי הוא בלשון הקודש. אמר רבי אלעזר, בניין אב שבבבולון, (שמות יט) משה ידבר והאלהים יענינו בקול. התיב רבי חגי, והפתיב (בראשית כד) ויען לבן ובתואל, אין תימר על ידי ענייה, והפתיב ויאמרו.

[דף ל' ע"א]

אין תימר על ידי אמירה, והפתיב (בראשית כד) מני יצא הדבר. אין תימר בלשון הקודש, והפתיב (שם לא) ויקרא לו לבן ונר שהדוּתא. ואין תימר קודם למתן תורה, הרי פרשת וידוי מעשר הרי הוא לאחר מתן תורה והוא נאמר בכל לשון.

רבי שמואל בר נחמן בשם רבי יוחנן, שלא יהא לשון סורסי קל בעיניך. שפתורה ובנביאים ובפתיבים הוא אמור. בתורה פתיב (שם) ויקרא לו לבן ונר שהדוּתא. בנביאים פתיב (ירמיה י) בְּדָנָה תֹאמְרוּן [להוֹם] (להוֹן). בפתיבים פתיב (דניאל ב) וידברו הפשדים למלך ארמית.

אמר רבי יונתן דבית גוברין, ארבעה לשונות נאין להשתמש בהן העולם. ואילו הן, לעז לזמר, רוּמי לקרב, סורסי לאיליא, עברי לדבור. ויש אומרים אף אשורי לכתב. אשורי, יש בו פתב ואין בו לשון. עברי, יש בו לשון ואין בו פתב. בחרו להם פתב אשורי ולשון עברי. ולמה נקרא שמו אשורי, שהוא מאושר בכתבו. אמר רבי לוי, על שם שעלה בידם מאשור.

פתיב, (דברים כז) וְעָנּוּ הָעָם וְאָמְרוּ אֵל כָּל אִישׁ יִשְׂרָאֵל קוֹל רָם. בקולו של רם. מלמד ששיתף הקדוש ברוך הוא קולו עמהן. דבר אחר, קול רם, המעולה שבקולות. אמר רבי יצחק, לא קמון ולא גדול אלא בינוני:

הלכה ג מתני: ברכות וקללות ביצד, בין שעברו ישראל את הירדן ובאו להר גריזים ולהר עיכל שבשומרון שבצד שקם אצל אלוני מוֹרָה, שנאמר (שם יא) הלא הפה בעבר הירדן, ולהלן הוא אומר (בראשית יב) ויעברו אברהם בארץ עד מקום שקם עד אלון מוֹרָה, מה האלון מוֹרָה האמורה להלן שקם, אף אלון מוֹרָה האמור כאן שקם.

גמרא: הלא הפה בעבר הירדן, מן הירדן ולהלן. אחרי דרך מבוא הישמש, מקום שהחפה זורחת. בארץ הכנעני היושב בערבה מול הגלגל אצל אלוני מוֹרָה, זה הר גריזים והר עיכל שבין הכותים, דברי רבי יהודה.

רבי אליעזר אומר, אין זה הר גריזים והר עיבל של פותים, שנאמר הלא הנה בעבר הירדן, מן הירדן ולהלן. אחרי דרך מבוא השמש, מקום שהחמה שוקעת. בארץ הפנעני, אילו בין החוי. היושב בערב, אילו בין הערים. מול הגלגל, אין פאן גלגל אצל אלזני מורה. אין פאן אלזני מורה. מה מקיים רבי אלעזר הר גריזים והר עיבל. שתי גבשושיות עשו וקראו זה הר גריזים וזה הר עיבל. על דעתיה דרבי יהודה מאה ועשרים מיל הלכו באותו היום. על דעתיה דרבי אלעזר

[דף ל' ע"ב]

לא וזו ממקומן. תני רבי אליעזר בן יעקב אומר לא בא הכתוב אלא להשוות להן את הדרך, ולומר בדרך ילכו ולא בשדות. ביישוב ילכו ולא במדבר. בערב ילכו ולא בחרים.

אמר רבי אלעזר ברבי שמעון, נמיתי לסופרי פותים וייפתם תורתכם ולא הועלתם לעצמיכם כלום. שכתבתם בתורתכם אצל אלזני מורה שכם. והלא ידוע שהוא שכם אלא שאין אתם דורשין לגזירה שנה ואנו דורשין לגזירה שנה. נאמר פאן אלזני מורה ונאמר להלן אלזני מורה. מה אלזני מורה האמור להלן שכם, אף אלזני מורה האמור פאן שכם. ופדרבי ישמעאל, דרבי ישמעאל אומר, כל ביאות שגאמרו בתורה, לאחר ארבע עשרה שנה נאמרו. שבע שביבשו ושבע שחילקו. ודכוותה, לא נאמרו ברכות וקללות, אלא לאחר ארבע עשרה שנה. התיב רבי חנניה קומי רבי מנא והפתיב (דברים כז) והיה בעברכם את הירדן תקימו את האבנים האלה. אומר ליה, אבנים – תקימו אותן מיד. ברכות וקללות – לאחר ארבע עשרה שנה נאמרו:

הלכה ד מתני: ששה שבטים עלו לראש הר גריזים, וששה שבטים עלו לראש הר עיבל, והכהנים והלוים והארון עומדין מלמטה באמצע, הכהנים מקיפין את הארון, והלוים את הכהנים, וכל ישראל מיכן ומיכן, שנאמר (יהושע ח) וכל ישראל וזקניו ושמריהו ושפטיו עמדים מזה ומזה לארון וגו'. הפכו פניהם כלפי הר גריזים ופתחו בברכה, ברוך האיש אשר לא יעשה פסל ומסכה, תועבת יי' מעשה ידי חרש ולא שם בסתר והיו אילו ואילו ענין ואומרים אמן. הפכו פניהן כלפי הר עיבל ופתחו בקללה, (דברים כז) ארור האיש אשר יעשה פסל ומסכה תועבת יי' וגו', והיו אילו ואילו ענין ואומרים אמן. עד שגמרינן ברכות וקללות:

גמרא: תני, רבי אומר, אי אפשר לומר לוי למעלן, שפבר נאמר לוי למטן. אי אפשר לומר לוי למטן, שפבר נאמר לוי למעלן. מעתה, זקני כהונה ולויה למטן, ושאר כל השבט למעלן.

רבי שמעון אומר, אי אפשר לומר לוי למעלה, שבבב נאמר לוי למטה. ואי אפשר לומר לוי למטה, שבבב נאמר לוי למעלה. אמור מעתה, הראוי לשרת למטה, ושאר בלה שבט למעלה. רבי שמעון אומר, "שמעון ולוי" מה שמעון בולו למעלה אף לוי בולו למעלה. מה מקיים הדין תנזיה "נגד הכהנים הלויים"? ביי דאמר רבי יהושע בן לוי, בעשרים וארבעה מקומות נקראו הכהנים לויים, וזה אחד מהן. (יחזקאל מד) והכהנים הלויים בני צדוק.

יכול אילו שבהר גריזים היו אומרים ברכות, ואילו שבהר עיבל היו אומרים קללות. תלמוד לומר (יהושע ח) הברכות והקללות. אילו ואילו היו אומרים ברכות וקללות. יכול משתיו אומרים הברכות, היו אומרים הקללות. תלמוד לומר (דברים ל) הברכה והקללה. ברכה אחת וקללה אחת. יכול אילו שבהר גריזים היו עונין אחר הברכות אמן. ואילו שבהר עיבל היו עונין אחר הקללות אמן. תלמוד לומר (דברים כז) וענו כל העם ואמרו אמן. אילו ואילו היו עונין אחר הברכות ואחר הקללות אמן. הא ביצד? בשעה שהיו אומרים ברכות, היו הופכין פניהן כלפי הר גריזים. ובשעה שהיו אומרים קללות, היו הופכין פניהן כלפי הר עיבל.

[דף ל"א ע"א]

ברוך בכול וברוך בפרט. אור בכול ואור בפרט. שש עשרה בריתות על כל דבר ודבר. לתלמוד וללמד לשמור ולעשות. וכן בהר סיני וכן בערבות מואב. רבי שמעון היה מוציא של הר גריזים ושל הר עיבל ומביא של אהל מועד תחתיהן. וכן היה רבי שמעון אומר, אין כל דבר ודבר מן התורה שאין פרות עליו חמש מאות ושבעים ושלש בריתות. שתים עשרה בברוך ושתים עשרה באור. ושתים עשרה בכול ושתים עשרה בפרט. הרי ארבעים ושמנה בריתות. לתלמוד וללמד לשמור ולעשות, הרי מאה ותשעים ושלש בריתות. וכן בהר סיני, וכן בערבות מואב, הרי חמש מאות ושבעים ושלש בריתות.

רבי שמעון בן יהודה איש כפר אמון אומר משום רבי שמעון, שש מאות אלה ושלש מאות אלה ושלש מאות וחסות. רבי אומר, אם בדברי רבי שמעון בן יהודה איש כפר אמון שאמר משום רבי שמעון, אין כל דבר ודבר מן התורה שאין פרות עליו ארבעים ושמנה פעמים על כל פעם ופעם שש מאות אלה ושלש מאות וחסות.

עד כדון דברים שנכללו ונפרטו. דברים שנכללו ולא נפרטו? אומר ליה, בן ארר רבי יוחנן משום רבי שמעון, כל שהיה בכלל, ויצא מן הכלל לתלמוד, לא לתלמוד על עצמו ויצא אלא לתלמוד על הכלל בולו ויצא.

אמר ליה, לא בדבר אחד, דילמא בשני דברים, והכא בשני דברים אנן קיימין. אמר רבי תנחומא, מפיו דכתיב בסוף אמן, כמי שפולז דבר אחד.

פתיב (דברים כז) ארור אשר לא יקים את דברי התורה הזאת. וכי יש תורה נופלת? שמעון בן יקים אומר, זה תחון שהוא עומד. רבי שמעון בן חלפתא אומר, זה הפית שלמטון. דאמר רב חונא רב יהודה בשם שמואל, על הדבר הזה קרע יאשיהו ואמר עלי להקים.

רבי אחא בשם רבי תנחום ברבי חייא, למד ולימד ושמר ועשה והיתה ספיקה בידו להחזיק ולא להחזיק, הרי זה בכלל ארור. רבי ירמיה בשם רבי חייא בר בא, לא למד ולא לימד ולא שמר ולא עשה ולא היתה ספיקה בידו להחזיק, והחזיק, הרי זה בכלל ארור. ואמר רבי חנה רבי ירמיה בשם רבי חייא, עתיד תקדוש ברוך הוא לעשות צל לבעלי מצות בצילה של בעלי תורה. מאי טעמא (קחלת ז) כי בצל תחבמה בצל תפסם. ואומר

[דף ל"א ע"ב]

(משלי ג) עין חיים היא למחזיקים בה.

מה תלמוד לומר "והחציו", אלא מלמד שמעומין בחר גרזים ומרובים בחר עיבל. למה? שאין שכטו של לוי פולז שם. שאם היה כל שכטו לוי פולז שם, היו שוין. רבי שמואל בר נחמן בשם רבי יונתן, אילו היה כל שכטו של לוי שם, לא היו שוין. למה? שכבר נפלו משכטו של שמעון ועשרים וארבעה אלף בשימים. אמר רבי יוסי בי רבי בון, אילו היה כל שכטו של לוי שם, היו שוין. למה? שלא בא משכטו ראובן וגד אלא ארבעים אלף חלוצי צבא.

בהנא אמר, בשם שהן חולקין באו, כך הן חולקין בתחילת החומש השני. אית תניי תני, בשם שהן חולקין באו, כך הן חולקין בדגלים. בני לאה מיפן. ובני רחל מיפן. חד מיפן וחד מיפן. ובני השפחות באמצע. אמר רבי מתניה, טעמיה דהדין תנייה, (ישעיהו מח) שמע אלי יעקב וישראל מקוראי. מה התקרה הו עובייה דהן גבי קומנה דההן ועובייה דהן גבי קומנה דההן.

אית תניי תני, בשם שהן חלוקין באו, כך הן חלוקין באבני אפוד. במלואותם. כדי שיהיו עשרים וחמשה מיפן ועשרים וחמשה מיפן. והלא אינן אלא ארבעים ותשעה? אמר רבי יוחנן, בגימין דותולדותם מלא. אמר רבי יודה בר זבידא והוסף מלא (תהילים פא) עדות ביהוסף שמו. והלא אינן אלא עשרים ושלשה מיפן ועשרים ושבעה מיפן?

[דף ל"ב ע"א]

אמר רבי יוחנן, בנמיין היה חציו. בן מיכן. ימן מיכן. אמר רבי זבידא, ויאות מי כתיב (שמות כח) ישעה שמותם. לא. אלא משמותם. משמותם ולא כל שמותם. הראשונים נכתבין מימינו של כהן גדול, משמאלו של קורא. והאחרונים נכתבין משמאלו של כהן גדול, מימינו של קורא. הראשונים אינן נכתבין על סדר. שיהיה מלך. האחרונים נכתבין על סדר:

הלכה ה מתני': ואחר כך הביאו את האבנים וכנו את המזבח וסדום בפיד, וכתבו עליהם את כל דברי התורה הזאת בשבעים לשון, שנאמר (שם) באר היטב, ונמלו את האבנים וכאו ולנו במקומן:

גמרא: תני, על אבני המלון נכתבו, דברי רבי יודה. רבי יוסי אומר, על אבני המזבח נכתבו.

מאן דמר על אבני המלון נכתבו, בכל יום ויום אומות העולם משלחין נטריהון ומשיאין את התורה שהיתה כתובה בשבעים לשון. מאן דמר על אבני המזבח נכתבו, לא לשעה היו ונגנזו? עוד הוא מעשה נסים. נתן הקדוש ברוך הוא בינה בלב כל אומה ואומה והשיאו את התורה שהיתה כתובה בשבעים לשון.

מאן דמר על אבני המלון נכתבו, ניהא (דברים כו) ושרת אותם בשיר. מאן דמר על אבני המזבח נכתבו, מה מקוים ושרת אותם בשיר? בין כל אבן ואבן. רבי שמואל בר נחמני בשם רבי יוחנן, (ישעיהו לג) והיו עמים משרפות שיר. מסיד נמלו איפיפסין שלחן מיתה. רבי אבא בר כהנא בשם רבי יוחנן (ישעיהו ס) והגוים חרוב יחרבו. מחורב נמלו איפיפסין שלחן מיתה.

נמצאת אומר, שלשה מיני אבנים הן. אבני המלון. ואבנים שהניח יהושע תחת פפות רגלי הכהנים. ואיסטיליות שנתן להן משה. אמר רבי חנינן פשיט לן ארבעה מיני אבנים הן. אמר רבי סימון בר זבדי, ויאות, אין תימר אבני המלון לשעה היו ונגנזו. אין תימר אבנים שהקים יהושע תחת פפות רגלי הכהנים,

[דף ל"ב ע"ב]

משוקעות היו במים. אין תימר איסטיליות שנתן להן משה כבר נכנסו עמהן לארץ. אלא בן אבן קיימין באבנים שהקים להן יהושע על גב הירדן.

תני, רבי יודה בר אלעאי אומר, אבא חלפתא ורבי אלעזר בן מתתיה וחנוניה בן חנינאי עמדו על אותן האבנים, ושיערום, כל אחת ואחת משוי ארבעים סאה. מיפן את למד כמה היה באשכול. פתיב (יהושע ד) והרימו לכם איש אבן אחת על שכמו. לא דמי ההוא דטען מן ארעא לפתיה, להחוא דטען מארעא לארבוכתיה ומן ארבוכתיה לפתיה. לא דמי ההוא דטען מן ארעא לארבוכתיה ומן ארבוכתיה לפתיה, להחוא דאחרן תלי ליה. לא דמי ההוא דאחרן תלי ליה להחוא דטעין בתריין.

פתיב (במדבר יג) איש אחד לשבט. על דעתיה דרבי עקיבה דו אמר לשונות רבויים הן, עשרים וארבעה היו, ששה עשר באשכול, ושמנה בתאנים ורמונים ובנושא כלים. ועל דעתיה דרבי ישמעאל דהוא אומר לשונות בפולין הן, שנים עשר היו, שמונה באשכול, וארבעה בתאנים ורמונים ובנושא כלים. על דעתיה דרבי ישמעאל, טורטורין. על דעתיה דרבי עקיבה, טורטורין וטורטורי טורטורין.

פתיב (יהושע ג) ויעמדו המים היורדים מלמעלה כמו נד אחד הרחק מאד מאדם העיר אשר מצד צרתן. אמר רבי יוחנן אדם קרייה וצרתן קרייה. שנים עשר מיל מזו לזו. מלמד שהיו המים גדושים ועולין במצד צרתן. וכי איזה קל, המים או אדם? המים קלים מאדם. תדע לך שהוא כן. אלא מלמד שהיו המים גדושים ועולין ביפין על ביפין.

רבי לוי אמר, עד לבו של רקיע. תפון אמריו, עד בבל. נאמר פאן הרחק ונאמר להלן (מלכים ב כ) מארץ רחוקה מאד באו אלי מבבל. תני, רבי אליעזר בן יעקב אומר, יותר משלש מאות מיל היו המים גדושים ועולין ביפין על גבי ביפין, עד שראו אותן כל אומות העולם. הודא היא דכתיב (יהושע ח) ויהי כשמע כל מלכי האמרי אשר בעבר הירדן ומהם וכל מלכי תנעני אשר על הים את אשר הוביש יי את מי הירדן מפני בני ישראל עד עברם וגו'.

אמר רבי שמעון בן לקיש, בירדן קיבלו עליהן את הנסתרות. אמר להן יהושע, אם אין אתם מקבלין עליכם את הנסתרות, המים באין ושוטפין אתכם. אמר רבי סימון בר זבדא, ויאות, תדע לך

[דף ל"ג ע"א]

שהוא כן, שהרי עכן חטא ורובה של סנהדרין נפלה בעי. אמר רבי לוי בביבנה הותרה הרצועה וצתה בת קול ואמרה אין לכם עסק בנסתרות:

הלכה ו מתני: ברפת בתינים ביצה, במדינה אומרים אותה שלש ברכות, ובמקדש ברכה אחת. במקדש היו אומרים את השם בכתבו, ובמדינה בכניו. במדינה בתינים נושאים את ידיהם בנגד בתפתיקה, ובמקדש על גבי ראשיהן, חוץ מכהן גדול שאינו מגביה ידיו למעלה מן הציץ. רבי יהודה

אומר, אף כהן גדול מנביא את ידיו למעלה מן הציץ, שנאמר (ויקרא ט) וישא אהרן את ידיו אל העם ויברכם:

ברכות כהן גדול כיצד, חזן הכנסת נוטל ספר התורה ונותנו לראש הכנסת, ראש הכנסת נותנו לסגן, והסגן נותנו לכהן גדול, כהן גדול עומד ומקבל וקורא עומד, וקורא (שם טז) אחרי מות, (שם כג) ואף בעשור. וגזל את התורה ומניחה בתיקו ואומר, יותר ממה שקריתי לפניכם כתוב כאן. (במדבר כח) ובעשור שבהושע הפיקודים קורא אותו על פה, ומברך עליה שמונה ברכות, על התורה, ועל העבודה, ועל ההודיה, ועל מחילת העון, ועל המקדש, ועל ישראל, ועל הכהנים, ושאר תפילה:

גמרא: אמר רב חסדא, צער גדול היה להן. בכל אתר את אמר הולכין אצל התורה. והכא את אמר מוליכין את התורה אצלן. אלא על ידי שהן בני אדם גדולים התורה מתעלה בהן. והא תפון מוליכין אורייתא גבי ריש גלותא. אמר רבי יוסי בי רבי בון, על ידי שזרעו של דוד משוקע שם, אינון עבדין לו במנהג אבהתהון. תפון תנינן, מדלגין בנביא ואין מדלגין מנביא לנביא. ובנביא של י"ב מותר. ואין מדלגין בתורה. רבי ירמיה בשם רבי שמעון בן לקיש, לפי שאין גוללין ספר תורה בריבים. רבי יוסי בעי

[דף ל"ג ע"ב]

הנע עצמו שהיתה פרשה קטנה. אלא כדי שישמעו ישראל על סדר. והא תנינן וקורא אחרי מות ואף בעשור. שנייא היא, שהיא סדרו של יום. תדע לך דמר רבי שמעון בן לקיש בכל מקום אינו קורא על פה וקא קורא על פה. רבי יוסי מפחד לבר עיולא חזנא דכנישתא דבבלאי פד דהיא תדא אורייתא תונייל לה לחורי פרוכתא. פד אינון תרתי תי מייבל תדא ומייתי תדא. ומברך עליה שמונה ברכות על התורה. תבחר בתורה. על העבודה שאותה לבדך ביראה נעבוד. על ההודיה הטוב לך להודות. על מחילת העון מוחל עונות עמו ישראל ברחמים. על המקדש הבחר במקדש. ואמר רבי אידי השוכן בציץ. ועל ישראל הבחר בישראל. ועל הכהנים הבחר בכהנים. ועל שאר תפילה תחינה ובקשה שעמד ישראל צריכין להוושע לפניך ברוך אתה ה' שומע תפילה:

הלכה ז' מתני': פרשת המקדש כיצד, מוצאי יום טוב הראשון של חג, בשמיני מוצאי שביעית, עושין לו בימה של עץ בעזרה, והוא יושב עליה, שנאמר (דברים לא) מקץ שבע שנים במעד שנת השמיטה בחג הסוכות בבא כל ישראל לראות וגו'. חזן הכנסת נוטל ספר התורה ונותנו לראש הכנסת, וראש הכנסת נותנו לסגן, והסגן נותנו לכהן גדול, וכהן גדול נותנו למלך, ומלך עומד ומקבל וקורא יושב.

אגריפס המלך עמד וקבל וקרא עומד, ושבחוהו חכמים. וכשהגיע (שם יז) ללא תוכל לתת עליך איש נכרי אשר לא אחיד הוא, ולגו עיניו דמעות. אמרו לו, אל תתירא אגריפס, אחינו אתה, אחינו אתה.

גמרא: לא בן תני רבי חייא, לא היתה ישיבה בעזרה אלא למלכי בית דוד בלבד. ואמר רבי אמי בשם רבי שמעון בן לקיש, אף למלכי בית דוד לא היתה ישיבה בעזרה. תיפתר שםמך לו בבותל וישב לו. והא בתיב (שמואל ב ז) ויבא המלך דוד וישב לפניו? אמר רבי אביבו בר נגריי, יישב עצמו בתפילה. תמן תנינן, יצאה פת הראשונה וישבה לה בחר הבית. השנייה בחיל. והשלישית במקומה. רבי נחמן בשם רבי מנא, מה תנינן ישבה לה במקומה. עמדה לה במקומה.

תני, רבי חנינה בן גמליאל אומר,

[דף ל"ד ע"א]

הרבה הללים נפלו באותו היום שהחניפו לו:

הלכה ח' מתני' וקורא מתחלת (דברים א) אלה הדברים ועד שמע, ושמע (שם ו), והיה אם שמע (שם יא), עשר תעשר (שם יד), וכי תכלה לעשר (שם כו), ברכות וקללות (שם כח), עד שגומר כל הפרשה. ברכות שבהן גדול מברך (הם), המלך מברך אלא שהוא נותן של רגלים תחת מחילת העון:

גמרא: אמר רבי אבהו, ולמה קורין עשר תעשר. כי תכלה לעשר. על ידי שיצאו ישראל משביעית לשמינית, שלא לשבח את המעשרות. רבי חגי בעא קומי רבי יוסי, ואינו צריך להבדיל? אמר ליה, בבר הבדיל מראש השנה:

הדרן עלך פרק ואלו נאמרין

פרק ח

הלכה א' מתני': משיח מלחמה בשעה שמדבר אל העם, בלשון הקדש היה מדבר, שגאמר (דברים כ) והיה בקרבכם אל המלחמה ונגש הכהן, זה משיח מלחמה. ודבר אל העם, בלשון הקדש. ואמר אליהם (שם) שמע ישראל אתם קרבים היום למלחמה על אויביכם, על אויביכם ולא על אחיכם, לא יהודה על שמעון, ולא שמעון על בנימין, שאם תפלו בידם ירחמו עליכם.

מַסְכַּת מַעֲיֵלָה פֶּרֶק שְׁלִישִׁי

א. פְּרוּטָה שֶׁל הַקֹּדֶשׁ שְׁנֹפֵל לְתוֹךְ הַכִּיס, או שְׁאוּמֵר: 'פְּרוּטָה מִן הַכִּיס זֶה הַקֹּדֶשׁ', כִּיּוֹן שֶׁהוֹצִיא אֶת הָרִאשׁוֹנָה - מִבֵּיא אֶשֶׁם תְּלוּי, וְאֵת הַשֵּׁנִיָּה - מִבֵּיא אֶשֶׁם וְדֹאֵי. דְּבָרֵי רַבִּי עֲקִיבָה. וְחֻכְמִים אוֹמְרִים: אֵין מִבֵּיא אֶשֶׁם תְּלוּי, וְאֵת הַשֵּׁנִיָּה כֶּרֶת, וְשִׁגְגָתוֹ חֲטָאֵת, לְהִיכֵן מַעֲיֵלָה זֹו נּוֹפֶלֶת? הִנֵּהנָה מַחֲטָאֵת וּמֵאֶשֶׁם - הֵרִי זֶה מוֹסִיף, מִבֵּיא חֲטָאֵת וְאֶשֶׁם אַחֵר. כָּבֵר קֶרְבָּה חֲטָאֵתוֹ - יֵלֶךְ לִים הַמֶּלֶח. כָּבֵר קֶרֶב אֶשְׁמוֹ - יִפּוֹל לְנִדְבָה. מִקְדָּשֵׁי קֹדְשִׁים לִפְנֵי זְרִיקַת דָּמִים, מִקְדָּשִׁים קָלִים לְאַחַר זְרִיקַת דָּמִים, מִן הָעוֹלָה וּמִן הָאֻמּוּרִין, מִן קֶמֶץ וּלְבוּנָה וּמִנַּחַת כֹּהֵן מְשִׁיחַ, וּמִנַּחַת נִסְכִּים - יִפּוֹלוּ לַלְשָׁכָה. מִקְרָבָנוֹת צָבוּר - יִפּוֹלוּ לְנִדְבָה. מִהַקֹּדֶשׁ מִזְבֵּחַ - יִפּוֹלוּ לְהַקֹּדֶשׁ הַמִּזְבֵּחַ. מִהַקֹּדֶשׁ בְּדֶק הַבַּיִת - יִפּוֹלוּ לְהַקֹּדֶשׁ בְּדֶק הַבַּיִת.

הַדְרָךְ עֵלֶן וְהַדְרָן עֵלֶךְ סֹדֵר קֹדְשִׁים בְּסִייעָתָא דְשִׁמְיָא

מַסְכַּת פְּלִים קָמָא פֶּרֶק רִאשׁוֹן

א. חֲמֵר בִּשְׂרָץ שְׁאִין בְּשִׁכְבַּת זֶרַע וּבְשִׁכְבַּת זֶרַע שְׁאִין בִּשְׂרָץ. חֲמֵר בִּשְׂרָץ: שֶׁהִשְׂרָץ אֵין חִלּוּקָה טְמֵאָתוֹ, וְשִׁכְבַּת זֶרַע חִלּוּקָה טְמֵאָתָה. חֲמֵר בְּשִׁכְבַּת זֶרַע, שֶׁשִּׁכְבַּת זֶרַע טְמֵאָה בְּכָל שְׁהוּא, וְהִשְׂרָץ אֵינוֹ מְטֵמָא אֶלָּא בְּכַעֲדָשָׁה.

ב. חֲמֵר בְּנִבְלָה שְׁאִין בְּמִי חֲטָאֵת וּבְמִי חֲטָאֵת שְׁאִין בְּנִבְלָה. חֲמֵר בְּמִי חֲטָאֵת: שְׁמַעוּט מִי חֲטָאֵת - טְמֵא, וּמַעוּט נִבְלָה - טְהוֹר. חֲמֵר בְּנִבְלָה שְׁבִימִי חֲטָאֵת שְׁלֵהֵן טְהוֹרִין מִטְמֵאָתָן, וּמִטְהָרִין אֶת הַטְּמֵאִים, וְאֵין מְטֵמָאִין בְּצִרוּפָן, מִה שְׁאִין כֵּן בְּנִבְלָה. מִי חֲטָאֵת שְׁיִבְשׁוּ - הֵרִי אֵלוֹ טְהוֹרִין. נִבְלָה

שְׁיִבְשָׁה, אִם יִכּוֹלָה לְשִׁרוֹת וּלְחַזֵּר לְכַמוֹת שְׁהִיתָה - הֵרִי זֶה טְמֵאָה.

ג. חֲמֵר בְּטֵמָא מֵת שְׁאִין בְּבוּעֵל נִדָּה וּבְבוּעֵל נִדָּה שְׁאִין בְּטֵמָא מֵת. חֲמֵר בְּטֵמָא מֵת: שְׁטֵמָא מֵת טְעוֹן הִזָּאָה שְׁלִישִׁי וְשְׁבִיעִי, מִה שְׁאִין כֵּן בְּבוּעֵל נִדָּה. חֲמֵר בְּבוּעֵל נִדָּה: שְׁבוּעֵל נִדָּה מְטֵמָא כֹּר הַתַּחֲתוֹן כְּעֵלְיוֹן, מִה שְׁאִין כֵּן בְּטֵמָא מֵת. רַבִּי יוֹסִי אוֹמֵר: זוּבוּ שֶׁל זָב, וְרִקּוֹ, וְשִׁכְבַּת זֶרַע, וּמִימֵי רִגְלָיו, וְדָם הַנִּדָּה וְרִבִּיעִית דָּם מִן הַמֵּת, לְמָה אָמְרוּ רַבִּיעִית? לִפִּי שְׁכַל עֶבֶר תַּחֲלַת בְּרִיתוֹ יֵשׁ בּוֹ רַבִּיעִית דָּם, כִּיּוֹצֵא בַּמֶּרְכָּב לְטֵמָא שְׁנַיִם וּלְפֶסֶל אֶחָד. חֲמֵר בֶּהֶן שְׁאִין בַּמֶּרְכָּב וּבַמֶּרְכָּב שְׁאִין בֶּהֶן. חֲמֵר בֶּהֶן - שֶׁשְׁוֶה מַגְעֵן לְמִשְׁאֵן לְטֵמָא אָדָם וּלְטֵמָא בְּגָדִים, מִה שְׁאִין כֵּן בַּמֶּרְכָּב. חֲמֵר בַּמֶּרְכָּב, שֶׁהַמֶּרְכָּב מְטֵמָא תַּחַת אֶבֶן מִסְמָא, מִה שְׁאִין כֵּן בֶּהֶן.

ד. חֲמֵר בְּכוֹזִית מִן הַמֵּת מִן הַמֵּת, שְׁכּוֹזִית מִן הַמֵּת - פִּתְחוֹ בְּטַפָּח, וְהַמֵּת עֲצָמוֹ פִּתְחוֹ בְּאַרְבָּעָה טַפָּחִים. וְכַמָּה הִיא כְּדִי לַעֲלוֹת אֶרְכָּה? וְאֵין אוֹתוֹ כְּאֵלוֹ יַחֲוֹר שֶׁל תֵּאֲנָה שְׁנִפְשָׁח וּמַעֲרָה בְּקִלְפָה קִטְנָה, אִם יִכּוֹל לַחֲיוֹת הַיָּמָנָה - טְמֵא.

ה. בְּשִׁלְשָׁה דְּבָרִים שְׁוֶה סוּרְיָא לְאַרְץ יִשְׂרָאֵל, וּבְשִׁלְשָׁה לַחוּצָה לְאַרְץ: עֲפָרָה מְטֵמָא כְּחוּצָה לְאַרְץ, וְהַמְבִּיא גִט מְסוּרְיָא כְּמִבֵּיא מַחוּצָה לְאַרְץ, וְהַמּוֹכֵר עֲבָדוֹ לְסוּרְיָא כְּמוֹכֵר לַחוּצָה לְאַרְץ. שִׁלְשָׁה לְאַרְץ יִשְׂרָאֵל: שֶׁהַקּוֹנֶה שָׂדֶה בְּסוּרְיָא כְּקוֹנֶה בְּפָרוֹר שְׁבִירוּשָׁלַיִם, וְחִיבָתָה בְּמַעֲשָׂרוֹת וּבְשְׁבִיעִיתָה, וְהַרוּצָה לְכֻנֶּס לָהּ בְּטַהֲרָה - נִכְנָס.

ו. נִכְנָסִין לְבֵין הָאוּלָם וּלְמִזְבֵּחַ שְׁלֵא רַחוּץ יָדִים וְרִגְלִים; דְּבָרֵי רַבִּי מֵאִיר. וְחֻכְמִים אוֹמְרִים: אֵין נִכְנָסִין. אָמַר רַבִּי שְׁמַעוֹן הַצְּנוּעַ לִפְנֵי רַבִּי אֱלִיעֶזֶר: אֲנִי נִכְנָסְתִּי לְבֵין הָאוּלָם וּלְמִזְבֵּחַ שְׁלֵא רַחוּץ יָדִים וְרִגְלִים. אָמַר לוֹ: מִי חָבִיב? אֶתָּה אוֹ כֶּהֱן גָּדוֹל?! הִיָּה שׁוֹתֵק. אָמַר לוֹ: בּוֹשׂ אֶתָּה לוֹמֵר,

שִׁמְעוֹן אוֹמֵר: הַחִיל וְעֲזַרְתָּ נָשִׁים, טִמְאָה מִתְּשַׁנְּכָנְסוּ לָשֵׁם - פִּטְוִרִין.

ח. כָּל הָעֲזָרָה כְּשֶׁרָה לְאָכִילֵת קִדְּשֵׁי קִדְּשִׁים וְלִשְׁחִיטָת קִדְּשִׁים קָלִים, וְהַשּׁוֹחֵט בְּתוֹכָהּ חָלִין - אֲסוּרִין בְּהִנָּאָה, וְהִיא הֵיטָה חֶצֶר הַמִּשְׁכָּן לַפָּנִים מִן הַקִּלְעִים שֶׁהָיוּ בַּמִּדְבָּר. כָּל הַטִּמְאִים שֶׁנִּכְנְסוּ מִשְׁעַר נִקְנוֹר וּלְפָנִים, אֶפִּילוּ הֵן מִחֲסָרֵי כִפָּרָה - הָרִי אֵלֶּי חֲיִיבִין עַל זִדּוֹנָן בִּרְתָּ, וְעַל שִׁגְגָתָן חֲטָאָת, וְאֵין צָרִיד לֹאמַר טְבוּל יוֹם, וְשֶׁאֵר כָּל הַטִּמְאִין וְטִהוּרִין שֶׁנִּכְנְסוּ לַפָּנִים מִמִּחֲצִיתָן לְהִיכָל - בָּלֵן בְּאַרְבָּעִים. מִבֵּית לְפָרְכָת אֶל פְּנֵי הַפָּרְכָת בְּמִיתָהּ. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: אֶל פְּנֵי הַכִּפָּרָת בְּמִיתָהּ, וְכָל הַהִיכָל כָּלוּ וּמִבֵּית לְפָרְכָת בְּאַרְבָּעִים.

ט. הַכָּל נִכְנָסִים לְבָנוֹת וּלְתֵקֶן וּלְהוֹצִיא אֶת הַטִּמְאָה, מִצֹּה בִּכְהֻנִּים, אֵין כְּהֻנִּים - נִכְנָסִין לוֹיִם. אֵין לוֹיִם - נִכְנָסִים יִשְׂרָאֵלִים. מִצֹּה בְּטִהוּרִים. אֵין טִהוּרִין - נִכְנָסִין טִמְאִין. מִצֹּה בְּתִמְיָמִין. אֵין תִּמְיָמִין - נִכְנָסִין בְּעֲלֵי מוֹמִין. מִצֹּה שִׁינְפָּנְסוּ בְּתַבּוֹת. אֵין שֵׁם תַּבּוֹת - נִכְנָסִין דֶּרֶךְ פְּתָחִים. וְכֵן הוּא אוֹמֵר (דְּבָרֵי הַיָּמִים ב כט, טז): "וַיִּבְאוּ הַכֹּהֲנִים לַפָּנִימָה בֵּית ה' לְטַהֵר וַיּוֹצִיאוּ אֶת כָּל הַטִּמְאָה" וְגו'. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: מְחִילוֹת שֶׁתַּחַת הִיכָל - חוֹל, וּבִגְגוֹ שֶׁל הִיכָל - קִדְּשׁ, אֵין אוֹכְלִין שֵׁם קִדְּשֵׁי קִדְּשִׁים, וְאֵין שׁוֹחֲטִין שֵׁם קִדְּשִׁים קָלִים, וְהַטִּמְאִין שֶׁנִּכְנְסוּ לָשֵׁם - פִּטְוִרִין.

י. וְכַשֵּׁם שֶׁהָיוּ בַּמִּדְבָּר שְׁלֹשׁ מַחֲנוֹת: מַחֲנֶה שְׁכִינָה מַחֲנֶה לוֹיָהּ מַחֲנֶה יִשְׂרָאֵל, כִּךְ הָיוּ בִּירוּשָׁלַיִם מִפְּתַח יְרוּשָׁלַיִם: וְעַד פֶּתַח הַר הַבַּיִת - מַחֲנֶה יִשְׂרָאֵל. מִפְּתַח הַר הַבַּיִת וְעַד שַׁעֲרֵי נִקְנוֹר - מַחֲנֶה לוֹיָהּ. מִשַּׁעֲרֵי נִקְנוֹר וּלְפָנִים - מַחֲנֶה שְׁכִינָה. וְהֵן הֵן קִלְעִים שֶׁבַּמִּדְבָּר, בְּשַׁעַת מַסְעוֹת אֵין בָּהֶם מְשׁוּם קִדְּשָׁה, וְאֵין חֲיִיבִין עֲלֵיהֶן מְשׁוּם טִמְאָה.

יא. רַבִּי מִנְחֵם בְּרַבִּי יוֹסִי אוֹמֵר: עֲזִירוֹת מְקֻפּוֹת חוֹמָה מְקֻדָּשׁוֹת מֵאַרְץ יִשְׂרָאֵל, שֶׁמְשַׁלְּחִין מִתּוֹכָן אֶת הַמְצוֹרְעִין וְהַבַּיִת

שֶׁכָּלְבוּ שֶׁל כֹּהֵן גָּדוֹל חָבִיב הֵימָּךְ! אָמַר לוֹ: רַבִּי! אָמַרְתָּ. אָמַר לוֹ: הָעֲבוּדָה! אָפִלוּ כֹהֵן גָּדוֹל נִכְנָס, פּוֹצְעִין אֶת מוֹחוֹ בְּגִזְרִין אֶלָּא שְׁלֹא מִצָּאָה, מָה תַעֲשֶׂה שְׁלֹא מִצָּאָה בַּעַל הַפּוֹל¹. רַבִּי יוֹסִי אוֹמֵר: כָּשֵׁם שֶׁהָכַל פּוֹרְשִׁין מִבֵּין הָאוֹלָם וּלְמִזְבֵּחַ בְּשַׁעַת הַקְּטָרָה, כִּךְ פּוֹרְשִׁין בְּשַׁעַת מִתֵּן דָּמִים. פֶּר כֹהֵן מְשִׁיחַ, פֶּר הָעֵלֶם דָּבָר שֶׁל צְבוּרָה, וּשְׁעִירֵי עֲבוּדָת כּוֹכָבִים, מָה מַעֲלֶה יֵשׁ בֵּין הַהִיכָל לְבֵין הָאוֹלָם וּלְמִזְבֵּחַ? אֶלָּא שֶׁבְּהִיכָל פּוֹרְשִׁין בֵּין בְּשַׁעַת הַקְּטָרָה בֵּין שְׁלֹא בְּשַׁעַת הַקְּטָרָה. וּבֵין הָאוֹלָם וּלְמִזְבֵּחַ - אֵין פּוֹרְשִׁין אֶלָּא בְּשַׁעַת הַקְּטָרָה. בֵּין הָאוֹלָם וּלְמִזְבֵּחַ - נִכְנָסִין לַעֲבוּדָה וְשְׁלֹא לַעֲבוּדָה. וְלַהִיכָל - אֵין נִכְנָסִין אֶלָּא לַעֲבוּדָה בְּלִבָּד.

ז. אֲבָא שְׁאוּל אוֹמֵר: עֲלִיתָ בֵּית קִדְּשֵׁי הַקִּדְּשִׁים חֲמוּמָה מִבֵּית קִדְּשֵׁי הַקִּדְּשִׁים, שֶׁבְּבֵית קִדְּשֵׁי הַקִּדְּשִׁים כֹהֵן גָּדוֹל נִכְנָס לָשֵׁם בְּכָל שָׁנָה וְשָׁנָה לַעֲבוּדָת יוֹם הַכִּפּוּרִים אַרְבַּע פְּעָמִים בַּיּוֹם, וְאִם נִכְנָס חֲמֵשׁ - חָיִב מִיתָה. וְלַעֲלִית בֵּית קִדְּשֵׁי קִדְּשִׁים אֵין נִכְנָסִין לָהּ אֶלָּא פַּעַם אַחַת בְּשַׁבּוּעַ², וְאִמְרִי לָהּ: פַּעַמִּים בְּשַׁבּוּעַ, וְאִמְרִי לָהּ: פַּעַם אַחַת בַּיּוֹבֵל, לִידַע מָה הִיא צָרִיקָה. אָמְרוּ לוֹ: אֵין זֶה מַעֲלָה. מְצַרְעִים שֶׁנִּכְנְסוּ לַפָּנִים מִן הַחוּמָה - לוֹקִין אֶת הָאַרְבָּעִים. זָבִין וְזָבוֹת נְדוּת וְיוֹלְדוֹת שֶׁנִּכְנְסוּ לְהַר הַבַּיִת - לוֹקִין אַרְבָּעִים. מְצוֹרַע שֶׁנִּכְנָס לְהַר הַבַּיִת - לוֹקָה שְׁמוֹנִים. טִמְאָה מִתְּשַׁנְּכָנְסוּ לְהַר הַבַּיִת, וְלֹא טִמְאָה מִתְּשַׁנְּכָנְסוּ אֶלָּא אֶפִּילוּ מִתְּשַׁנְּכָנְסוּ שְׁנֵאֲמַר (שְׁמוֹת יג, טז): "וַיִּקַּח מֹשֶׁה אֶת עֲצָמוֹת יוֹסֵף עִמּוֹ"; עִמּוֹ - בְּמַחֲנֶה לוֹיָהּ. רַבִּי

¹ בַּעַל הַפּוֹל - מִלְשׁוֹן אֵין 'פּוֹלִין' (אֵין בּוֹדִקִין).

וְהֵינּוּ הַמְּשַׁלְּחִין וְהַמְּמַנְּחִין לְבִדּוֹק אֶת טִהַרְתָּ הַקִּדְּשׁ בְּהַר הַבַּיִת.

² בְּשַׁבַּע שָׁנִים.

צמות בתוכן לאחר שנים עשר חדש, ומסבבין בתוכן המת עד שירצו, לצא - אין מחזירין אותו. וכן הוא אומר (דברי הימים-ב, כו, כג): "וַיִּשְׁכַּב עֲזִיָּהוּ עִם אֲבוֹתָיו וַיִּקְבְּרוּ אוֹתוֹ עִם אֲבוֹתָיו בַּשָּׂדֶה הַקְּבוּרָה אֲשֶׁר לַמְּלָכִים כִּי אָמְרוּ מִצֹּרַע הוּא, וַיִּמְלֹךְ יוֹתָם בְּנוֹ תַחְתָּיו". רבי שמעון אומר: כִּשֶׁם שֶׁאֵין זָבִים וְנִדְוֹת וְיוֹלָדוֹת נִכְנָסוֹת לְהַר הַבַּיִת - כֵּן מִשְׁכָּבָן וּמוֹשָׁבָן כִּיּוֹצֵא בֵּהֶן.

מִסְכַּת פְּלִים קָמָא פֶּרֶק שְׁנִי

א. כלי נתר, בית שמאי אומרים: מטמאין מתוכן ומאזירין ככלי חרש, ומאחוריהן ככלי שטף. ובית הלל אומרים: כלי נתר הרי הן ככלי חרש לכל דבר. רבי שמעון בן אלעזר אומר: בלשון אחרת. בית שמאי אומרים: מטמאין בכלי חרש ובכלי שטף. ובית הלל אומרים: הרי הן ככלי חרש לכל דבר. הדקין שבכלי חרש - יושבין שלא מסמכין, שעוין בכדי סיכת קטן עד לוג, לוג כלמטה הימנו. מלוג ועד סאה ברביעית סאה כלמטה הימנו מסאה, ועד סאתים פחצי לוג סאתים כלמטה הימנו. מסאתים ועד שלש, ועד חמש סאין בלוג, וחמש ולמעלה כלמטה הימנו. רבי עקיבה אומר: מלחמיות ועד חצבים גדולים בלוג. מכאן ואילך בלוג. נשתקעו דברים ולא נאמרו. רבי נחמיה ורבי אליעזר בן יעקב אומר: חצבים גדולים. שני לוגין. הפכין הגלילין והחבינות שביהודה - יש להן קרקרות³ ואין להן דפנות. הסילונות⁴ והקרמיון שעשה בהן בית קבול מים, או צורות טמאין או לולגין פרוסה טהורה מגפפת - הרי זו טמאה. הפסא והספסל וכל מדרס כלי חרס - טהורין. רבי יוסי אומר: טמאים. לגין פרוצה - טהורה. מגפפת - טמאה. משפך של מתכת, בין של בעלי בתים ובין של רוכלין ומגופת היוצרים, את

³ שוליי הכלי.

⁴ צנורות.

שהוא פותח בה - טהורה, ושהוא גומר בה - טמאה. ורבי נחמיה אומר: חלוף הדברים. ושל עץ ושל עצם ושל זכוכית של בעלי בתים - טהור, ושל רוכלין - טמא, מפני שהוא כשל מדה; דברי רבי יהודה בן בתירה. ורבי עקיבה אומר: מפני שהוא מטה על צדו ומריח בו ללוקח. כסוי כדי יין וכדי שמן שמן וכסוי חביות וניירות שמשתמש בהן צראי ומשליכן - טהורין. ואם התקינו לתשמיש - טמאין. כסוי אלפס, בזמן שנקוב ויש לו חדוד - טהור, ואין לו חדוד - טמא, מפני שמסננת לתוכו את הירק. רבי אלעזר ברבי צדוק אומר: מפני שהופכה עליו את הרוקמה⁵. זה הכלל: כל המשמש כפוי בכלי חרס - טהור.

ב. גסטרא שנסדקה בכבשן, כיצד משערין אותה? אם היו שבריה שוין ותוכה מאדים, בידוע שעד שלא נגמרה מלאכתה נסדקה. בית תבלין של עץ העשוי מגורות מגורות, ואין לו לזבז נטמא אחד מהן במשקה - הוא טמא וחברו טהור. ובשרץ - כלו טמא. הרחב שלו - רבי יוסי אומר משם רבי יוחנן בן נורי: חולקין את עביו. המשמש את הטמא - טמא. והמשמש את הטהור - טהור. גסטרא - שעורה כמוציא משקה. נפלו משקין - נדון כפאחרים. קבעו במסמר - חבור לטמאה ולהזאה. תקעו - חבור לטמאה ואין חבור להזאה. נוטל ונותן - אין חבור לא לטמאה ולא להזאה.

⁵ במשניות פלים (פרק ב, משנה ה) חגורה היא: 'הרונקיי'. ופרש רבי עובדיה ברטנורא (וכן בפרוש המשניות לרמב"ם): 'הינקרות לאחר שנתבשלו ודבוקים זה בזה ונעשים גוף אחד, נקראים רונקיי'.

טְהוּרִין. וּמִשְׁהוּסְקוּ - טְמֵאִין. הוּסְקוּ וְהֵן נֵאִין - טְמֵאִין. חֲרַשׁ שְׁפָרַשׁ מִן הַחֲבִיבֹת וּמִן הַקְדָּרָה. אִם מְקַבֵּל כְּשַׁעוֹר - טְמֵא. אִם לֹא - טְהוֹר. נִקְבַּ וְעָשָׂא בְּזַפֹּת - טְהוֹר. שְׁכָלִי חֲרַשׁ שְׁטֵהר שְׁעָה אַחַת - אֵין לוֹ טְמֵאָה לְעוֹלָם.

מִסְכַּת בָּלִים קָמָא פֶּרֶק שְׁלִישִׁי

א. הִבִּיא שְׁבָרִי כָּלִי חֲרַס וְדִבְקָן זֶה לְזֶה וְעָשָׂן תְּנוּרָה, וְעָשָׂה לֶהֱן טְפִלָּה בֵּין מִבְּפָנִים וּבֵין מִבְּחוּץ, וְהִסִּיקוּ, אֶף עַל פִּי שְׁאִין בְּכָל אֶחָד וְאֶחָד כְּשַׁעוֹר - בָּלָן מִטְמֵאִין בְּמִגָּע וּבְאֹוִיר. הַקְנוּנִים הַגְּדוֹלִים שְׁטַפְלוּם בִּיבֻלוֹת וּבְאֶדְמָה - הָרִי אֵלוֹ הֵן חֲבוּר. הַטְּבִילָן - הָרִי זֶה חוֹצֶצֶת עָלָיו. חֲרַשׁ שְׁטַפְלוֹ לִהְיוֹת מְבִשֵּׁל - הָרִי זֶה אֵינוֹ חֲבוּר. הִיקְרִין שְׁטַפְלָן לִהְיוֹת זוֹפֶת בֶּהֱן - הָרִי אֵלוֹ חֲבוּר. מוֹדִים חֲכָמִים לְרַבִּי מֵאִיר וּלְרַבִּי שְׁמַעוֹן בְּמַחֲסֵם שְׁטַפְלוּ עַד מְקוֹם שֶׁהָאוֹר שׁוֹלֵט בּוֹ - שֶׁהוּא חֲבוּר, וְעַד מְקוֹם שְׁאִין הָאוֹר שׁוֹלֵט בּוֹ - שְׁאִין חֲבוּר. הַטְּבִילָה - אֵין חוֹצֵץ עָלָיו. בְּהִדּוּק הַקְרוּיָה הַבְּרִיאָה - הָרִי זֶה חֲבוּר. הַטְּבִילָה - הָרִי זֶה אֵינוֹ חֲבוּר. הַטְּבִילָה - אֵינָה חוֹצֶצֶת עָלָיו. כְּשׁוֹת שְׁלֶקְטָן - הָרִי זֶה אֵינוֹ חֲבוּר. הַטְּבִילָן, צוֹאָה שְׁעַל הַכֶּסֶּא - אֵינָה חוֹצֶצֶת עָלָיו. הָאֶבֶר וְהַבְּשׂוֹר הַמְדֻלְדָּלִין בְּאֶדָם - הָרִי אֵלוֹ אֵינָן חֲבוּר. טָבֵל - אֵין חוֹצֵצִין עָלָיו.

ב. הַזַּפֹּת, חֲבוּר בְּכָלִי מִתְכוֹת בְּדָבָר הָרָאוּי לָהּ, אֲבָל דְּבָר שְׁאִין רָאוּי לָהּ - הָרִי זֶה אֵין חֲבוּר. הַטְּבִילוֹ - הָרִי זֶה חוֹצֶצֶת. כִּיצַד? קִתּוֹן הַנִּקְבַּ וְעָשָׂא בְּזַפֹּת - הָרִי זֶה אֵינוֹ חֲבוּר. הַטְּבִילוֹ - הָרִי זֶה חוֹצֶצֶת עָלָיו. אֲבָל חֲבִית שְׁנֻקְבָה וְעָשָׂא בְּכַעֲץ, וּבְקִנְטְרִין, וּבְגִפְרִית, וּבְזַפֹּת, וּבְסִיד, וּבְגִפְסִית - חֲבוּר, וּשְׁאָר כָּל הַדְּבָרִים - אֵינוֹ חֲבוּר. וְרַבִּי עֲקִיבָה מְטַמֵּא בְּשֵׁל עֵץ, מִפְּנֵי שֶׁהוּא מִינוֹ.

ג. מִסְרַק שֶׁל צְרָצוֹר⁶, רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר: אֵין מְטַמֵּא בְּאֹוִיר. וְחֲכָמִים אוֹמְרִים: מְטַמֵּא בְּאֹוִיר. הָעָשׂוּי לְכָף וּלְכָף, כְּגוֹן הַכֶּבֶכֶב, וְהָאֶלְפֶס, וְהַקְדָּרָה - מְטִילִין אוֹתוֹ לַחֲמֵר, לְהַכְנִיס וּלְהוֹצִיא טְמֵאָה לְאַחֲרִים כְּכֹונֶס מִשְׁקָה, אֲבָל הוּא עֲצָמוֹ - אֵין טְהוֹר אֲלֹא בְּמוֹצִיא זֵיתִים בִּלְבַד. נִבְלִי יֵין - שְׁעוֹרָן בְּמִשְׁקִין. וְרַבִּי שְׁמַעוֹן אוֹמֵר: בְּזַרְעוֹנִין. נִבְלִי שֶׁמֶן - שְׁעוֹרָן בְּמִשְׁקִין. וְרַבִּי שְׁמַעוֹן אוֹמֵר: בְּזַרְעוֹנִין. גִּסְטְרָא שְׁעוֹרָה בְּמוֹצִיא מִשְׁקָה. הַפְתִּיקָה⁷ - הָרִי זֶה טְהוֹר. הַפְכִין הַגְּלִילִין שְׁמוּלִיכִין בֶּהֱן שֶׁמֶן לְמַרְחֵץ. וְהַצְרָצוֹרִין⁸, וְהַשְּׁקוּדִין⁹, עַד שֶׁלֹא הוּסְקוּ -

⁶ צְרָצוֹר - הוּא כָּלִי חֲרַס שְׁעוֹשִׂים עַל פְּנֵי כְּפוּי שִׁישׁ בּוֹ נִקְבִים קְטָנִים כְּעֵין כְּבִרְתָּה, כְּדֵי שֶׁיִּכְנֶם עַל יְדֵי הַנִּקְבִים אֹוִיר לְתוֹךְ הַכָּלִי וְלֹא יִתְעַפְּשׂוּ הַפְּנִים, וְהַמְעַרָה מִפְּנֵי מִים, הַפְּנִים נִשְׁפָּכִים עַל יְדֵי הַנִּקְבִים הַצָּרִים. וְסָבִיב כְּפוּי זֶה בּוֹלְטִים שְׁנִים כְּשֶׁנִּי הַמִּסְרַק לְנוֹי.

⁷ בְּגִרְסַת הַסְּפָרִים כְּתוּב "הַעֲתִיקָה". וְהִבִּיא בִּיחֻזֹּן יְהוֹקָאֵל אֵת מִה שֶׁגִּרְסַת הַגֵּרָא בְּבִאוּרָה, "הַעֲתִיקָה שֶׁל כָּלִי". וּפְרַשׁ בִּיחֻזֹּן יְהוֹקָאֵל: הַעֲתִיקָה שֶׁל כָּלִי שְׁעוֹשִׂים לְרֹאשָׁה. אֲבָל בְּגִרְסַת הַגֵּרָא גִרְסַת "הַפְתִּיקָה", וְכֵן גִּרְסַת בִּיחֻסְדֵי יוֹדוּ, וּבִאֵר שֶׁם, שֶׁהוּא מִלְשׁוֹן פְּתִיקָה אֵת הַנִּגְנָה, שֶׁהוּא כָּלִי הָעָשׂוּי לְזֶרֶק מִים לְנִגְנָה וְאֵינוֹ בֵּית קִבּוּל, לְכֵן אֵינוֹ מְקַבֵּל טְמֵאָה.

⁸ כָּלִי שְׁמֻשָּׁקִים בּוֹ שְׁדוּת וְיֵשׁ בּוֹ נִקְבִים רַבִּים, וְהַפְּנִים שׁוֹמְפִים עַל יָדָם אֵת הַשְּׁדוּת כְּמוֹ גֶּשֶׁם.

⁹ הָיוּ לָהֶם כָּלִים שֶׁהָיוּ נִעְשִׂים לְפִי הַצָּרָה בְּמַהֲרֹת וּבְזָרִיזוֹת (וְלָכֵן שְׁמֻם "שְׁקוּדִין", מִפְּנֵי שֶׁהָיוּ עוֹשִׂים אוֹתָם בְּשִׁקְדָּה וּבְמַהֲרֹת), מִכָּלִי

שִׁינְצָרָה אוֹתָם צְרוּף גָּמוּר בְּכִבְשָׁן, אֲלֹא בְּהִפְקָה אוֹ בְּחִצֵּי הַפְּקָה.

ג. ערכה גדולה של חרס, אף על פי שבאה במדה - טמאה. נפחתה - במוציא זיתים, אף על פי שהוא מטה על צדה ולש בה - טהורה, שמתחלה לא לכך נעשית.

ד. המביא ארניות, ותנורין, וספלים, וכלי חרש - מחוצה לארץ לארץ, עד שלא הוסקו - טמאין משום ארץ העמים, וטהורין משום כלי חרש. הוסקו - טמאין משום כלי חרש וטהורין משום ארץ העמים, נמצאת אומר: בשעת שהן טמאין משום ארץ העמים - טהורים משום כלי חרש, ובשעת שהם טמאים משום כלי חרש - טהורים משום ארץ העמים. הביא עפר ממקום הטמאה ונבלו במקום הטהרה, או ממקום הטהרה ונבלו במקום הטמאה - טמא. נבלו על גבי הסלע, אפלו במקום הטהרה - טמא. הלכן לבנים בבית הפרס במקום הטמאה - טמא. במקום הטהרה - טהור. רבי שמעון אומר: אפילו לבנה מבית הפרס במקום הטמאה - טהור. שלא אמרו אלא גוש כבדיתו. חזקת חרסין הנמצאין בכל מקום - טהורין, חוץ מן הנמצאין בבית היוצר, מפני שרפן מן הגסטראות. חרש שפרש מדפנה של חבית, ומן דפנה של קדרה. רבי שמעון בן אלעזר אומר משם רבי מאיר, וכן היה רבי יהודה אומר כדבריו: כדרך קבלתה - טמאה. שלא כדרך קבלתה - טהורה. נטלה האזן ונשבר החדוד; רבי יהודה מטמא, וחכמים מטהרין, שכלי שטהר שעה אחת - אין לו טמאה לעולם.

ה. חבית שנפחתה ומקבל על דפנה, או שנחלקה כמין שתי ערבות. רבי יהודה מטהר וחכמים מטמאין, שמתחלה לכך נעשית, להיות מטה על צדה ומוציא מה שבתוכו לצדדין, ואם היתה גסטרט - הרי זו טהורה, שלא אמרו שירין לשירין אלא שירין לפלים. איזו היא גסטרט? כל שנסדקים אזניה, ואפלו אחת מהן נסדקה למטה מאזניה, אף על פי שאזניה קימות - הרי זו כגיסטרט. ואם מתחלה עשאה יד

של אזנים - נדונת כחבית, היתה מטה על צדה כמין קתדרא הוא הדבר כל המתקבל עמה, מים בשעה שהוא מערה משקין לתוכה - מטמא במגע ובאור, כל שאין מקבל עמה מים בשעה שמערה משקין לתוכה - מטמא במגע, ואין מטמא באור.

ו. שולי הקרפאות ושולי הקסום הצידוניים, וכלי חרש ששוליו חדים וכדברי רבי נתן. הקוז והקוד הבבלי שנסדקו מלמעלה ומקבלין כשעור מלמטה, אף על פי שאין יכולין לישוב שלא מסמכין טמאין, שלכך נעשו מתחלתן. שולי כלי עצים וכלי זכוכית וכלי עצם, קרטיסין שפן ועשאן ומקבלין כל שהן - טמאין. היה שוות, מן השפה הפנימית ולפנים הימנה ולחוץ - טהורה. כלי חרש מקבלין טמאה משתגמר מלאכתן; דברי רבי מאיר. רבי יהודה אומר: משיצרפו בכבשן. צרפן, אפלו בגת - טמאה, ואינו חושש שמא מזה משקין, ומשם רשות עם הארץ אין חושש להן, וחברתה, אפלו בא לאחר שלשה ימים ונוטל.

ז. גלה חפאין ומצא אבק על גבי כלם - הרי זו נוטל. נטל אחד מהן ברשות בעם הארץ, מקום שמשקעין את הנאות, בטיט הלכן, והחבר עומד על שקועו, ועם הארץ עומד על העמוד - אינו טמא אלא אותו עמוד בלבד. חבר עומד מלמעלה ועם הארץ עומד מלמטה ושולה ונותן לו, ועם הארץ נאמן לומר: "לא טמאתי", מפני שהוא בחזקת המשתמר.

מסכת פלים קמא פרק רביעי

א. תנור של לבנות, תחלתו בכל שהוא, ושיריו ברבו, שרבי מאיר אומר: תחלתו ארבעה ושיריו ארבעה. תנור, מאימתי מקבל טמאה? משהוסק כדי לאפות בו ספגנין. רבי יוסי אומר: רואין את העצים שהוסק בהן, כאלו הוסקו לאחר רדית הפת. רבי שמעון בן גמליאל אומר משם

רבי יוחנן: טפילת התנור, עד כמה חבור לתנור? עד כדי צרף! וכמה הוא צרף? בתנור – טפח, ובכירה שלש אצבעות.

ב. שלש אבנים שחברן זו לזו, ועשאן תנור ועשה להן טפלה, בין מבפנים ובין בחוץ – מטמאות במגע ובאור; דברי רבי מאיר. רבי יהודה אומר: מבפנים מטמאות במגע ובאור, ומבחוץ מטמאות במגע ואין מטמאות באור. חברן לתנור ולא חברן זו לזו – מטמאות. חברן זו לזו ולא חברן לתנור – הרי הן כירה. חפר בארץ ועשה להן טירה – טהורה, וטירת כירה – טהורה.

ק ד, תנור שהסיקו להיות צולה בו – טמא. להיות טומן בו אונין של פשתן – טהור שאינו עושה מלאכה בגופו. תנור שהסיקו עד שלא נגמרה מלאכתו; רבי יהודה אומר: טהור. אמר רבי יהודה: זה היה מעשה בתנורי כפר סיגנא, והיה רבן גמליאל מטמא וחכמים מטהרין. מפני מה מוסף תנור של נחתומין טמא? מפני שהוא סומך עליו שפוד של צלי. ורבי יהודה אומר: מפני שהוא תולה, יורד בשפוד ונותנה עליו. רבן שמעון בן גמליאל אומר משם רבי יוחנן הסנדלר: מוסף תנור – טפח, מוסף יורה של שולקי זיתים – טפחים, ואינו מטמא באור אלא כנגד המוסף. ומאימתי הוא מטמא? משיתחיל לשולקו.

ד. תנור הנתן בו עפר עד חציו, מעפר ולמטה – מטמא במגע, מעפר ולמעלה – מטמא באור; דברי רבי מאיר. וחכמים אומרים: אין חולקין כלי חרס אלא כלה מטמא באור. רבי יוסי אומר: מעפר ולמטה מטמא במגע, מעפר ולמעלה מטמא באור; דברי רבי מאיר. וחכמים אומרים: אין חולקין, אלא כלה מטמא במגע ובאור. אמר רבי יהודה: כמה דברים אמורים? בזמן שנתן בו עפר, ואחר כך הסיקו ואחר כך נתן בו עפר – כלו מטמא במגע ובאור. ומודה רבי

יהודה לחכמים: בתנור שנתנו על פי הבור, או על פי הדות ונתן שם אבן ומרחו בטיט מן הצדדין, שהוא טמא, וחכמים אומרים: בין כך ובין כך טמא.

ה. תנור שחצצו לשנים, והסך אחד מהן ונטמא, הוא טמא וחברו טהור. בשרץ – כלו טמא. והעבי שביניהן – כלו טמא. הוסקו שניהן ונטמא אחד מהן, רבי יוסי אומר משם רבי יוחנן בן נורי: חולקין את עביו. המשמש את הטמא – טמא. והמשמש את הטהור – טהור. כמה דברים אמורים? בזמן שחצצו ואחר כך הסיקו, אבל הסיקו ואחר כך חצצו – מטמא במגע ובאור. נטמא אחד מהן במשקה – הרי חברו טהור.

ו. תנור שנחלק לשנים, ואפלו כל שהוא ואפלו מבית האמן – טמא לפי שאי אפשר לכוון.

ז. תנור של סדקין שנתן הסדק כלפי הזוית, ומרחו בטיט מן הצדדין, רבי נתן מטמא, מפני שזוית מחברתו. וחכמים מטהרין. דף של תנור שנתנו בזוית להיות אופה בו – טהור. ואם יש בו רב תנור – טמא. תנור של סדקין שעשה טפלה לכל אחד ואחד, ומקום הסדקים מגלה – טמא. נתן חול לצורות – טהור. כפרן טיט על גבי הסדק – טמא. חרש על גבי סדק – טהור. מרחו בטיט מלמעלה, או שעשה לו מעלה מבחוץ – טמא. מפני שהטפלה עושה את כלו אחד. נתן עליו טיט חרסית אדמה, סיד וגפסית, אפילו כל שהוא, ואפילו מבית האמן – טמא. זפת וגפרית, שעוה ושמרים, בצק וגלליו. וכן דבר שאין עושין בו תנורים – טהור. כללו של דבר: כל דבר שאין עושין בו תנורים – אין מחבר את הסדקין.

ח. תנור שבא מחתך מבית האמן, עשה למודין ונתן עליו – טהור. מרחו בטיט טמא – נטמא. סלק את הלמודין – טהור. החזירן לו – טהור. מרחו בטיט – מקבל

טמאָה, ואין צריך להסיקו, שכבר הסק משיסיקנו כדי לאפות בו ספגנין. ורבי שמעון מטמא מיד. תנור של חלונות, שכל אחת ואחת פחותה מארבעה טפחים, והיתה בהן אחת שיש בה ארבעה טפחים - היא מטמא במגע ובאור, והשאר מטמאות במגע ואין מטמאות באור. תנור של חליות שכל אחת ואחת פחותה מארבעה טפחים, והיתה בהן אחת שיש בה ארבעה טפחים, היא מטמא במגע, ואין מטמא באור והשאר טהור. רבן שמעון בן גמליאל אומר: הרוצה לעשות לו תנור בטהרה - מביא תנור של סדקים, ומביא תנור של חרש ומלבישו מבחוץ, ונותן חול או צרורות בינתים, ואף על פי שעשה טפלה לחיצון - טהור. פטים שקירו לו ועשו תנור ועשה לו טפלה מבחוץ, אף על פי שמקבל טמאה על דפנותיו כשעור - טהור.

ט. תנור, מאימתי טמא? משיסיקנו כדי לאפות בו ספגנין. ורבי שמעון מטמא מיד. רבן שמעון בן גמליאל אומר משם רבי שילא: הטיחו בטהרה ונטמא, מאימתי טהרתו? אמר רבי חלפתא איש כפר חנניא: שאלתי את שמעון בן חנניא ששאל את בנו של רבי חנניא בן תרדיון, ואמר משיסיענו ממקומו. ובתו אומרת: משיפשו את חלוקו, כשנאמרו דברים לפני רבי יהודה בן בבא, אמר: יפה אמרה בתו מהוא.

י. תנור של מתכת שעשה לו טפלה, ועשה לו מוסף, וחלקו לשנים ונטמא אחד מהן באור - הוא טמא וחברו טהור. נגע בו השרץ מתוכו - הוא מטמא במגע ובאור, וחברו מטמא במגע ובאור. וטפלה טהורין. נגע בו השרץ מאחוריו - כלו מטמא מגע אחד ופוסל אחד. נגע בו בזית מן המת מאחוריו - כלו מטמא מגע שנים ופוסל אחד, ואורו מטמא אוכלין ומשקין וידים, מפני שנעשה אב הטמאה ומטמא את גופו דברי רבי. רבי ישמעאל ברבי יוסי

אומר משם אביו: אינו מטמא אוכלין ומשקין וידים, שאין כלי חרש מטמא מאחוריו. נקב, נפגם נסדק ועשו בטיט, אפלו כל שהוא טמא, נפל השרץ לאורו - כלו מטמא במגע ובאור. נפל לתוכו שלא באהל - כלו מטמא אוכלין ומשקין וידים, בין מתוכו ובין מאחוריו. כללו של דבר: שהוא טמא משום כלי חרס נדון משום כלי חרס משום כלי מתכות - נדון משום כלי מתכות. מרחו בטיט בין מבחוץ בין מבפנים - טהור. רבי יהודה אומר: מבפנים, אם להטיחו בפני עצמו - טהור. ואם לאו - טמא, בין כך ובין כך - טמא משום כלי מתכת. כירה של מתכת שעשה לה מגור, ועשו לה פטפוטים - טהורה. מרח בטיט, בין מבפנים ובין מבחוץ - טהורה. רבי יהודה אומר: מבפנים, אם יכול להטיחו לעמד בפני עצמו - טהורה, ואם לאו - טמאה משום כלי מתכות.

מסכת כלים קמא פרק חמישי

א. שלשה מסמרים, שלש יתדות, שלשה פטפטין שנתן בארץ, וחברן בטיט להיות שופת עליהן את הקדרה - טמאה. ורבי יהודה מטהר עד שיחברם זה לזה בטיט. ומודה רבי יהודה, שאם נתנן על גבי האבן, וחברן לה - שהיא טמאה, מפני שהאבן מחברתן.

ב. שלש אבנים שחברן זו לזו, ולא חברן בקרקע, חברן בקרקע ולא חברן זו לזו - טמאות. ורבי יהודה מטהר, עד שיחברם זו בזו בקרקע, וכמה היא חברן בטיט? כל שהוא.

ג. שתי אבנים גדולות, שתי חליות של עמוד, שהתקינן להיות שופת עליהן יורה גדולה, או מיחס גדול - אינו טמא אלא צרך, וכמה הוא צרך? מקום שפיתה טפח שתי חביות, שני הלפסין ושתי קדרות כירה, ונטמא ביניהן - מטמא במגע ובאור, ותוכן טהור, והעבי שביניהן חולקין המשמש את הטמא - טמא,

מִסְכַּת כָּלִים קָמָא פָּרָק שִׁישִׁי

א. אין כלי חרש מטמא אלא באב הטמא ומשקין. כל שאב הטמא בשעתו, ובא להקל עליו, אפלו בביאת מים - מטמא אחד לפסל אחד. אין מטמא אדם וכלי חרש. כל שאב הטמא בשעתו לא הקל עליו אלא בביאת מים, לטמא אחד ולפסל אחד - הרי זה מטמא אדם וכלי חרש, כל המטמא אדם - מטמא כלי חרש, חוץ מן המשקין. כל שכלי חרש מטמא מתוכו - מטמא מאחוריו ואין טמא לכלי חרש אלא מאחוריו. ובהפסד על גבי האבן מסמא - אינו מטמא אלא אוכלין ומשקין וידיים.

ב. כנרת פחותה פקוקה בקש ומשלשלת לאויר תנור. ושרץ בתוכה, התנור - טמא. שרץ בתנור - אוכלין שבתוכה טמאין. ורבי אליעזר מטהר. אמר רבי אליעזר: מקל וחמר, אם מצלת היא מיד אהל המת הקמור - אינו דין שתציל מיד כלי חרש הקל? אמר רבי יוחנן בן נורי: נמתי לו לרבי אליעזר, אם הצילו אהל מיד אהל באהל המת, שכן חולקין אהל, יצילו אהל מיד אהל באהל השרץ, שאין חולקין כלי חרש. אמר רבי יוסי: נמתי לו לרבי יוחנן בן נורי, תמה אני, אם קבל המד רבי אליעזר תשובה, אלא תשובה לדבריהם, אם הצילו אהל מיד אהל באהל המת, שכן הוא עושה טפח על טפח בבית טהור, יצילו אהל בשרץ, שכן הוא עושה טפח על טפח בכלי חרש טמא. אמר רבי: היא תשובת רבי יוסי היא תשובת רבי יוחנן בן נורי. הכל מצילין מיד כלי חרש אפילו כלי גללים כלי אבנים וכלי אדמה, חוץ מן האדם. פיצד? טהור שהיו אוכלין ומשקין לתוך פיו, והכנים ראשו לאויר תנור - טמא ומטמא, ואין חוששין שמא מחברים במעין. הסגוס והרדיד שהיו נתונים על פי התנור, משוקעין לתוכו. שרץ בתוכו - התנור טמא. שרץ בתנור - אוכלין שבתוכן טמאים. אין לך שהוא

והמשמש את הטהור - טהור. רבי יהודה אומר: עליו ועל היין, אם נטל הכתל והיין עומד בפני עצמו - טהור. ואם לאו - טמא.

ד. כירה שנותנה על גבי הטיף של אבן - אינו טמא אלא צרך. וכמה הוא צרך? רבי שמעון בן גמליאל אומר משם רבי יהודה: צרך שלש אצבעות. רבי נתן אומר: אם נטלת כירה והטיף עולה עמה - חבור. ואם לאו - אינו חבור. רבי אלעזר ברבי שמעון אומר: אם מטה את הטיף וכירה עומדת - הרי זה חבור, ואם לאו - אין חבור.

ה. הקלתות של בעלי בתים שנפחתה - הרי זו טהורה. וכמה היא שעורה? בפזור גחלין. חצר הבירה; רבי שמעון אומר: נטמאת הבירה - נטמאת החצר. נטמאת החצר - לא נטמאת הבירה. ואם היתה חלקה - טהורה. רבי יהודה אומר: נטלת כאחד - טמאה. אם לאו - טהורה.

ו. בית הפד ובית הטבלים, ובית הגר הבונים בבירה - תוכן נדון כאחורי כירה. בית היוצא מן הבירה עד שלש אצבעות - טמא, פחות מכן - טהור. דברי רבי מאיר. ורבי שמעון מטהר. כסאו שעשאו דכין, אף על פי שמשתמש בו - טהור. הנה טמא ועשאו דכין - טמא, עד שיקבענו במסמר. דכין של מתכת של בעלי בתים, אף על פי שהטיט שוקע בו - טהור. עשה לו פטפוטים - טמא. כנרת של תבן של בעלי בתים העשויה ככפיפה, אף על פי שהטיט שוקע לתוכה - טהורה, עשה לה פטפטין טמאה, דכין של אולירין אף על פי שעשה לו פטפטין - טהור. שלא נעשה אלא לשמש עם הקרקע.

ז. ארבעה פטפוטי כירה, שננטלו שנים מהן. אלכסון שנים - השניים מטמאין במגע ובאור, מפני שהוא שופת עליהן את האלפס ואת הקדרה; דברי רבי מאיר. ורבי שמעון מטהר, שהיה רבי שמעון אומר: כל פטפוטי כירה - אין מטמאים במגע.

ז. הַשָּׁרֵץ שֶׁהִיא נְתוּנָה בַּתְּנוּרָה וּפִיָּה לְמַעַלָּה מִן הַתְּנוּרָה, וְעֵצִים כְּשֶׁעוֹרָה כְּרוּךְ בְּסִיב אוּ בְּנִיר, וְנִתּוּן בַּתּוֹכָהּ - הִיא טְהוּרָה וְהַתְּנוּרָה טְהוּרָה, כֹּא הַטְּהוּר וְאִחֲזוּ בּוֹ וְהִעֲלֵהוּ - מִטְּמֵא וְנִטְמָא הַחֲמֵת, חֲזָרָה הַחֲמֵת וְטְמֵאָה אֶת הַתְּנוּרָה.

ח. שְׁנֵי תְּנוּרִים זֶה עַל גְּבִי זֶה, וְחִבִּית מְשַׁקֶּעַת בִּינִיהֶן, וּפִיָּה בְּעֲלִיּוֹן וְשׁוּלִיָּה בַּתְּחִתּוֹן, שָׁרֵץ בַּחֲבִית - הַתְּנוּרָה טְהוּרָה, שָׁרֵץ בַּתְּחִתּוֹן - אוֹכְלִין וּמִשְׁקִין שְׂבַחֲבִית טְהוּרִין. שָׁרֵץ בְּעֲלִיּוֹן - אוֹכְלִין וּמִשְׁקִין שְׂבַחֲבִית כְּגַד אֲוִירוֹ שֶׁל עֲלִיּוֹן - טְמֵאִין. תְּנוּרָה שֶׁשִּׁפְתֶּיהָ שׁוֹפְעוֹת לְתוֹכוֹ וְנִפְלוּ שָׁם מִשְׁקִין, מִשֶּׁם רַבִּי נַחֲמִיָּה אָמְרוּ: מִבִּיא אִמָּה אוּ מִחֵק שֶׁל מִתְּכַת וְנוֹתְנָה עָלֶי, הֵימְנוּ וּלְפָנִים - טְמֵא. הֵימְנוּ וְלַחוּץ - טְהוּר. שִׁפְתּוֹ שׁוֹפְעוֹת לְאַחֲרָיו - נִדּוֹן כְּאַחֲרִים. רַבִּי אֲחָא אוֹמֵר מִשּׁוּם רַבִּי עֲקִיבָה: עֵין שֶׁל תְּנוּרָה שֶׁעֲשָׂאָה בְּעַפְרָה אוּ בְּצוּרוֹת - אֵינָה מִבִּיאָה טְמֵאָה לְתְּנוּרָה, אֲלָא בְּפוֹתַח טַפַּח. מִן הַסְתוּמָה וּלְפָנִים - מִטְּמֵא בְּמַגֵּעַ וּבְאִוִיר. מִן הַסְתוּמָה וְלַחוּץ - מִטְּמֵא בְּמַגֵּעַ וְאֵין מִטְּמֵא בְּאִוִיר.

ט. כּוֹר שֶׁל נִפְחִין שֶׁהוּא עוֹמֵד בְּאַרְץ, וְחִבְרוּ בְּטִיט לִהְיוֹת שׁוֹפֵת עֲלֵיהֶן אֶת הַקִּדְרָה - טְמֵא וְאֵינוּ טְמֵא, אֲלָא הַמִּשְׁמַשׁ אֶת הַצֶּרֶף. כִּי־הָ שְׁנִיתָה עַל גְּבִי אֲרֵבָה הָעֲלִיוֹנָה, אֵף עַל פִּי שֶׁהוּא שׁוֹפֵת עָלֶיהָ אֶת הַקִּדְרָה - טְהוּרָה. עֲשֵׂה לָהּ פֶּטְפוּטִין - טְמֵאָה. פּוֹרְנָא - הָרִי זֶה טְהוּרָה, שְׁלֹא נִעֲשִׂית אֲלָא לְשִׁמְשׁ עִם הַקֶּרֶקַע. רַבִּי מֵאִיר אוֹמֵר מִשֶּׁם רַבֵּן גַּמְלִיאֵל: אִם יֵשׁ לָהּ לְזַבּוֹ - טְמֵאָה. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר מִשֶּׁם רַבֵּן גַּמְלִיאֵל: אִם יֵשׁ לָהּ סְפוֹנָאוֹת. רַבִּי יוֹסִי אוֹמֵר מִשֶּׁם רַבֵּן גַּמְלִיאֵל: אִם יֵשׁ לָהּ שְׁפִיטוֹת, וְכֵלֶן שֶׁם אֶחָד הֵן. גִּפֹּת שְׁנַעֲשִׂית בְּטֶהְרָה, וְנִפְלָה לְאִוִיר הַתְּנוּרָה, אִפְלוּ בִשְׁעַת הִסִּיקוּ - טְהוּר, וְשְׁנַעֲשִׂית בְּטֶהְרָה, וְנִטְמָאת, נִפְלָה לְאִוִיר הַתְּנוּרָה, בִּשְׁעַת הִסִּיקוּ - טְמֵא. שְׁלֹא בִשְׁעַת הִסִּיקוּ - טְהוּר. וְרַבִּי שְׁמַעוֹן מִטְּהַר, רַבִּי אֶלְעָזָר בֶּן רַבִּי שְׁמַעוֹן

מִצִּיל מִיד כְּלִי חָרָס אֲלָא כָּלִים, שִׁישׁ לָהֶן תּוֹךְ, כְּלָגוֹן, הַסֵּל, וְהַקֶּפֶה, וְהַחֲמֵת.

ג. הַסֵּל וְהַקֶּפֶה וְהַחֲמֵת שֶׁהִיוּ נְתוּנִין בַּתְּנוּרָה, וּפִיָּהֶן לְמַעַלָּה מִן הַתְּנוּרָה, הַשָּׁרֵץ בַּתּוֹכָן - הַתְּנוּרָה טְהוּרָה. שָׁרֵץ בַּתְּנוּרָה - אוֹכְלִין שְׂבַחֲבִית טְהוּרִין. נִקְבּוּ וְעֲשָׂאֵן בְּטִיט, שָׁרֵץ בַּתּוֹכָן - הַתְּנוּרָה טְמֵא. שְׁאִין צְמִיד פְּתִיל לְטְמֵאָה, שָׁרֵץ בַּתּוֹכוֹ - אוֹכְלִים שְׂבַחֲבִית טְמֵאִין.

ד. חֲבִית שֶׁהִיא מְשַׁקֶּעַת בַּתְּנוּרָה וּפִיָּה לְמַעַלָּה מִן הַתְּנוּרָה, הַשָּׁרֵץ בַּתּוֹכָהּ - תְּנוּרָה טְהוּרָה. שָׁרֵץ בַּתְּנוּרָה - אוֹכְלִין שְׂבַחֲבִית טְהוּרִין. נִקְבָּה וְעֲשָׂאָה טִיט, שָׁרֵץ בַּתּוֹכָהּ - תְּנוּרָה טְמֵא, שְׁאִין צְמִיד פְּתִיל לְטְמֵאָה. שָׁרֵץ בַּתְּנוּרָה - אוֹכְלִין שְׂבַחֲבִית טְהוּרִין. וְאִם עֲשָׂאָה בְּזַפֹּת - הַתְּנוּרָה טְהוּרָה, שֶׁהִזְזֹת חֲבוּר לָהּ, וְשָׁאֵר כָּל הַכָּלִים שֶׁעֲשָׂאֵן בְּזַפֹּת - אֵין הִזְזֹת חֲבוּר לָהֶן.

ה. חֲבִית שֶׁהִיא נְתוּנָה עַל פִּי הַתְּנוּרָה, פִּיָּה לְצַד זֶה וְשׁוּלִיָּה לְצַד זֶה, הַשָּׁרֵץ בַּתּוֹכָהּ - הַתְּנוּרָה טְהוּרָה. שָׁרֵץ בַּתּוֹכָהּ - אוֹכְלִין שְׂבַחֲבִית טְהוּרִין. הִיתָה דּוֹפְנָה מְעַבָּה לְתוֹכָהּ, שָׁרֵץ בַּתּוֹכָהּ - תְּנוּרָה טְמֵא. שָׁרֵץ בַּתְּנוּרָה - אוֹכְלִין שְׂבַחֲבִית טְמֵאִין. קִדְרָה שֶׁהִיא מְלֵאָה אוֹכְלִין וּמִשְׁקִין, וּמִקֶּפֶת צְמִיד פְּתִיל וְנִתְּנָה בְּתוֹךְ הַתְּנוּרָה, שָׁרֵץ בַּתְּנוּרָה - אוֹכְלִין וּמִשְׁקִין שְׂבַחֲבִית הָרִי טְמֵאִין - הַתְּנוּרָה טְמֵא, שְׁאִין צְמִיד פְּתִיל לְטְמֵאָה. כְּלִי שֶׁטֶף שֶׁהוּא מְקַף צְמִיד פְּתִיל וְנִתּוּן לְתוֹךְ הַתְּנוּרָה - הָרִי זֶה טְמֵא. שְׁכָל שְׁאִינוּ מִצִּיל בְּאֶהֱל הַמֵּת, אֵינוּ מִצִּיל בְּאֶהֱל הַשָּׁרֵץ.

ו. שְׁלֹשָׁה דְּבָרִים מִצִּילִין בְּאֶהֱל הַמֵּת: הַבְּלוּעִין וְצְמִיד פְּתִיל וְאֶהֱלִין. יֵשׁ בְּבִלְעוּעִין שְׁאִין בְּצְמִיד פְּתִיל וְאֶהֱלִין, יֵשׁ בְּצְמִיד פְּתִיל וְאֶהֱלִים שְׁאִין בְּבִלְעוּעִין. הַבְּלוּעִין מִצִּילִין עַל הַטְּהוּרִין מִלְּמִטָּה וְאֵין מִצִּילִין עַל הַטְּמֵאִין מִלְּמִטָּה. הַבְּלוּעִין אֵין מִטְּמֵאִין בְּמִשְׁא הַזֵּב, וְצְמִיד פְּתִיל וְאֶהֱלִין מִטְּמֵאִין בְּמִשְׁא הַזֵּב. הַחֲמֵת וְהַכְּפִישָׁה שְׁנִפְחָתוּ בְּמוֹצֵא רְמוּנִין, אֵף עַל פִּי שְׂבָטָלוּ מִתּוֹרַת הַכָּלִים - מִצִּילִין בְּאֶהֱל הַשָּׁרֵץ.

אומר: בית שמאי מטמאין ובית הלל מטהרין. במה דברים אמורים? בחדשה, אבל בשנה - הכל מודין שהיא טהורה. ואי זו היא שנה? לאחר שנים עשר חדש. אבא יוסי בן דוסאי ורבי יוסי בן המשלם אמרים: נגבה - לאחר שלושים יום. לא נגבה - אפלו לאחר שנים עשר חדש.

י. פתילה שהיא מלאה משקין טמאין, ונגבו מבחוץ, ונפלו לאור התנור, בשעת הסיקו - טמא. שלא בשעת הסיקו - טהור. אבל ספוג - בין כך ובין כך טמא, מפני שהוא עשוי להכניס. רבי מאיר מטמא בגמי, מפני שאיגראנמין בודקין את היין. רבי יוסי מטמא בגמי, מפני שהרופא נוהגו על גבי המכה, שהוא מוצץ את הליחה.

הַשְׁמַעוּ אֶת־הַדָּבָר הַזֶּה אֲשֶׁר אָנֹכִי נֹשֵׂא עֲלֵיכֶם
 קִינָה בֵּית יִשְׂרָאֵל: בִּגְפָלָהּ לֹא־תוֹסִיף קוֹם בְּתוֹלַת
 יִשְׂרָאֵל נִשְׁשָׂה עַל־אֲדָמָתָהּ אֵין מְקִימָהּ: כִּי כֹה
 אָמַר אֱ־דֹנִי יְי־הוָה הָעִיר הַיָּצְאָה אֶלֶף תַּשְׁאִיר
 מֵאָה וְהַיָּצְאָה מֵאָה תַּשְׁאִיר עֲשָׂרָה לְבֵית
 יִשְׂרָאֵל: כִּי כֹה אָמַר יְי־הוָה לְבֵית יִשְׂרָאֵל דְּרָשׁוּנִי
 וְחַיּוּ: וְאֶל־תִּדְרָשׁוּ בֵּית־אֵל וְהַגְלָגֶל לֹא תִבָּאוּ
 וּבְאֵר שִׁבְעָה לֹא תַעֲבְרוּ כִּי הַגְלָגֶל גָּלָה וְגָלָה וּבֵית־
 אֵל יִהְיֶה לְאָנוֹן: וְדָרְשׁוּ אֶת־יְי־הוָה וְחַיּוּ פֶּן־יִצְלַח
 כָּאֵשׁ בֵּית יוֹסֵף וְאֶכְלָה וְאִין־מִכְכָּה לְבֵית־אֵל:
 וְהַהֲפָכִים לְלַעֲנָה מִשְׁפָּט וְצַדִּיקָה לְאֶרֶץ הַגִּיחוּ:
 הַעֲשֵׂה כִימָה וְכִסִּיל וְהַפֹּךְ לְבַקֵּר צִלְמֹנוֹת וְיוֹם לַיְלָה
 הַחֲשִׁיד הַקּוֹרָא לְמִי־הֵם וְיִשְׁפָּכֶם עַל־פְּנֵי הָאָרֶץ
 יְי־הוָה שְׁמוֹ: הַמִּבְלִיג שֹׂד עַל־עֵצ וְשֹׂד עַל־מִבְצָר
 יָבוֹא: יִשְׁנָאוּ בַשָּׁעַר מוֹכִיחַ וְדָבָר תַּמִּים יִתְעַבּוּ:
 וְלֹכֵן יַעֲזוּ בּוֹשְׁסֶכֶם עַל־דָּל וּמִשְׁאֵת־בֶּרֶךְ תִּקְחוּ
 מִמֶּנּוּ בְּתִי גִזִּית בְּנִיתָם וְלֹא־תִשְׁבּוּ בָּם כְּרַמִּי־חֶמֶד
 נִטְעַתָּם וְלֹא תִשְׁתּוּ אֶת־יֵינָם: כִּי יִדְעַתִּי רַבִּים
 פֹּשְׁעֵיכֶם וְעֹצָמִים חֲטָאֵתִיכֶם צִרְרֵי צִדִּיק לְקַחִי
 כֹּפֶר וְאַבְיוֹנוֹם בַּשָּׁעַר הַטּוֹ: וְלֹכֵן הַמִּשְׁפִּיל בָּעֵת
 הַהִיא יָדָם כִּי עַת רָעָה הִיא: וְדָרְשׁוּ־טוֹב וְאֶל־רָע
 לִמְעַן תִּחְיוּ וְיִהְיֶיכֶן יְי־הוָה אֱ־לֹהֵי־צַבְאוֹת אֲתֶכֶם
 כַּאֲשֶׁר אָמַרְתֶּם: וְשִׁנְאוּ־רָע וְאֶהְבּוּ טוֹב וְהִצִּיגּוּ
 בַּשָּׁעַר מִשְׁפָּט אוֹלִי יִחַנּוּ יְי־הוָה אֱ־לֹהֵי־צַבְאוֹת
 שְׂאֲרִית יוֹסֵף: וְלֹכֵן כֹּה־אָמַר יְי־הוָה אֱ־לֹהֵי
 צַבְאוֹת אֱ־דֹנִי בְּכָל־רַחֲבוֹת מִסְפָּד וּבְכָל־חַוּצוֹת
 יֹאמְרוּ הוֹ־הוּ וְקִרְאוּ אֶכֶר אֶל־אֲבֵל וּמִסְפָּד אֶל־
 יוֹדְעֵי גִהִי: וּבְכָל־כְּרָמִים מִסְפָּד כִּי־אֶעֱבֹר בְּקִרְבָּךְ
 אָמַר יְי־הוָה: הֵהוּי הַמִּתְאַנִּים אֶת־יוֹם יְי־הוָה לְמָה־
 גָּה לָכֶם יוֹם יְי־הוָה הוּא־תִשְׁפֹּךְ וְלֹא־אֹר: כַּאֲשֶׁר
 יָנוֹס אִישׁ מִפְּנֵי הָאֵרִי וּפָגַעוּ הָדָב וּבָא הַבַּיִת וְסִמָּךְ
 יָדוֹ עַל־הַקִּיר וּנְשָׁכוּ הַנֶּחֱשׁ: הִלֹּא־תִשְׁפֹּךְ יוֹם
 יְי־הוָה וְלֹא־אֹר וְאֶפֶל וְלֹא־נִגָּה לוֹ: וְשִׁנְאָתִי
 מֵאֲסָתִי תִגִּיכֶם וְלֹא אֲרִית בַּעֲצָרְתִּיכֶם: כִּי אִם־
 תַּעֲלוּ־לִי עֲלֹת וּמִנַּחֲתִיכֶם לֹא אֶרְצֶה וְשָׁלֹם
 מִרִּיאֵיכֶם לֹא אֲבִיט: הִסֵּר מַעֲלֵי הַמֶּזֶן שָׂרִיד

וְזִמְרַת נִבְלִיד לֹא אֲשַׁמְעַ: וְיִגְל כַּמִּים מִשְׁפָּט
 וְצַדִּיקָה כְּנַחֵל אֵיתָן: וְהַזְבָּחִים וּמִנְחָה הַגִּשְׁתֶּם־לִי
 בַּמִּזְבֵּחַ אַרְבָּעִים שָׁנָה בֵּית יִשְׂרָאֵל: וְנִשְׁאָתָם אֵת
 סִכּוֹת מִלְכָּכֶם וְאֵת כִּיּוֹן צִלְמִיכֶם כּוֹכֵב אֱ־לֵהֵיכֶם
 אֲשֶׁר עֲשִׂיתֶם לָכֶם: וְהַגְלִיתִי אֲתֶכֶם מִהַלְאָה
 לְדַמְשֶׁק אָמַר יְי־הוָה אֱ־לֹהֵי־צַבְאוֹת שְׁמוֹ:

ו הֵהוּי הַשְׁאֲנָנִים בְּצִיּוֹן וְהַבְּטָחִים בְּהַר שְׁמֶרֶן
 נִקְבְּלוּ רֵאשִׁית הַגּוֹלָם וּבָאוּ לָהֶם בֵּית יִשְׂרָאֵל:
 וַעֲבָרוּ כְּלָנָה וְרָאוּ וּלְכוּ מִשָּׁם חֲמַת רַבָּה וּרְדּוּ גַת־
 פְּלִשְׁתִּים הַטּוֹבִים מִן־הַמִּמְלָכוֹת הָאֵלֶּה אִם־רַב
 גְּבוּלָם מִגְּבֻלְכֶם: הַמִּנְדִּים לְיוֹם רָע וּתַגִּישׁוּן שִׁבְת
 חֲמָס: הַשְׁכָּבִים עַל־מִטּוֹת שֹׁן וְסִרְחִים עַל־
 עֲרִשׁוֹתָם וְאֶכְלִים כָּרִים מִצֹּאן וַעֲגָלִים מִתּוֹךְ
 מִרְבֵּק: הַפֶּרֶטִים עַל־פִּי הַגָּבֵל כְּדוֹיֵד תִּשְׁבּוּ לָהֶם
 כְּלִי־שִׁיר: הַשֹּׁתִים בְּמִזְרְקֵי לֵין וְרֵאשִׁית שְׁמָנִים
 יִמָּשְׁחוּ וְלֹא נִחְלוּ עַל־שֹׁבֵר יוֹסֵף: וְלֹכֵן עַתָּה יִגְלוּ
 בְּרָאשׁ גָּלִים וְסֵר מִרְצַח סְרוּחִים: וְנִשְׁבַּע אֱ־דֹנִי
 יְי־הוָה בְּנִפְשׁוֹ נֹאֵם־יְי־הוָה אֱ־לֹהֵי צַבְאוֹת מִתְאַב
 אֲנֹכִי אֶת־גִּזְאוֹן יַעֲקֹב וְאֶרְמִנְתִּיו שִׁנְאָתִי וְהַסְגֵּרְתִּי
 עִיר וּמִלְאָהּ: וְהִיָּה אִם־יִוָּתְרוּ עֲשָׂרָה אֲנָשִׁים
 בְּבֵית אֶחָד וּמָתוּ: וְנִשְׁאָו דוֹדוֹ וּמִסְרָפוֹ לְהוֹצִיא
 עֲצָמִים מִן־הַבַּיִת וְאָמַר לְאֲשֶׁר בִּינְרַכְתִּי הַבַּיִת
 הַעוֹד עִמָּךְ וְאָמַר אֶפֶס וְאָמַר הֵס כִּי לֹא לְהַזְכִּיר
 בְּשֵׁם יְי־הוָה: כִּי־הִנֵּה יְי־הוָה מִצִּוָּה וְהִפָּה הַבַּיִת
 הַגָּדוֹל רְסִיסִים וְהַבַּיִת הַקָּטָן בִּקְעִים: הַיִּרְצוֹן
 בִּסְלַע סוֹסִים אִם־יִתְרוֹשׁ בְּבִקְרִים כִּי־הִפְכֶתֶם
 לְרֹאשׁ מִשְׁפָּט וּפְרִי צַדִּיקָה לְלַעֲנָה: הַשְׁמַחִים
 לֹלֹא דָבָר הָאֲמָרִים הָלוֹא בְּחִזְקָנוּ לְקַחְנוּ לָנוּ
 קִרְנִים: כִּי הִנֵּנִי מְקִים עֲלֵיכֶם בֵּית יִשְׂרָאֵל נֹאֵם־
 יְי־הוָה אֱ־לֹהֵי הַצַּבְאוֹת גּוֹי וְלִחְצוֹ אֲתֶכֶם מִלְּבֹא
 חֲמַת עַד־נַחֵל הָעַרְבָּה:

ז כֹּה הִרְאֵנִי אֱ־דֹנִי יְי־הוָה וְהִנֵּה יוֹצֵר בְּתַחֲלַת
 עֲלֹת הַלֵּקֶשׁ וְהִנֵּה־לִקֵּשׁ אַחֵר גִּזִּי הַמִּלֵּךְ: וְהִיָּה
 אִם־פָּלָה לְאֶכּוֹל אֶת־עֵשֶׂב הָאָרֶץ וְאָמַר אֱ־דֹנִי
 יְי־הוָה סִלַּח־נָא מִי יָקוֹם יַעֲקֹב כִּי קָטָן הוּא: גִּתֶּם

י-הוה על-גזאת לא תהנה אמר י-הוה: יפה הראני
א-דני י-הוה והנה קרא לרב באש א-דני י-הוה
ותאכל את-תהום רבה ואכלה את-החלק: ויאמר
א-דני י-הוה חדל-נא מי יקום יעקב כי קטן הוא:
ונתם י-הוה על-גזאת גם-היא לא תהנה אמר
א-דני י-הוה: יפה הראני והנה א-דני נצב על-
חומת אנף ובנידו אנף: ויאמר י-הוה אלי מה-
אתה ראה עמוס ואמר אנף ויאמר א-דני הנני
שם אנף בקרב עמי ישראל לא-אוסיה עוד עבור
לו: ונשמו במות ישחק ומקדשי ישראל יחרבו
וקמתי על-בית ירבעם בקרב: וישלח אמציה
פתן בית-אל אלי-ירבעם מלך-ישראל לאמר קשר
עליך עמוס בקרב בית ישראל לא-תוכל הארץ
להכיל את-כל-דבריו: כי-כה אמר עמוס בקרב
ימות ירבעם וישראל גלה יגלה מעל אדמתו:
ויאמר אמציה אל-עמוס חזה לך ברח-לך אל-
ארץ יהודה ואכל-שם לחם ושם תנבא: ובית-
אל לא-תוסיף עוד להנבא כי מקדש-מלך הוא
ובית ממלכה הוא: וניען עמוס ויאמר אל-
אמציה לא-נביא אנכי ולא בן-נביא אנכי כי-
בוקר אנכי ובולס שקמים: וינחני י-הוה מאחרי
הצאן ויאמר אלי י-הוה לך הנבא אל-עמי
ישראל: ועתה שמע דברי-הוה אתה אמר לא
תנבא על-ישראל ולא תטיף על-בית ישחק: לכו
כה-אמר י-הוה אשתף בעיר תזנה ובגיד ובנתיף
בחרב יפלו ואדמתך בתבל תחלק ואתה על-
אדמה טמאה תמות וישראל גלה יגלה מעל
אדמתו:

ח פה הראני א-דני י-הוה והנה פלוב קניץ:
ויאמר מה-אתה ראה עמוס ואמר פלוב קניץ
ויאמר י-הוה אלי בא הקץ אל-עמי ישראל לא-
אוסיה עוד עבור לו: והילילו שירות היכל ביום
ההוא נאם א-דני י-הוה רב הפגר בכל-מקום
השליך קס: ושמעו-זאת השאפים אביון
ולשבית עניי-ארץ: לאמר מתי יעבר החדש

ונשבירה שבר והשבת ונפתחה-בר להקטין
איפה ולהגדיל שקל ולענות מאנני מרמה: ולקנות
בכסף דלים ואביון בעבור נעלים ומפל בר
נשביר: ונשבע י-הוה בגאון יעקב אם-אשפח
לנצח כל-מעשיהם: העל זאת לא-תרגז הארץ
ואבל כל-יושב בה ועלתה כאר פלה ונגרשה
ונשקעה פיאור מצרים: והנה | ביום ההוא נאם
א-דני י-הוה והבאתי השמש בצהרים והחשכתי
לארץ ביום אור: והפכתי חגיכם לאבל וכל-
שיריכם לקינה והעליתי על-כל-מתנים שק ועל-
כל-ראש קרחה ושמתי פאבל יחיד ואחריתה
ביום מר: והנה | ימים באים נאם א-דני י-הוה
והשלחתי רעב בארץ לא-רעב ללחם ולא-צמא
למים כי אם-לשמע את דברי י-הוה: ונעו מים
עד-ים ומצפון ועד-מזרח ישוטטו לבקש את-
דברי-הוה ולא ימצאו: ביום ההוא תתעלפנה
הבתולת היפות והבחורים בצמא: הנשבעים
באשמת שמרון ואמרו חי א-להיך דן וחי דרד
באר-שבע ונפלו ולא-יקומו עוד:

ט וראיתי את-א-דני נצב על-המזבח ויאמר הך
הכפתור וירעשו הספים ובצעם בראש כלם
ואחריתם בחרב אהרג לא-יגוס להם נס ולא-
ימלט להם פליט: ואם-יחתרו בשאול משם ידי
תקחם ואם-יעלו השמים משם אורידם: ואם-
יחבאו בראש הפרמל משם אחפש ולקחתי
ואם-יסתרו מגג עיני בקרקע הים משם אצנה
את-הנחש ונשכם: ואם-ילכו בשבי לפני
איביהם משם אצנה את-החרב והרגתם ושמתי
עיני עליהם לרעה ולא לטובה: ונא-דני י-הוה
הצ-באות הנוגע בארץ ותמוג ואבלו כל-יושבי
בה ועלתה כנאר פלה ושקעה פיאור מצרים:
הבונה בשמים מעלותו ואגדתו על-ארץ יסדה
הקרא למי-הים וישפכם על-פני הארץ י-הוה
שמו: והלוא כבני כשלים אתם לי בני ישראל
נאם-י-הוה הלוא את-ישראל העליתי מארץ

מִצְרִים וּפְלִשְׁתִּים מִפְּתוֹר וְאַרְם מִקִּיר: הִנֵּה
 עֵינִי א-לֹנִי י-הוָה בַּמַּלְכָּה הַחֲטָאָה וְהַשְׁמֵדְתִּי
 אֹתָהּ מֵעַל פְּנֵי הָאֲדָמָה אֲפֹס כִּי לֹא הַשְׁמִיד
 אֲשֶׁמִּיד אֶת-בֵּית יַעֲקֹב נְאֻם-י-הוָה: כִּי-הִנֵּה אֲנֹכִי
 מִצְוֶה וְהַנְּעוּתִי בְּכָל-הַגּוֹיִם אֶת-בֵּית יִשְׂרָאֵל
 כַּאֲשֶׁר יִצְוֶה בַּכְּבָּרָה וְלֹא-יִפּוֹל צָרוֹר אֲרָץ: בַּחֲרֹב
 יָמוּתוּ כָּל חֲטָאֵי עַמִּי הָאֻמִּים לֹא-תִגִּישׁ וְתִקְדִּים
 בַּעֲדֵינוּ הָרָעָה: בְּיוֹם הַהוּא אֲקִים אֶת-סֶכֶת דָּוִיד
 הַנִּפְלֵת וְגִדְרֹתַי אֶת-פְּרָצֵיהֶן וְהִרְסֹתִיו אֲקִים
 וּבְנִיתִיהָ כִּימֵי עוֹלָם: לִמְעַן יִירָשׁוּ אֶת-שְׂאֲרֵית
 אֲדוֹם וְכָל-הַגּוֹיִם אֲשֶׁר-נִקְרָא שְׁמִי עֲלֵיהֶם נְאֻם-
 י-הוָה עֲשֵׂה זֹאת: הִנֵּה יָמִים בָּאִים נְאֻם-י-הוָה
 וְנִגַּשׁ חוֹרֶשׁ בַּקָּצָר וְדֶרֶךְ עֲנָבִים בְּמִשְׁךְ הַזָּרַע
 וְהַטִּיפוּ הַהָרִים עָסִיס וְכָל-הַגְּבָעוֹת תִּתְמוּגְגָנָה:
 וְשִׁבְתִּי אֶת-שְׁבוֹת עַמִּי יִשְׂרָאֵל וּבָנוּ עָרִים
 נִשְׁמוֹת וַיֵּשְׁבוּ וְנִטְעוּ כְרָמִים וְשָׂתוּ אֶת-יַיִנָּם וַעֲשׂוּ
 גִבּוֹת וְאָכְלוּ אֶת-פְּרִיָּהֶם: וְנִטְעַתִּים עַל-אֲדָמָתָם
 וְלֹא יִנְתָּשׁוּ עוֹד מֵעַל אֲדָמָתָם אֲשֶׁר נָתַתִּי לָהֶם
 אָמַר י-הוָה א-לֵהִיךָ:

עוֹבְדִיָּה

א תַּחֲזֹן עֹבְדִיָּה כֹה־אָמַר א-לֹנִי י-הוָה לְאֲדוֹם
 שְׁמוּעָה שְׁמַעְנוּ מֵאֵת י-הוָה וְצִיר בַּגּוֹיִם שְׁלַח
 קוֹמוּ וְנִקְוֶמָה עָלֶיהָ לְמַלְחָמָה: הִנֵּה קָטָן נִתְחַיֶּה
 בַּגּוֹיִם בְּזוּי אֹתָהּ מְאֹד: גִּזְדוֹן לִבָּךְ הַשִּׁיאָה שְׁכֵנִי
 בַּחֲגוּי-סֹלַע מְרוֹם שְׁבֹתוֹ אָמַר בְּלִבּוֹ מִי יוֹרֵדְנִי
 אֲרָץ: אִם-תִּגְבֶּיהָ כְּנֶשֶׁר וְאִם-בֵּין כּוֹכָבִים שָׁיִם
 קִנָּה מִשָּׁם אֲוִרִידָה נְאֻם-י-הוָה: אִם-גִּבְגִּבִּים בָּאוּ-
 לָךְ אִם-שׁוֹדְדֵי לִילָה אִיךָ נִדְמִיתָה הָלֹא יִגְבּוּ
 דִּים אִם-בְּצָרִים בָּאוּ לָךְ הָלֹא יִשְׁאִירוּ עַלְלוֹת:
 אִיךָ נִחַפְשׁוּ עֲשׂוּ נִבְעוּ מִצְּפֹנִי: יַעַד-הַגְּבוּל
 שְׁלֹחֹה כָּל אֲנָשִׁי בְּרִיתְךָ הַשִּׁיאָה יָכְלוּ לָךְ אֲנָשִׁי
 שְׁלֹמֹה לַחֲמֹךְ יִשְׁימוּ מְזוֹר תַּחֲתֶיךָ אֵין תְּבוּנָה בּוֹ:
 הָלֹא בְּיוֹם הַהוּא נְאֻם-י-הוָה וְהִאֲבִדְתִּי חֲכָמִים
 מִמֶּלֶךְ וְתְבוּנָה מִתֵּר עֲשׂוּ: וְנִחַתוּ גְבוּרֶיךָ תִּימָן
 לִמְעַן יִפְרֹת-אִישׁ מִתֵּר עֲשׂוּ מִקְטָל: מִחֲמַס אֲתִידָה

יַעֲקֹב תִּכְסֹּף בּוֹשָׁה וְנִכְרַת לְעוֹלָם: בְּיוֹם עֲמֻדָּךְ
 מִנְּגִד בְּיוֹם שְׁבוֹת זָרִים חִילוֹ וְנִכְרִים בָּאוּ שְׁעָרוֹ
 וְעַל-יְרוּשָׁלַם יָדוּ גוֹרֵל גַּם-אֹתָהּ כָּאֶתֶד מֵהֶם:
 וְאֶל-תֵּרָא בְּיוֹם-אֲחִירָךְ בְּיוֹם נִכְרוּ וְאֶל-תִּשְׁמַח
 לְבָנֶי-יְהוּדָה בְּיוֹם אֲבָדָם וְאֶל-תִּגְדֵּל פִּיךָ בְּיוֹם
 צָרָה: אֶל-תִּבּוֹא בְּשַׁעַר-עַמִּי בְּיוֹם אִידָם אֶל-
 תֵּרָא גַם-אֹתָהּ בְּרַעְתּוֹ בְּיוֹם אִידוֹ וְאֶל-תִּשְׁלַחנָהּ
 בַּחִילוֹ בְּיוֹם אִידוֹ: וְאֶל-תַּעֲמֵד עַל-הַפָּרָק
 לְהַכְרִית אֶת-פְּלִיטָיו וְאֶל-תִּסְגֵּר שְׁרִידָיו בְּיוֹם
 צָרָה: כִּי-קָרוֹב יוֹם-י-הוָה עַל-כָּל-הַגּוֹיִם כַּאֲשֶׁר
 עָשִׂיתָ יַעֲשֶׂה לָּךְ גָּמְלֶךָ יָשׁוּב בְּרֹאשׁוֹ: כִּי כַּאֲשֶׁר
 שָׁתִיתָ עַל-הָר קִדְשִׁי יִשְׁתָּו כָּל-הַגּוֹיִם תִּמְיֵד
 וְשָׂתוּ וְלָעוּ וְהָיוּ כָּלֹא הָיוּ: וְיִבְהַר צִיּוֹן תִּהְיֶה
 פְּלִיטָה וְהָיָה קִדְשׁ וְיִרָשׁוּ בֵּית יַעֲקֹב אֶת
 מוֹרְשֵׁיהֶם: וְהָיָה בֵּית-יַעֲקֹב אִשׁ וּבֵית יוֹסֵף
 לְהִבָּה וּבֵית עֲשׂוֹ לְקֶשׁ וְדָלְקוּ בָהֶם וְאָכְלוּ וְלֹא-
 יִהְיֶה שְׁרִיד לְבֵית עֲשׂוֹ כִּי י-הוָה דִּבֶּר: וְיִרָשׁוּ
 הַנֶּגֶב אֶת-הָר עֲשׂוֹ וְהַשְׁפִּלָּה אֶת-פְּלִשְׁתִּים וְיִרָשׁוּ
 אֶת-שָׂדֵה אֲפֹרִים וְאֵת שָׂדֵה שְׁמֶרֶן וּבְנִימָן אֶת-
 הַגִּלְעָד: וְגָלַת הַחֲלִיָּה לְבָנֵי יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר-
 כְּנַעֲנִים עַד-צָרְפָּת וְגָלַת יְרוּשָׁלַם אֲשֶׁר בְּסִפְרָד
 יִרָשׁוּ אֶת עָרֵי הַנֶּגֶב: וְעָלוּ מוֹשְׁעִים בְּהָר צִיּוֹן
 לְשַׁפֵּט אֶת-הָר עֲשׂוֹ וְהִיתָה לִי-הוָה הַמְּלוּכָה:

יוֹנָה

א וַיְהִי דְבַר-י-הוָה אֶל-יוֹנָה בֶן-אָמִתַּי לֵאמֹר:
 כָּוֹם לָךְ אֶל-גִּינְגָנָה הָעִיר הַגְּדוֹלָה וּקְרָא עָלֶיהָ כִּי-
 עָלְתָה רַעְתָּם לִפְנֵי: וַיֵּקָם יוֹנָה לְבָרֶחַת תַּרְשִׁישָׁה
 מִלִּפְנֵי י-הוָה וַיֵּרֶד יָפוֹ וַיִּמָּצֵא אֲנִיָּה וַיֵּלֶךְ
 תַּרְשִׁישִׁי וַיִּתֵּן שֹׁכְרָה וַיֵּרֶד בָּהּ לָבוֹא עִמָּהֶם
 תַּרְשִׁישָׁה מִלִּפְנֵי י-הוָה: וַי-הִנֵּה הַטִּיל רֹיחַ-
 גְּדוֹלָה א-ל-הַיָּם וַיְהִי סַעַר-גְּדוֹל בַּיָּם וְהָאֲנִיָּה
 חֲשָׁבָה לְהִשָּׁבֵר: וַיִּירָאוּ הַמַּלְחִים וַיִּזְעְקוּ אִישׁ
 אֶל-א-לֵהֵי וַיִּטְּלוּ אֶת-הַכֵּלִים אֲשֶׁר בָּאֲנִיָּה אֶל-
 הַיָּם לְהַקֵּל מֵעֲלֵיהֶם וַיּוֹנֶה יָרֵד אֶל-יָרֵכְתִּי הַסְפִּינָה
 וַיִּשְׁכַּב וַיֵּרָדָם: וַיִּקְרַב אֵלָיו רַב הַחֲבֵל וַיֹּאמֶר לוֹ

מִה־לֶּךָ נִרְדָּם קוֹם קָרָא אֶל־אֶל־לִהְיֶה אוֹלֵי יִתְעַשֶּׂת
הָא־לִהְיִים לָנוּ וְלֹא נִאֲבָד׃ וַיֹּאמְרוּ אִישׁ אֶל־רֵעֵהוּ
לְכוּ וְנִפְלֵה גּוֹרְלוֹת וְנִדְעָה בְּשִׁלְמֵי הָרַעָה הַזֹּאת
לָנוּ וְנִפְלֹה גּוֹרְלוֹת וְנִפְלֵה הַגּוֹרֵל עַל־יּוֹנָה׃ וַיֹּאמְרוּ
אֵלָיו הַגִּידָה־נָא לָנוּ בְּאִשֶּׁר לְמִי־הָרַעָה הַזֹּאת לָנוּ
מִה־מְלֹאכֶתֶךָ וּמֵאַיִן תָּבוֹא מָה אֲרָצֶךָ וְאִי־מִנָּה עִם
אַתָּה׃ וַיֹּאמֶר אֲלֵיהֶם עֲבָרִי אֲנֹכִי וְאַתִּי־הִנֵּה
אֶל־לִהְיֵי הַשָּׁמַיִם אֲנִי יֵרָא אֲשֶׁר־עָשָׂה אֶת־הַיָּם
וְאֶת־הַיַּבֵּשָׁה׃ וַיִּירָאוּ הָאֲנָשִׁים יִרְאָה גְדוֹלָה
וַיֹּאמְרוּ אֵלָיו מִה־זֹּאת עָשִׂיתָ כִּי־יִדְעוּ הָאֲנָשִׁים
כִּי־מִלְפָּנֶי י־הוּא הוּא בֵּרַח כִּי הִגִּיד לָהֶם׃ וַיֹּאמְרוּ
אֵלָיו מִה־נַּעֲשֶׂה לָּךְ וַיִּשְׁתַּק הַיָּם מִעֲלֵינוּ כִּי הַיָּם
הוֹלֵךְ וְסֹעֵר׃ וַיֹּאמֶר אֲלֵיהֶם שְׂאוּנִי וְהִטִּילְנִי אֶל־
הַיָּם וַיִּשְׁתַּק הַיָּם מִעֲלֵיכֶם כִּי יוֹדַע אֲנִי כִּי בְּשָׁלִי
הַסֹּעֵר הַגָּדוֹל הַזֶּה עֲלֵיכֶם׃ וַיִּחַתְּרוּ הָאֲנָשִׁים
לְהִשָּׁיב אֶל־הַיַּבֵּשָׁה וְלֹא יָכְלוּ כִּי הַיָּם הוֹלֵךְ וְסֹעֵר
עֲלֵיהֶם׃ וַיִּקְרָאוּ אֶל־י־הִנֵּה וַיֹּאמְרוּ אָנָּה י־הִנֵּה
אֶל־נָא נִאֲבָדָה בְּנִפְשׁ הָאִישׁ הַזֶּה וְאֶל־תֵּתֵן עָלֵינוּ
דָּם נָקִיא כִּי־אַתָּה י־הוּא כַּאֲשֶׁר חָפַצְתָּ עָשִׂיתָ׃
וַיִּשְׂאוּ אֶת־יּוֹנָה וַיִּטְלֵהוּ אֶל־הַיָּם וַיַּעֲמֵד הַיָּם
מִזְעָפוֹ׃ וַיִּירָאוּ הָאֲנָשִׁים יִרְאָה גְדוֹלָה אֶת־י־הִנֵּה
וַיִּזְבְּחוּ־זֶבַח לִי־הִנֵּה וַיִּדְּרוּ נְדָרִים׃

הַלְבוֹת מַלְוָה וְלוֹוֶה פָּרַק טו

טו, אַ הַמַּלְוֶה אֶת הַחֵבֶרֶת בְּעֵדִים, וְאָמַר לוֹ אֵל תִּפְרַעְנִי אֵלָא בְּעֵדִים בֵּין שְׂאֵמֶר לוֹ בְּשַׁעַת הַלְוָאָה, בֵּין שְׂאֵמֶר לוֹ אַחֵר שְׁהַלְוָהוּ חֲרִי זֶה צָרִיד לִפְרָעוֹ בְּעֵדִים, מִפְּנֵי הַתְּנָאִי. טַעַן הַלְוֶה וְאָמַר לוֹ, וְכֵן עָשִׂיתִי וּפְרַעְתִּיךָ בִּפְנֵי פְלוֹנִי וּפְלוֹנִי, וְהִלְכוּ לָהֶם לְמַדְיַת הַיָּם, אוֹ מֵתוּ חֲרִי זֶה נְאֻמָּה, וְנִשְׁבַּע שְׁבוּעַת הַפֶּת וְנִפְטָר.

טו, ב. וְכֵן אִם אָמַר לוֹ אֵל תִּפְרַעְנִי אֵלָא בִּפְנֵי תַלְמוּדֵי חֲכָמִים, אוֹ בִּפְנֵי רוֹפְאִים, וְאָמַר לוֹ, בִּפְנֵיהֶם פְּרַעְתִּיךָ, וְאוֹתָן הָעֵדִים שֶׁפְּרַעְתִּיךָ בִּפְנֵיהֶם מֵתוּ, אוֹ הִלְכוּ לְמַדְיַת הַיָּם חֲרִי זֶה נְאֻמָּה, וְנִשְׁבַּע הַפֶּת וְנִפְטָר.

טו, ג. אֲבָל אִם אָמַר לוֹ אֵל תִּפְרַעְנִי אֵלָא בִּפְנֵי פְלוֹנִי וּפְלוֹנִי, וְאָמַר לוֹ פְּרַעְתִּיךָ בִּפְנֵי אֲחֵרִים, וּמֵתוּ אוֹ הִלְכוּ לְמַדְיַת הַיָּם אֵינּוּ נְאֻמָּה: שְׁמִפְּנֵי טַעַנָּה זֶה הַתְּנָה עָלָיו, וְאָמַר לוֹ אֵל תִּפְרַעְנִי אֵלָא בִּפְנֵי רֵאוּבֵן וְשִׁמְעוֹן שֶׁהֵם עוֹמְדִים עִמּוֹ, פְּדִי שְׂלָא יִדְחָה אוֹתוֹ וַיֹּאמֶר בִּפְנֵי אֲחֵרִים פְּרַעְתִּי, וְהִלְכוּ לָהֶם.

טו, ד. יֵשׁ גִּסְחָאוֹת מִן הַתְּלָמוּד שֶׁכְּתוּב בָּהֶן, שֶׁחֹאֲמֵר לַחֲבֵרוֹ אֵל תִּפְרַעְנִי אֵלָא בְּעֵדִים, וְאָמַר לוֹ פְּרַעְתִּיךָ בִּפְנֵי פְלוֹנִי וּפְלוֹנִי, וְהִלְכוּ לָהֶן לְמַדְיַת הַיָּם אֵינּוּ נְאֻמָּה. וְטַעַנֹת סוֹפְרִים הֵיאָן; וְלִפְיָךְ טַעַן הַמּוֹרִים, עַל פִּי אוֹתָן הַסְּפָרִים. וּכְבֹר חֲקִירָתִי עַל הַנִּסְחָאוֹת הַיְשָׁנוֹת, וּמִצָּאֵתִי בָּהֶן שֶׁהוּא נְאֻמָּה. וְהִגִּיעַ לְיָדִי בְּמִצְרִים מִקְצַת תַּלְמוּד יֵשׁן כְּתוּב עַל חֲגוּלִים, בְּמֹז שֶׁהָיוּ בּוֹתֵבִין קֶדֶם לְזִמָּן זֶה בְּקֶרֶב מַחֲמֵשׁ מֵאוֹת שָׁנָה; וּשְׁתֵּי גִסְחָאוֹת מִצָּאֵתִי מִן חֲגוּלִים בְּהִלְכָּה זֶה, וּבִשְׁנֵיהֶן כְּתוּב וְאִם אָמַר פְּרַעְתִּיךָ בִּפְנֵי פְלוֹנִי וּפְלוֹנִי וְהִלְכוּ לָהֶן לְמַדְיַת הַיָּם, נְאֻמָּה.

טו, ה. וּמִפְּנֵי טַעַנֹת זֶה שֶׁאֲרָעָה לְמִקְצַת הַסְּפָרִים, הָיוּ מִקְצַת גְּאוֹנִים שְׂאֵם אָמַר לוֹ אֵל תִּפְרַעְנִי אֵלָא בִּפְנֵי פְלוֹנִי וּפְלוֹנִי, וּפְרָעוּ בִּפְנֵי אֲחֵרִים

שְׂאֵינּוּ נְאֻמָּה, אִף עַל פִּי שֶׁחֵבִיא עֵדִים שֶׁפְּרָעוּ בִּפְנֵיהֶם; וְגַם זֶה טַעַנֹת גְּדוּלָּה. וְחֲדִין הָאֲמֵת, שְׂאֵם בָּאוּ עֵדִים שֶׁפְּרָעוּ בִּפְנֵיהֶם נִפְטָר, וְאִין כָּאֵן מְקוֹם חֲשֵׁשׁ. גַּם הַחֲזוּרָא הַזֹּאת עַל פִּי סְפָרִיָּהן שֶׁכְּתוּב בָּהֶן בְּאוֹתוֹ שֶׁאָמַר לַחֲבֵרוֹ, פְּרַעְנִי בִּפְנֵי עֵדִים שֶׁשָּׁנּוּ הַלְבוֹת, וְהִלְךְ וּפְרָעוּ בִּפְנֵי עֵדִים; וְטַעַנֹת סוֹפְרִים הֵיאָ. וּמִצָּאֵתִי בְּגוּלִים כְּתוּב, אֲזַל פְּרָעִיהָ בִּינִיהָ לְבִין דִּילִיהָ.

טו, ו. אִף עַל פִּי שֶׁהַסְּפָרִים הַמְּגֻחִין בְּמֹז שֶׁאָמְרָנוּ, כִּךְ יִרְאֶה מַדְיַן הַתְּלָמוּד. וְעוֹד, דְּבָרִים שֶׁלֹּדַעַת הָיוּ; וְכִי מַה הָיָה לוֹ לַעֲשׂוֹת אָמַר לוֹ אֵל תִּפְרַעְנִי אֵלָא בְּעֵדִים, פְּרָעוּ בְּעֵדִים: וְכִי יֵשׁ לוֹ לְאָסֵר הָעֵדִים בְּבֵית הַפֶּחֶר כֹּל יְמֵיהֶם, שְׂלָא יִלְכוּ; וְעוֹד, אִם מֵתוּ, מַה יַּעֲשֶׂה נִמְצָא זֶה פּוֹרַע פַּעַם אַחֵר פַּעַם לְעוֹלָם, עַד שִׁיבִיא עֵדִים. אִם כֵּן נַעֲשֶׂת עֵדוֹת זֶה עֵדוֹת בְּשִׁטָּר, וְנִמְצָא זֶה, כִּיּוֹן שֶׁאָמַר לוֹ אֵל תִּפְרַעְנִי אֵלָא בְּעֵדִים, נַעֲשֶׂת מַלְוֶה בְּשִׁטָּר; וְאִין מִי שֶׁעָלָה זֶה עַל לְבוֹ.

טו, ז. אֲבָל וְדָאִי אִם אָמַר לוֹ בִּפְנֵי פְלוֹנִי וּפְלוֹנִי הוּא הַפְּסִיד עַל עַצְמוֹ, שֶׁפְּרָע בִּפְנֵי אֲחֵרִים וְהִלְכוּ לָהֶם; אֲבָל אִם בָּאוּ וְהָעִידוּ שֶׁפְּרָעוּ, אִין כָּאֵן בֵּית מַחֲוֶשׁ. וּכְזֶה רָאוּי לְדוֹן וְלַחֲזוּרָת.

טו, ח. הַתְּנָה הַמַּלְוֶה עַל הַלְוָה, שִׁיחִיהָ נְאֻמָּה בְּכָל עֵת שִׁיאָמַר שְׂלָא פְרָעוּ חֲרִי זֶה נוֹטֵל בְּלֹא שְׁבוּעָה, אִף עַל פִּי שֶׁטַּעַן שֶׁפְּרָעוּ. וְאִם חֵבִיא עֵדִים שֶׁפְּרָעוּ, אֵינּוּ נוֹטֵל בְּלֹם.

טו, ט. הַתְּנָה עָלָיו שִׁיחִיהָ הַמַּלְוֶה נְאֻמָּה בְּשָׁנֵי עֵדִים אִף עַל פִּי שֶׁחֵבִיא עֵדִים שֶׁפְּרָעוּ חֲרִי זֶה גּוֹבֵה מִמֶּנּוּ בְּלֹא שְׁבוּעָה, שֶׁחֲרִי הָאֲמִינוּ בְּשָׁנֵי עֵדִים: וְאִפְלוּ חֵבִיא מֵאֵה שֶׁפְּרָעוּ בִּפְנֵיהֶם, שֶׁחֲשָׁנִים בְּמֵאָה. אֲבָל אִם אָמַר לוֹ, חֲרִי אֶתָּה נְאֻמָּה עָלַי בְּשִׁלּוּשָׁה הוּאִיל וַיֵּרֶד לְמַנְיִן אִם פְּרָעוּ בִּפְנֵי אַרְבַּעָה, חֲרִי זֶה פְּרוּעַ.

טו, י. זֶה שֶׁהָאֲמִין הַמַּלְוֶה בְּשָׁנֵי עֵדִים, מַה תַּחֲיָה תִקְנָתוֹ בְּשִׁיפְרָע וּקְרַע הַשִּׁטָּר, אוֹ יַעֲיֵד זֶה

הַמִּלֻּחַ עַל עֲצָמוֹ שֶׁבִטֵּל כָּל שְׂטָר שֵׁישׁ לוֹ עַל פְּלוֹנִי, אוֹ יַעֲדֵי עַל עֲצָמוֹ שֶׁלֹּא בִפְנֵי הַלֹּחֶה שֶׁקִּבֵּל כָּל חֹב שֵׁישׁ לוֹ אֲצֵל פְּלוֹנִי.

טו, יא הָרִי שֶׁפָּרַעוּ, וְטַעַן הַמִּלֻּחַ שֶׁלֹּא נִפְרַע, וְחִזֵּר וּפָרַעוּ פַּעַם שְׁנִיָּה מִפְּנֵי הַתְּנָאֵי הָרִי הַלֹּחֶה חִזֵּר וְתוֹבֵעַ אֶת הַמִּלֻּחַ בְּדִין, וְאוֹמֵר לוֹ כֶּךָ וְכֶךָ אֶתָּה חַיִּב לִי, מִפְּנֵי שֶׁפָּרַעְתִּיךָ שְׁתֵּי פַעַמִּים: אִם חֹדֶה, יִשְׁלַם; וְאִם כָּפָר, יִשָּׁבַע שְׁבוּעַת הַסֵּת עַל כֶּךָ שֶׁלֹּא פָּרַעוּ אֵלָּא פַּעַם אַחַת. וְכֵן כָּל פְּיוּצָא בְּזֶה.

טו, יב הַתְּנָה הַלֹּחֶה שִׁיחִיהָ נֶאֱמָן בְּכָל עֵת שִׁיאֲמַר פָּרַעְתִּי אֵינִי גּוֹבֵה בְּשְׂטָר זֶה, לֹא מִן הַיֹּרֵשׁ וְלֹא מִן הַלֹּקָח. וְאִפְּלוֹ אֲמַר לֹוֹה, לֹא פָּרַעְתִּי אֵין הַמִּלֻּחַ טוֹרָף בְּשְׂטָר זֶה מִן הַלֹּקָחוֹת: שְׁמָא יַעֲשֶׂוּ קְנוּנִיָּה עַל נִכְסֵי שְׁלֹחָה.

טו, יג טַעַן הַלֹּחֶה בְּשְׂטָר זֶה וְאוֹמֵר פָּרַעְתִּי מִקְצָתוֹ, וְהַמִּלֻּחַ אוֹמֵר לֹא פָּרַע כְּלוּם מִשְׁלָם הַמִּקְצָת שֶׁחֹדֶה בּוֹ; וְנִשְׁבַּע שְׁבוּעַת הַסֵּת, שֶׁהָרִי הֵאֱמִינוֹ. וְאִם הַתְּנָה עָלָיו שִׁיחִיהָ נֶאֱמָן בְּלֹא שְׁבוּעַת הַסֵּת, אֵינִי נִשְׁבַּע.

טו, יד הַתְּנָה הַמִּלֻּחַ שִׁיחִיהָ גּוֹבֵה בְּלֹא שְׁבוּעָה, הָרִי זֶה גּוֹבֵה מִמֶּנּוּ בְּלֹא שְׁבוּעָה. אֲבָל אִם בָּא לְגִבּוֹת מִיֹּרֶשִׁיו, יִשָּׁבַע וְאַחֵר כֶּךָ יִגָּבֶה; וְאִם הַתְּנָה שִׁיגָבֶה אִף מִן הַיֹּרֵשׁ בְּלֹא שְׁבוּעָה, גּוֹבֵה בְּלֹא שְׁבוּעָה. וְכֵן אִם הַתְּנָה שִׁיגָבֶה מִן הָעֵדִית גּוֹבֵה מִן הָעֵדִית אִף מִן הַיֹּרֶשִׁין, שֶׁכָּל תְּנָאֵי שֶׁבְּמִמּוֹן קָנִים. בָּא לְגִבּוֹת מִן הַלֹּקָח לֹא יִטְרַף אֲלֵא בְּשְׁבוּעָה, שְׁאִין זֶה מִתְּנָה לְאַבֵּר מִמּוֹן חֵבְרוֹ.

הַלְבוֹת מִלֻּחַ וְלֹוֹה פֶּרֶק טז

טז, א הַחֹב בְּאַחֲרִיּוֹת הַלֹּוֹה, עַד שִׁיפָּרַעְנּוּ לִיד הַמִּלֻּחַ, אוֹ לִיד שְׁלֹוֹחוֹ. אֲמַר לוֹ הַמִּלֻּחַ זָרֵק לִי חֹבִי וְהַפֶּטֶר, וְזָרְקוּ לוֹ וְאָבֵד אוֹ נִשְׂרַף קֶדֶם שִׁיגָיַע לִיד הַמִּלֻּחַ פֶּטֶר.

טז, ב אֲמַר לוֹ זָרֵק לִי חֹבִי בְּתוֹרַת גִּטִּין הָיוּ

הַמַּעֲוֹת קְרוֹבִין לַלֹּוֹה, הָרִי הֵן עֲדִין בְּאַחֲרִיּוֹתוֹ; הָיוּ קְרוֹב לַמִּלֻּחַ, נִפְטָר הַלֹּוֹה. מִחֲצָה לְמִחֲצָה אִם אָבֵדוּ מִשָּׁם אוֹ נִגְנְבוּ, מִשְׁלָם הַלֹּוֹה מִחֲצָה. טז, ג הָיָה רְאוּבֵן חַיִּב לְשִׁמְעוֹן מִנָּה, וְאוֹמֵר לָלוֹי הוֹלֵךְ לְשִׁמְעוֹן מִנָּה זֶה שְׁאֵנִי חַיִּב לוֹ אִם בָּא לְחִזֵּר, אֵינִי חֹזֵר; וְהוּא חַיִּב בְּאַחֲרִיּוֹתוֹ, עַד שִׁיגָיַע הַמִּנָּה לְשִׁמְעוֹן. הַחֹזֵר לֹוִי אֶת הַמִּנָּה לְרְאוּבֵן שְׁנִיָּה חַיִּבֵּן בְּאַחֲרִיּוֹתוֹ, עַד שִׁיגָיַע לִיד שִׁמְעוֹן כָּל חֹבּוֹ.

טז, ד רְאוּבֵן שֶׁהָיָה חַיִּב לְשִׁמְעוֹן מִנָּה, וְאוֹמֵר שִׁמְעוֹן לְרְאוּבֵן מִנָּה שֵׁישׁ לִי בִידֶךָ תִּנְהוּ לָלוֹי, וְהָיוּ שְׁלֹשָׁתָן עוֹמְדִין, וְקִבֵּל לֹוִי, וְנִמְצָא רְאוּבֵן עָנִי, וְאֵין לוֹ מַה שִׁיגָבֶה מִמֶּנּוּ הָרִי לֹוִי חֹזֵר בְּחֹבּוֹ עַל שִׁמְעוֹן, שָׂזָה הַטָּעָה. וְאִם יָדַע לֹוִי שֶׁהוּא עָנִי, אוֹ שֶׁהָיָה עָשִׂיר בְּאוֹתָהּ שָׂעָה וְהָעָנִי אֵינִי יָכוֹל לְחֹזֵר, שֶׁהָרִי קִבֵּל.

טז, ה טַעַן לֹוִי שֶׁהָיָה רְאוּבֵן עָנִי, וְהַטָּעָה, וְשִׁמְעוֹן אוֹמֵר עָשִׂיר הָיָה, וְהָעָנִי יִרְאֶה לִי שֶׁעַל שִׁמְעוֹן לְהֵבִיא רְאִיָּה, וְאַחֵר כֶּךָ יִפְטָר מִחֹב לֹוִי: לֹא יִהְיֶה אֵלָּא שׁוֹבֵר בִּידּוֹ אוֹמְרִים לוֹ קָנִים שׁוֹבְרִים, וְהַפֶּטֶר.

טז, ו כָּפָר בְּאַרְנֵי בְּהִלְבוֹת מִקָּח וּמִמְכָּר, שֶׁרְאוּבֵן שֶׁלֹּא הָיָה לוֹ אֲצֵל שִׁמְעוֹן כְּלוּם, וְהָיָה רְאוּבֵן חַיִּב לָלוֹי מִנָּה וְהַמִּחְחֵה אֲצֵל שִׁמְעוֹן אִף עַל פִּי שֶׁהַמִּחְחֵה בְּמַעֲמַד שְׁלֹשָׁתָן, לֹא קָנָה. וְאִם רָצָה שִׁמְעוֹן שֶׁלֹּא יִתֵּן, לֹא יִתֵּן; וְאִם נָתַן חֹזֵר וְגוֹבֵה מִרְאוּבֵן, שֶׁהָרִי עַל פִּיו נָתַן. וְכֵן אִם רָצָה לֹוִי לְחֹזֵר בּוֹ, וְלֹוֹמַר אֵינִי רֹוֹצָה לְגִבּוֹת מִשִׁמְעוֹן חֹזֵר וְגוֹבֵה חֹבּוֹ מִרְאוּבֵן; וְאִף עַל פִּי שֶׁפָּרַע מִקְצָתוֹ מִשִׁמְעוֹן, חֹזֵר וְגוֹבֵה חֲשָׂאֵר מִרְאוּבֵן.

טז, ז חֲנֻנִי שֶׁהָיָה נֹתֵן לְבַעַל הַבַּיִת מִן הַחֲנוּת כָּל מַה שִׁירָצָה בְּתוֹרַת הַלֹּוֹאֶה, וּמִקִּיפּוֹ עַד שִׁיתְקַבֵּין הַכֵּל וּפּוֹרַע לוֹ, וְאוֹמֵר לוֹ בַּעַל הַבַּיִת, תֵּן לְפּוֹעְלֵי סִלְעַ, אוֹ לְבַעַל חֹבִי מִנָּה שֵׁישׁ לוֹ אֲצִלִּי, וְאֵנִי אֶתֵּן לָךְ, וְהָרִי הַחֲנֻנִי אוֹמֵר נָתַתִּי,

והפועל או בעל חוב אומר לא לקחתני חרי הפועל או בעל חוב נשבע, ונוטל מבעל הבית חובו; וכן החנוני נשבע ונוטל מבעל הבית מה שטען שנתן, שחרי הוא אומר לו לתן. והפועל נשבע במעמד החנוני, וכן החנוני במעמד הפועל או בעל חוב, כרי שיכלמו זה מזה. וכן כל פיוצא בזה. ושבועה זו תקנת חכמים היא בנקיטת חפץ, מפני שבאין שניהן לטל. לפיכך אם מת החנוני, נוטל בעל חוב שלא בשבועה; וכן אם מת הפועל או בעל חוב, נוטל החנוני שלא בשבועה: שחרי אין בעל הבית מפסיד כלום, ואינו משלם אלא תשלום אחד.

טז, ח החנוני אומר אתה אמרת לי תן לזה, או צוית לי ואמרת אם יבוא פלוני תן לו, ובעל הבית אומר לא אמרתי לך חרי בעל הבית נשבע הסת ונפטר, והחנוני עושה דין עם זה שנתן לו. וכן אם אמר החנוני לבעל הבית המקיפו, כתוב בפנקסי שיש לי אצלך מנה, ובעל הבית אומר איני יודע נשבע בעל הבית הסת שאינו יודע, ונפטר: כדן כל טוען על חברו לכל דבר, ואין בזה תקנת חכמים.

טז, ט ראובן שהוציא שטר חוב שיש ללוי על שמעון, וטען שלוי נתנו לו בכתיבה ומסירה, ואבד השטר שהקנהו בו, או שטען שהקנהו לו על גב הקרקע חרי זה גובה אותו משמעון, הואיל ויצא מתחת ידו. טען שמעון שפרע ללוי, ואמר ישבע לי ישבע לוי, ואחר כך יגבה ראובן. הודה לו שפרע, ישלם לוי לראובן. טען לוי שלא מכר, ולא נתן שטר זה נשבע הסת ונפטר.

טז, י שטר שהיה ביד שלישי, והוציאו מתחת ידו בבית דין, ואמר פרוע הוא נאמן, אף על פי שהשטר מקנים: שאלו רצה, היה שורפו או קורעו. וכן אם מת השלישי, ונמצא כתב יוצא מתחת ידי השלישי ששטר זה המנה אצלו פרוע הוא חרי זה פרוע, אף על פי שאין עדים על

הכתב. אבל כתב שיצא מתחת ידי המלוה ששטר פלוני פרוע אפלו היה בכתב ידי המלוה, אינו אלא כמשחק.

טז, יא היו עדים על הכתב אם היו מקימין, חרי השטר פרוע. ואם אין עליו קיום, ישאלו העדים החותמין על זה השובר: אם לא ידעו, או שאין העדים מצויין הואיל ומתחת ידי המלוה, או מתחת ידי יורשיו יצא אין השובר כלום.

טז, יב נמצא השטר בין שטרות פרועין חרי זה פרוע, ואף על פי שאין עדים על הכתב הנמצא. וכן אם נמצא כתוב בגופו של שטר, בין מלפניו בין מאחוריו ואפלו במקצתו, ששטר זה פרוע או נפרע ממנו כך וכך עושין על פי הכתב, אף על פי שאין על הכתב עדים, ואף על פי שיצא מתחת ידי המלוה: שאלו לא נפרע, לא היה כותב על השטר.

טז, יג המוצא שטר בין שטרותיו, ואין ידוע מה טיבו יהיה מנה, עד שיבוא אליהו.

טז, יד האומר לבניו, שטר בין שטרותי פרוע, ואיני יודע איזה הוא שטרותיו כלן פרועין; נמצא לאחד שם שנים, הגדול פרוע והקטן אינו פרוע. אמר לחברו שטר לך בידי פרוע הגדול פרוע, והקטן אינו פרוע; חוב לך בידי פרוע שטרות שיש לו עליו, כלן פרועין.

הלכות מלוה ולוה פרק יז

יז, א מלוה שמת, ובא היורש לתבע את הלוה בשטר שעליו, ואמר פרעתי את אביה, והיורש אומר איני יודע אומרים לו עמד ושלם לו. אמר ישבע לי חרי זה נשבע בנקיטת חפץ שלא פקדנו אבא על ידי אחר, ושלם אבא לנו אבא בפיו, ושלם מצינו בין שטרותיו שלא אבא ששטר זה פרוע; וגובה.

יז, ב מת הלוה אחר שמת המלוה, ובא היורש להפרע מן היורש לא ופרע אלא בשבועה; ואומרים לו תחלה, השבע שלא פקדנו אבא,

וְלֹא אָמַר לָנוּ אָבִיא, וְלֹא מָצִינוּ בֵּין שְׁטָרוֹתָיו
שְׁלֹא־אֵבֶא שְׁשֹׁטֵר זֶה פְּרוּעַ. וְאֶפְלוּ הָיָה הַיּוֹרֵשׁ קָטָן
הַמִּטָּל בְּעֶרְיָסָה, בְּשִׁמְתַּת מוֹרִישׁוֹ הָרִי זֶה נִשְׁבַּע
וְנוֹטָל. וְאִם צִוָּה הַמִּלְוָה בְּשַׁעַת מִיתָתוֹ שְׁשֹׁטֵר
זֶה אֵינוֹ פְּרוּעַ יִפְרַע הַיּוֹרֵשׁ בְּלֹא שְׁבוּעָה, אֶפְלוּ
מִן הַיּוֹרֵשׁ.

יז, ג מֵת הַלּוֹוֶה תַּחֲלָה, וְאַחֵר כֶּף מֵת הַמִּלְוָה אֵין
יּוֹרְשֵׁי מִלּוֹה נּוֹטְלִין מִיּוֹרְשֵׁי לּוֹוֶה כְּלוּם: שְׁבַעַת
שְׁמַת הַלּוֹוֶה, נִתְּחִיב הַמִּלְוָה לְהִשְׁבַּע וְאַחֵר כֶּף
יִטַּל כִּמּוֹ שְׁבַעֲרָנוּ; וְכִבֵּר מֵת, וְאֵין אָדָם מוֹרִישׁ
שְׁבוּעָה לְבָנָיו, שְׂאִינָן יְכוּלִין לְהִשְׁבַּע שְׁלֹא נִפְרַע
אֲבִיהֶן כְּלוּם. וְאִם עָבַר הַדִּין וְהִשְׁבִּיעַ יּוֹרְשֵׁי
מִלּוֹה, וְגָבוּ אֶת חֻבָּן אֵין מוֹצִיאִין מִיָּדָם.

יז, ד לְפִיכָף שְׁטֵר חֹב שְׁלִיתוּמִים הַבָּאִים לְהַפְרַע
מִן הִיתוּמִים שְׁמַת אֲבִיהֶן הַלּוֹוֶה תַּחֲלָה אֵין
קוֹרְעִין אוֹתוֹ, וְאֵין מַגְבִּין בּוֹ: אֵין גּוֹבִין בּוֹ,
שְׂאִין אָדָם מוֹרִישׁ שְׁבוּעָה לְבָנָיו כִּמּוֹ שְׁבַעֲרָנוּ;
וְאֵין קוֹרְעִין אוֹתוֹ, שְׂמָא יָבוֹא דִּין שְׁיִדּוֹן וְיוֹצִיא
בּוֹ.

יז, ה אֶפְלוּ הָיָה שֵׁם עָרֵב, וּמֵת הַלּוֹוֶה תַּחֲלָה לֹא
יִפְרְעוּ יּוֹרְשֵׁי הַמִּלְוָה מִן הָעָרֵב: שְׂאִם תֵּאמַר
יִפְרְעוּ מִן הָעָרֵב, הָרִי הָעָרֵב חֹזֵר וְנִפְרַע
מִיּוֹרְשֵׁי לּוֹוֶה.

יז, ו אֵין דָּנִין מִדִּין זֶה לְכָל הַדּוֹמָה לוֹ, אֵלֹא הָרִי
הַפּוֹגֵם אֶת שְׁטָרוֹ וּמֵת אָף עַל פִּי שְׂאִינוֹ גּוֹבָה
אֵלֹא בְּשְׁבוּעָה הָרִי בָנָיו נִשְׁבַּעִין שְׁלֹא פִקְדָנוּ
אָבִיא, וְלֹא צִוָּנוּ אָבִיא, וְלֹא מָצִינוּ בֵּין שְׁטָרוֹתָיו
שְׁלֹא־אֵבֶא שְׁכָל הַשְׁטֵר הַזֶּה פְּרוּעַ; וְגוֹבִין אֶת שְׂאֵר
הַשְׁטֵר, בֵּין מִן הַלּוֹוֶה בֵּין מִיּוֹרְשָׁיו.

יז, ז יוֹרֵשׁ שְׂבִיא לְגָבוֹת מִן הַיּוֹרֵשׁ, וְאָמְרוּ יּוֹרְשֵׁי
לּוֹוֶה אָמַר לָנוּ אָבִיא לֹא לָוִיתִי חֹב זֶה הָרִי יּוֹרְשֵׁי
הַמִּלְוָה גּוֹבִין שְׁלֹא בְּשְׁבוּעָה: שְׁכָל הָאֹמֵר לֹא
לָוִיתִי, כְּאֹמֵר לֹא פְּרַעְתִּי. וְכֵן מִלּוֹה שְׂבִיא
לְהַפְרַע מִיּוֹרְשֵׁי לּוֹוֶה, וְאָמְרוּ אָמַר לָנוּ אָבִיא לֹא
לָוִיתִי חֹב זֶה הָרִי זֶה גּוֹבְהוּ בְּלֹא שְׁבוּעָה, וְאֶפְלוּ

הָאֹמֵינוּ בְּשֹׁטֵר כָּל זָמָן שְׂאֹמֵר פְּרַעְתִּי: שְׁכָל
הָאֹמֵר לֹא לָוִיתִי, כְּאֹמֵר לֹא פְּרַעְתִּי.

יז, ח יוֹרֵשׁ שְׂבִיא לְהַפְרַע מִן הַלּוֹוֶה בְּשֹׁטֵר שְׂשִׁישׁ
בּוֹ נֶאֱמָנוֹת לְלוֹוֶה, כָּל זָמָן שְׂאֹמֵר פְּרַעְתִּי הָרִי
הַלּוֹוֶה נִשְׁבַּע הִפֵּת שְׁפָרְעוּ לְשֹׁטֵר זֶה וְנִפְטָר, אָף
עַל פִּי שְׁלֹא כָּתַב לוֹ וְחָרִי אֶתְּהָ נֶאֱמָן עַל יוֹרְשֵׁי:
שְׁעִיקָר הַשְׁטֵר, עַל תְּנָאִי זֶה הָיָה. וְאִם הִתְנַחַ
עָלָיו שְׂחִיחָה נֶאֱמָן בְּלֹא שׁוּם שְׁבוּעָה אֵינוֹ
נִשְׁבַּע, אֶפְלוּ לְיוֹרְשֵׁי מִלּוֹה.

יז, ט יוֹרֵשׁ קָטָן שְׁחִיחָה שְׁטֵר חֹב לְאָבִיו, וְיֵצֵא
עָלָיו שׁוֹבֵר אַחֵר מִיתַת אָבִיו אֵין קוֹרְעִין אֶת
הַשְׁטֵר, וְאֵין מַגְבִּין בּוֹ עַד שְׁיִגְדְּלוּ הִיתוּמִים:
שְׂמָא שׁוֹבֵר זֶה מְזִיף הוּא, וְלְפִיכָף לֹא הוֹצִיאֻ
הַלּוֹוֶה בְּחֵיי הָאָב.

יז, י הַמוֹצִיא שְׁטֵר חֹב עַל חֲבֵרוֹ, וְהָיָה כְּתוּב
בְּכָבֵל מַגְבְּהוּ מִמְּעוֹת בְּכָל הָיָה כְּתוּב בְּאַרְץ
יִשְׂרָאֵל, מַגְבְּהוּ מִמְּעוֹת אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל: מַה שְׂאִין
כֵּן בְּכַתְּבָה. לֹא הָיָה בְּשֹׁטֵר שֵׁם מְקוֹם, וְהוֹצִיאֻ
בְּכָבֵל גּוֹבָה בּוֹ מִמְּעוֹת בְּכָל; הוֹצִיאֻ בְּאַרְץ
יִשְׂרָאֵל, גּוֹבָה בּוֹ מִמְּעוֹת אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל.

יז, יא בָּא לְגָבוֹת מִמְּעוֹת הַמְּקוֹם שְׂשִׁצָא בּוֹ
הַשְׁטֵר, וְטָעַן הַלּוֹוֶה שֶׁהַמְּעוֹת שְׂאֵנִי חֵיב לוֹ
מִכֶּסֶף שֶׁהוּא פְּחוֹת מִזֶּה הַמִּטְבַּע יִשְׁבַּע הַמִּלְוָה
וְיִטַּל. הָיָה בּוֹ כֶּסֶף סֶתֶם מַה שְׁיִרְצֶה לּוֹוֶה, יִגְבְּהוּ.
יז, יב מִכָּאן אֶתְּהָ לְמַד, שְׁשֹׁטֵר שְׂאִין בּוֹ שֵׁם
מְקוֹם שְׁנִכְתָּב בּוֹ, כְּשֶׁר לְכָל דְּבָר; וְהוּא הַדִּין
לְשֹׁטֵר שְׂאִין בּוֹ זָמָן בָּלָל, שֶׁהוּא כְּשֶׁר, אָף עַל פִּי
שְׁעֵדוֹת זֶה, אֵין אֶתְּהָ יְכוּל לְחַזִּימָה. אֵין מְדַקְדָּקִין
בְּדִינֵי מִמּוֹנּוֹת בְּדִרְיָשָׁה וְחִקְרָה כִּמּוֹ שְׂחִיתָבָאָר,
כְּדִי שְׁלֹא תִנְעַל דָּלֶת בְּפָנֵי לוֹוִין. וְלְפִיכָף שְׁטָרֵי
חֹב הַמֵּאֲחֲרִין כְּשֶׁרִין, אָף עַל פִּי שְׂאִין אֶתְּהָ יְכוּל
לְחַזִּימָן, כִּמּוֹ שְׂחִיתָבָאָר בְּמִקּוֹמוֹ.

הַלְבוֹת מִלּוֹה וְלּוֹוֶה פֶּרֶק יח

יח, א הַמִּלְוָה אֶת חֲבֵרוֹ סֶתֶם, הָרִי כָּל נִכְסָיו
אֲחֵרָאִין וְעֶרְבָאִין לְחֹב זֶה. לְפִיכָף כְּשִׁיבֹא

לגבות, תובע את בעל חובו תחלה: אם מצא עמו נכסים, בין מטלטלין בין קרקעות גובה מהן ברצון הלווה; ואם לא נתן הלווה מרעתו, מגבין אותו בית דין.

יח, ב לא הספיק לו כל הנמצא בנגד שטר חובו חרי זה גובה מפל הקרקעות שהיו ללווה, אף על פי שהן עתה מכורין לאחרים או נתונים במתנה: הואיל ומכר הלווה או נתן אחר שנשתעבד בחוב זה, חרי זה מוציא מיד הלוקחות או מיד בעלי המתנות; וזה הוא הנקרא טורף.

יח, ג במה דברים אמורים, בקרקעות שהיו לו בעת שלוח. אבל נכסים הפאין לו לאחר שלוח לא נשתעבדו לבעל חוב, ואינו טורף אותן. ואם התנה עליו שכל נכסים שיקנה יהיו משעבדין להפרע מהן, וקנה אחר שלוח ומכר או נתן חרי בעל חוב טורף מהן.

יח, ד אין כל הדברים אמורים, אלא בקרקע. אבל המטלטלין, אין עליהן אחריות: אפלו מטלטלין שהיו לו בעת שלוח, שמכרן לשעתו אין בעל חוב טורף אותן.

יח, ה הקנה לבעל חובו כל המטלטלין על גב הקרקע שיש לו, להיותו נפרע מן הכל חרי זה טורף מאותן המטלטלין: והוא שכתב לו בשטר חובו, שהקניתי לך מטלטלין שיש לי על גב הקרקע שיש לי, שלא באסמכתא, ושלא בטפסי השטרות.

יח, ו וכן אם כתב לו שכל נכסים שאני עתיד לקנות, בין קרקעות בין מטלטלין, חרי הן משעבדים לך להפרע מהן, והמטלטלין קנויין לך על גב הקרקעות להפרע מהן, שלא באסמכתא, ושלא בטפסי השטרות חרי זה טורף, אף מן המטלטלין שקנה הלווה לאחר שלוח: שכל הנאי שבממון קנים.

יח, ז עשה שדהו הפותיקי לבעל חובו, או לאשה

בכתבתה, והוא שכתב להן מפאן תגבו, ושטפה נחר חרי זה גובה משאר נכסים, וטורף אותן; ואם התנה עמו שלא יהיה לו פרעון אלא מזו, אינו גובה משאר נכסים. וכן אם לזה ממנו, ופרש שאין לו עליו אחריות חרי זה אינו גובה מן המשעבדין לעולם.

יח, ח העושה שדהו הפותיקי לבעל חובו או לאשה בכתבתה, ומכרה חרי זו מכורה; וכשיבוא בעל חוב לגבות אם לא ימצא נכסים בני חורין, וטרף אותה. במה דברים אמורים, בשמכרה לשעתה; אבל מכרה ממכר עולם, אינה מכורה.

יח, ט עשה עבדו הפותיקי ומכרו חרי בעל חוב גובה ממנו, מפני שיש לו קול. עשה שורו הפותיקי ומכרו, אין בעל חוב גובה ממנו; וכן שאר המטלטלין, מפני שאין להן קול.

יח, י עבד שעשהו רבו הפותיקי, ושחררו אף על פי שכתב לו לא יהיה לך פרעון אלא מזה, יצא לחרות; וכן אם הקדישו: שחמין והשחרור וההקדש מפקיעין מיד השעבוד; וחרי בעל חוב חוזר וגובה חובו מן הלווה, וכותב עליו שטר בחובו, וטורף מזמן זה השטר.

יח, יא ולמה הוא חייב לשלם, מפני שגרם לאבד ממון חברו; וכל הגורם לחיוב, משלם כמו שבארנו במקומו. וכופין את רבו השני לשחררו, מפני תקון העולם, שלא ימצאנו בשוק, ויאמר לו עבדי אתה.

יח, יב המקדיש נכסיו אין בעל חוב יכול לטרף מן ההקדש, שההקדש מפקיע השעבוד. וכשפודין הקרקע מיד ההקדש, אומדין במה אדם רוצה לתן בשדה זו, על מנת שיתן לבעל חוב את חובו, ולאשה בכתבתה: לפי שבשתפדה, ותצא לחלין ביד הלוקח יבוא בעל חוב, ויטרף אותה, או האשה בכתבתה, כמו שבארנו בערכין.

יח, יג בעל חוב שפא לטראפ אים יש מעות ללוקח, יכול לסלקו ולתן לו דמי מה שהוא טורף; וחזר הלוקח, ותובע למוכר. ואם עשה אותה הפותיקו, אינו יכול לסלקו בדמים.

יח, יד ראובן שהיה חייב לשמעון מאתים, והיו לו שתי שדות, ומכר אחת מהן ללוי במנה, וחזר ומכר לו השניה במנה, ובא שמעון וטראפ האחת במנה, וחזר לטראפ השניה במנה הנשאר לו, והביא ללוי מאתים ואמר לו, אם תרצה להיות השדה שטרפת שומה לך בכל המאתים שיש לך, הרי מוטב, ואם לאו, הא לך מאתים שלחובך והסתלק הדין עם לוי. רצה שמעון, ועמד בה אף על פי שקבלה במאתים, אין לוי חוזר ותובע ראובן אלא במנה אחת.

יח, טו מת ראובן, והניח שדה אחת שווה מאה, ובא שמעון וטראפה, ונתנו לו חיתומים מאה מן המטלטלין שהניח אביהן וסלקוהו הרי זה חוזר, וטורף אותה בשאר חובו: שהמאה שנתנו לו מצוה עשו, שמצוה על חיתומים לפרע חוב אביהן. ואם אמרו לו אלו המאה דמי השדה שטרפת, אינו יכול לחזר ולטראפ אותה פעם אחרת בשאר חובו.

הלכות מלוה ולוה פירק יט

יט, א פשידדין בית דין לנכסי הלוה לגבות מהו, לא יגבו לבעל חוב אלא מן הבינונית שפקרקעותיו. ודין תורה שיגבה בעל חוב מן הזבורית, שנאמר "בחוק, תעמוד..." מה דרבו שלאדם להוציא, פחות שבעליו. אבל תקנו חכמים בבינונית, כדי שלא תנעל דלת בפני לוויין. במה דברים אמורים, בבא להפרע מן הלוה עצמו. אבל הבא להפרע מן היורשין, בין קטנים בין גדולים לא יפרע אלא מן הזבורית.

יט, ב אין נפרעין מנכסים משעבדין, במקום שיש נכסים בני חורין; ואפלו היו בני חורין זבורית, והמשעבדים בינונית, או עדית בין

שמכרם בין שנתנם. נשתדפו בני חורין, הרי זה טורף מן המשעבדים, שפיון שנשחתו, כאלו אינם.

יט, ג ראובן שמכר כל שדותיו לשמעון, וחזר שמעון ומכר שדה אחת מהן ללוי, ובא בעל חוב שלראובן לטראפ רצה מזה, גובה; רצה מזה, גובה.

יט, ד במה דברים אמורים, בשלקח לוי בינונית. אבל אם לקח עדית, או זבורית אינו טורף מלוי: שהרי זה אומר לו, מפני זה טרחתי ולקחתי שדה שאין דינך לגבות ממנו.

יט, ה וכן אם לקח לוי בינונית, והניח אצל שמעון בינונית כמו הבינונית שלקח אינו טורף מלוי: שהרי זה אומר לו, הנחתי לך מקום לגבות ממנו.

יט, ו כבר בארנו שהנזקין שמיין להן בעדית, ובעל חוב בבינונית, וכתבת אשה בזבורית. היו לו עדית וזבורית נזקין בעדית, ובעל חוב וכתבת אשה בזבורית. היו לו עדית ובינונית נזקין בעדית, ובעל חוב וכתבת אשה בבינונית. היו לו בינונית וזבורית בלבד נזקין ובעל חוב בבינונית, וכתבת אשה בזבורית.

יט, ז מוכרן לשלושה בני אדם בבת אחת כלן נכנסו תחת הבעלים, והנזקין טורפין מן העדית, ובעל חוב טורף מן הבינונית, וכתבת אשה טורפת מן הזבורית.

יט, ח מוכרן לזה אחר זה, כלן טורפין מן האחרון; לא הספיק, טורפין השאר משלפניו; לא הספיק, טורפין השאר משלפני פניו: אפלו היה האחרון הוא שלקח הזבורית שהרי הלוקח תקודם אומר לטורף, הנחתי לך מקום לגבות ממנו.

יט, ט מוכרן לאחד זו אחר זו, הרי זה הלוקח נכנס תחת הבעלים. במה דברים אמורים, שלקח עדית באחרונה. אבל אם לקח זבורית

בְּאַחֲרֹנָה, כִּלְקֹן גִּבּוֹרִין מִן הַזְבוֹרִית: שְׁחֲרִי אֹמֵר
לְטוֹרֶף כְּשִׁיבוֹא לְגִבּוֹת מִן הַשָּׂדֶה שֶׁלִּקְחָה תַּחֲלָה,
חֲרִי הִנַּחְתִּי לָךְ מְקוֹם לְגִבּוֹת מִמֶּנּוּ. וְלָמָּה אֵינִי
אֹמֵר לֹא הַטּוֹרֶף כֵּךְ, אִם לָקַח עֲדִית בְּאַחֲרֹנָה,
וְתִגָּבַהּ הָאִשָּׁה וּבַעַל חוֹב מִן הָעֲדִית שֶׁלִּקְחָה
בְּאַחֲרֹנָה שֶׁזֶה תִּקְנָהּ הִיא לְלוֹקַח, וְחֲרִי אֹמֵר לָקַח
אִי אֶפְשִׁי בְּתִקְנָהּ זֶה, אֵלֹא כָּל אֶחָד מֵהֶם יִגָּבַהּ
מִן הָרֵאשִׁי לוֹ.

יט,י מְכַרְן לְאַחַד זֶה אַחֵר זֶה, וּמִכֵּר לוֹ עֲדִית
בְּאַחֲרֹנָה, וְחֹזֵר הַלּוֹקַח וּמִכֵּר זְבוֹרִית וּבִינּוֹנִית,
וְשִׁיר עֲדִית לְפָנָיו כִּלְקֹן גִּבּוֹרִין מִן הָעֲדִית, שְׁחֲרִי
אֵין לוֹ בְּמָה יִדְחָה אוֹתָן. מִכֵּר עֲדִית, וְהַיִּית
בִּינּוֹנִית וְזְבוֹרִית הַנּוֹקִין טוֹרְפִין מִן הָעֲדִית
שֶׁבִּיד לֹקַח הַשְּׁנִי, וּבַעַל חוֹב וּכְתֹבֶת אִשָּׁה
גִּבּוֹרִין מִבִּינּוֹנִית וְזְבוֹרִית שִׁשִּׁיר לְפָנָיו.

יט,יא מִי שֶׁלָּוָה מֵאַחַד, וְאַחֵר כֵּךְ מִכֵּר הַלּוֹוֶה
נִכְסָיו לְשָׁנִים, וּכְתֹב בַּעַל חוֹב לְלוֹקַח שְׁנֵי דִין
וּדְבָרִים אֵין לִי עֵמֶךְ וְקִנּוּ מִיָּדוֹ אֵינִי יוֹכֵל לְטַרֵּף
מִלּוֹקַח רֵאשׁוֹן: שְׁחֲרִי אֹמֵר לוֹ הִנַּחְתִּי לָךְ מְקוֹם
לְגִבּוֹת מִמֶּנּוּ אֲצִל בַּעַל חוֹבָךְ, וְהֵן הַנִּכְסִים שֶׁקָּנָה
לֹקַח שְׁנֵי אַחֲרִי, וְאַתָּה הַפְּסַדְתָּ עַל עֲצֻמָּךְ, שְׁחֲרִי
סִלַּקְתָּ עֲצֻמָּךְ מִחֵן. וְהוּא חֲדִין לְאִשָּׁה בְּכַתְּבָתָהּ,
אִם כְּתִיבָה לְשָׁנִי אֲבָדָה כְּתִיבָתָהּ, וְאֵינָהּ יוֹכֵלָה
לְטַרֵּף. אֲבָל אִם כְּתִיבָה לְרֵאשׁוֹן, טוֹרְפִין מִן הַשְּׁנִי.

יט,יב מִכֵּר הַלּוֹוֶה שָׂדֶה לְלוֹקַח, וּמִכֵּר אַחֲרֵיהָ
שָׂדֶה שְׁנִיָּה לְלוֹקַח שְׁנֵי, וּכְתֹב הַמִּלּוֹחַ לְלוֹקַח שְׁנֵי
דִין וּדְבָרִים אֵין לִי עֵמֶךְ, וְקִנּוּ מִיָּדוֹ חֲרִי בַּעַל
חוֹב טוֹרֶף מִלּוֹקַח רֵאשׁוֹן שָׂדֶה רֵאשׁוֹנָה; וְלוֹקַח
רֵאשׁוֹן טוֹרֶף מִלּוֹקַח שְׁנֵי שָׂדֶה שְׁנִיָּה, שְׁחֲרִי קָנָה
אַחֲרָיו; וְלוֹקַח שְׁנֵי טוֹרֶף אוֹתָהּ מִבַּעַל הַחוֹב,
שְׁחֲרִי כְּתִיב לוֹ; וְלוֹקַח רֵאשׁוֹן חֹזֵר וְטוֹרֶף מִשְׁנֵי
וְחֹזֵרִין חֲלִילָה, עַד שִׁיעֲשׂוּ פְשָׁרָה בֵּינֵיהֶן. וְכֵן
הָאִשָּׁה בְּכַתְּבָתָהּ. וְהוּא שְׁחִיחַ הַחוֹב, כְּנִגְדַּ שְׁתֵּי
הַשָּׂדוֹת.

הַלְבוֹת מִלּוֹחַ וְלוֹוֶה פֶּרֶק כ

כ,א מִי שִׁישׁ עָלָיו חוֹבוֹת הִרְבָּה כָּל שְׁקָדָם חוֹבוֹ,
גִּבּוֹהַ תַּחֲלָה, בֵּין מִן הַלּוֹוֶה עֲצֻמוֹ, בֵּין מִן
הַלְקוֹחוֹת. וְאִם קָדָם הָאֲחֵרוֹן וְגָבַהּ מוֹצִיאִים
מִיָּדוֹ, שְׁכָּל שְׁקָדָם חוֹבוֹ זָכָה.

כ,ב בְּמָה דְּבָרִים אֲמוּרִים, בְּקִרְקָעוֹת שְׁחִיר לוֹ
בָּעֵת שְׁלֹוֹה. אֲבָל הַקִּרְקָעוֹת שֶׁקָּנָה אַחֵר שְׁלֹוֹה
מִבַּעַלִּי חוֹבוֹת הִרְבָּה אֵף עַל פִּי שְׁכֵתֵב לְכָל אֶחָד
מִחֵן שְׁאֵנִי עֲתִיד לְקַנּוֹת מִשְׁעָבֵד לָךְ אֵין בָּהֶן דִּין
קְדִימָה, אֵלֹא יָד כִּלְקֹן שׁוֹוִין; וְכָל שְׁקָדָם וְגָבַהּ
זָכָה, אֵף עַל פִּי שְׁחִיר אַחֲרוֹן.

כ,ג לָוֶה וּכְתֹב לוֹ שְׁאֵנִי עֲתִיד לְקַנּוֹת מִשְׁעָבֵד
לָךְ, וְאַחֵר כֵּךְ קָנָה שָׂדֶה, וְחֹזֵר וְלוֹוֶה מֵאַחֵר חֲרִי
הַשָּׂדֶה מִשְׁעָבֵדֶת לְרֵאשׁוֹן, וְהוּא קוֹדָם לְגִבּוֹת.
וְכֵן אֶפְלֹו חִיר מֵאַחַה.

כ,ד אֵין דִּין קְדִימָה בְּמִטְלָטְלִין; אֵלֹא כָּל שְׁגָבַה
מִחֵן זָכָה, אֵף עַל פִּי שְׁחִיר אַחֲרוֹן. קָדָם אֶחָד
מִשְׁאָר אָדָם וְתַפֶּס מִן הַמִּטְלָטְלִין שְׁלֹוֹה, כְּדִי
לְזָכוֹת בָּהֶן לְאַחַד מִבַּעַלִּי חוֹבוֹת לֹא זָכָה: שְׁכָּל
הַתּוֹפֶס לְבַעַל חוֹב בְּמְקוֹם שִׁישׁ עָלָיו חוֹב
לְאַחֲרִים, לֹא קָנָה. אֲבָל אֵין עָלָיו חוֹב לְאַחֲרִים,
קָנָה לוֹ.

כ,ה וְכֵן אִם אֹמֵר לוֹ הַלּוֹוֶה, זָכָה בְּחַפְזִי זֶה
לְפָלוֹנִי, אוֹ תֵּן מִנָּה זֶה לְפָלוֹנִי זָכָה לוֹ; וְאֵין אֶחָד
מִבַּעַלִּי חוֹבוֹת יוֹכֵלִין לְגִבּוֹת מֵאִלּוֹ הַמִּטְלָטְלִין,
שְׁכָּבֵר זָכָה בָּהֶן אַחֵר.

כ,ו שְׁטֵרוֹת שְׁזֻמָּן כִּלְקֹן יוֹם אֶחָד, אוֹ שָׁעָה אַחַת
בְּמְקוֹם שְׁבוֹתֵבִין שְׁעוֹת כָּל שְׁקָדָם מִחֵן וְגָבַהּ,
בֵּין קִרְקָע בֵּין מִטְלָטְלִין זָכָה. כָּאוּ כִּלְקֹן בִּיחַד
לְגִבּוֹת, וְכֵן בַּעַלִּי חוֹבוֹת שְׁכָּל אֶחָד מִחֵן קוֹדָם
לְזֻמָּן חֲבֵירוֹ שְׁכָּאוּ לְגִבּוֹת מִן הַמִּטְלָטְלִין שְׁחֲרִי
אֵין בָּהֶן דִּין קְדִימָה, אוֹ שְׁכָּאוּ לְגִבּוֹת מִקִּרְקָע
שֶׁקָּנָה הַלּוֹוֶה לְאַחֵר שְׁלֹוֹה מִן הָאֲחֵרוֹן שְׁכָּהֵן,
וְאֵין בְּנִכְסִים כְּדִי שִׁיגָבַהּ כָּל אֶחָד מִחֵן אֶת חוֹבוֹ
מִחֲלָקִין בֵּינֵיהֶן.

כ,ז פִּיצֵד חוֹלְקִין: אִם כְּשִׁיתְחַלֵּק הַמִּמּוֹן הַנִּמְצָא

על מנינם, יגיע לפחות שבעה כשעור חובו או פחות ממנו חולקים לפי מנינם בשוה. ואם יגיע לפחות שבעה יותר על חובו חולקים מפל הממון ביניהם כדי שיוגיע לפחות שבעה כשעור חובו, וחוזרין הנשארים מבעלי חובות וחולקין היתר ביניהן בדרך הזאת.

כ, בפיצד: היו שלושה חובו שלזה מנה, ושלזה מאתים, ושלזה שבע מאות אם היה כל הנמצא שם שלוש מאות, נוטלין מאה מאה; וכן אם נמצא שם פחות משלוש מאות, חולקין בשוה. כ, ט נמצא שם יתר על שלוש מאות חולקין שלוש מאות בשוה, ויסתלק בעל המאה; ושאר הממון חולקין אותו השנים על אותה הדרך. בפיצד: נמצאו שם חמש מאות או פחות חולקין שלוש מאות בשוה, ויסתלק האחד; וחוזרין וחולקין המאתים או הפחות בשוה, ויסתלק השני.

כ, י נמצאו שם שש מאות חולקין שלוש מאות בשוה, ויסתלק בעל המנה; וחוזרין וחולקין המאתים בין השנים בשוה, ויסתלק בעל המאתים; ונותנין המאה הנשארים לבעל השבע מאות, ונמצא בידו שלוש מאות בלבד. ועל דרך זו חולקין, אפילו הן מאה, כשיבואו לגבות באחת. ויש מן הגאונים שהורה שחולקין לפי ממונם.

כ, יא ראובן ושמעון, לכל אחד משניהם שטר חוב על לוי ראובן ושמעון שטר בחדמשה בניסן, ושמעון שטר בניסן סתם, וחרי יש ללוי שדה שאינה כדי חוב שלשניהם מזרידין לתובה ראובן, שמא שטר שלשמעון בסוף ניסן היה.

כ, יב וכן אין שמעון יכול לטרוף מאיר ואליה, שחרי חלוקת אומר לו, שמא באחד בניסן הוא זמנו שלשטרך, וחרי שדה בת חורין שתגבה אותה, ויבוא ראובן שהוא אחר זמנה, והוא שיש לו לטרוף ממנו. לפיכך אם בתבו הרשעה

זה לזה, טורפין מאיר ואליה מפל צד. והוא חדין בראובן ושמעון שמכר להן לוי שדה אחת בשני שטרות, שטרו שלזה בחדמשה בניסן, ושטרו שלזה בניסן סתם.

הלכות מלוה ולוה פרק כא

כא, א בעל חוב גובה את השבב שהשביח חלוקת בין שהשביח מחמת הוצאה, בין ששכחו נכסים מאליהן: אלא שאם השביחו מאליהן, טורף כל השבב; ואם השביחו מחמת הוצאה, גובה חצי השבב.

כא, ב פיצד: ראובן שהיה לו חוב על שמעון מאתים, ומכר שמעון ללוי שדה במנה, והוציא עליה לוי הוצאות, והשביחה וחרי היא שוה מאתים כשיבוא ראובן לטרוף את לוי, טורף ממנה במאה וחמשים: מאה שלדמי המקח, וחמשים שלחצי השבב. ואם השביחה מחמת עצמה, כגון שהיקרה בדמים או עלו בה אילנות גובה את כלה.

כא, ג חרו גאונים גדולים וחקמים ואמרו, לא יהיה חלוקת רע בוח מיורד לשדה חברו שלא ברשות, ששמין לו, וידו על התחתונה. לפיכך אם השביח חלוקת במאה, והוציא חמשים נוטל כל ההוצאה, וחצי השבב היתר על ההוצאה, וחצי עם הקרן, הוא שטורף בעל חוב; ודברים שלטעם הם, ופך ראוי לדון.

כא, ד וחזר חלוקת, וגובה את הקרן מנכסי שמעון, אם מן המושעבדין שמכר או נתן מאחר זמן שמכר בו ללוי. אבל השבב שטרו ממנו בעל חוב, בין בחציו בין בכלו אין לוי גובהו, אלא מנכסים בני חורין שלשמעון: שתקנת עולם היא, שלא יגבה השבב ולא הפרות שאכל הגזלן ולא מזון האשה והפנות מנכסים מושעבדין, שאלו דברים שאין להן קצבה. ומקלי בתבה, שלא תטרוף אשה מן השבב בכתבתה.

כא, ה' וְלָמָּה יִטְרַף בַּעַל חֹב הַחַי הַשֹּׁבֵחַ בְּלִבָּד, הַבָּאָה מִחֲמַת הוֹצָאָה: לְפִי שֶׁהַשֹּׁבֵחַ בָּא לְאַחַר שְׁלֹחַ מִרְאוּבֵן וְלֹא־אֶחָד שְׁמֹכֵר לִלּוּי, וְנִמְצָא רְאוּבֵן וְלִלּוּי בְּשָׁנֵי בַּעַל חֻבּוֹת לְשִׁמְעוֹן; וְהַשֹּׁבֵחַ בְּנִכְסִים שָׁבָא לֹא אַחֲרֵי שְׁלֹחַ מוֹשִׁיָּהוּ, שֶׁהוּא חוֹלְקִין בְּאַחַד בָּמוֹ שֶׁבְּאַרְנֹו.

כא, לְפִיכָד רְאוּבֵן שְׁלֹחַ מוֹשִׁמְעוֹן מִנֶּה, וְכֵתֵב לֹא שְׂאֵנִי עֲתִיד לְקִנּוֹת מוֹשִׁעֶבֶד לָהּ, וְחֹזֵר וְלֹחַ מִלִּיל מִזֵּיתִים, וְכֵתֵב לֹא שְׂאֵנִי עֲתִיד לְקִנּוֹת מוֹשִׁעֶבֶד לָהּ, וְקִנָּה אַחֲרַי כִּד שְׂדֵה, וּמִכֶּרֶה לִיחֻדָּה בְּמִאָּה וְחֲמִשִּׁים, וְהַשְׁבִּיחָה יְחֻדָּה בְּהוֹצָאָתָהּ, וְחֵרִי הִיא שְׂוֹחַ שְׁלוֹשׁ מֵאוֹת טוֹרָף שְׁמִעוֹן וְלִיל הַקֶּרֶן, וְחוֹלְקִין אוֹתָהּ בְּשְׁוֹחַ; וְנִמְצָא בִּיד זֶה חֲמִשָּׁה וְשִׁבְעִים, וּבִיד זֶה חֲמִשָּׁה וְשִׁבְעִים. וְחוֹזְרִין שְׁמִעוֹן וְלִיל וְיְחֻדָּה שְׁלֹשָׁתָם, וְחוֹלְקִין מִאָּה וְחֲמִשִּׁים שְׁלֹשָׁה עַל הַדֶּרֶךְ שֶׁפִּרְשָׁנוּ; נִמְצָא שְׁמִעוֹן טוֹרָף מִנֶּה שְׁלוֹ מוֹשְׁדָה זֶה, וְלִיל טוֹרָף מִאָּה וְשְׁלוֹשִׁים וְשִׁבְעָה וּמִחֲצָה, וְיְחֻדָּה נֹטֵל מִן הַשֹּׁבֵחַ שְׁנַיִם וְשִׁשִּׁים וּמִחֲצָה. וְכֵן הָן חוֹלְקִין, אֲפִלּוּ הָן מִאָּה.

כא, כָּל הַפְּרוֹת שְׂאֵבֵל הַלּוֹקָה, אֵינָן נִטְרָפִין מִמֶּנּוּ. אֲבָל הַפְּרוֹת הַמִּחְבְּרִין לְקֶרֶקַע אֵף עַל פִּי שְׂאֵינָן צְרִיכִין לְקֶרֶקַע, בַּעֲנָבִים שֶׁהִגִּיעוּ לְהַבְצִיר חֵרִי בַּעַל חֹב גּוֹבֵה מִחוּץ, בָּמוֹ שֶׁגּוֹבֵה מִן הַשֹּׁבֵחַ.

כא, חַ מִתְּנָה שֶׁשְׁבִיחָה מִחֲמַת הוֹצָאָה, אֵין בַּעַל חֹב גּוֹבֵה מוֹשְׁבָחָה בְּלוֹם; אִלָּא רֹאִין כִּמְהָ חֵיתָה שְׂוֹחַ בְּשַׁעַת מִתְּנָה, וְגוֹבֵה. וְאֵם שְׁבִיחָה מֵאֲלִיָּה, בַּעַל חֹב גּוֹבֵה אֵת כִּלָּה. וְאֵם קִבֵּל הַנּוֹתֵן אַחֲרֵיכֶם הַמִּתְּנָה חֵרִי בַּעַל חֹב גּוֹבֵה מִמֶּנָּה אֵת הַשֹּׁבֵחַ, כִּדְרָף שְׁגוֹבֵה מִן הַלּוֹקָה.

כא, ט וְלָמָּה יִטְרַף בַּעַל חֹב הַחַי הַשֹּׁבֵחַ מִן הַלּוֹקָה, וְלֹא יִטְרַף מִמֶּקֶבֶל הַמִּתְּנָה בְּלוֹם מִפְּנֵי שֶׁהַמּוֹכֵר כּוֹתֵב לְלֹקָה בַּשֹּׁטֶר מִכִּירָה שְׂאֵנִי מִחֵיב לָהּ בְּקֶרֶן, וּבְעֶמֶל שְׁתַּעֲמַל, וּבַשֹּׁבֵחַ

שֶׁתְּשִׁבִּיחָה, וְעָלִי אַחֲרֵיכֶם כִּלָּה. וְרָצָה הַלּוֹקָה וְקִבֵּל דְּבַר זֶה, שֶׁחֵרִי הַלּוֹקָה יִרְדַּע עַל תְּנָאֵי זֶה, שְׂאֵם יִלְקָה מִמֶּנּוּ הַשֹּׁבֵחַ, וְחֹזֵר עַל הַמּוֹכֵר; וְאֲפִלּוּ לֹא כֵתֵב, כִּדְרָף נֹדֵעַ שְׂוֹחַ דִּין הַמּוֹכֵר עִם הַלּוֹקָה.

כא, אֲבָל הַמִּתְּנָה שְׂאֵין שְׂם תְּנָאֵי זֶה, אֵינוֹ גּוֹבֵה מוֹשְׁבָח שֶׁהַשְׁבִּיחָה בְּהוֹצָאָתָהּ בְּלוֹם. וְכֵן יִתְּנוּ שֶׁהַשְׁבִּיחָה הַנִּכְסִים, אֵין בַּעַל חֹב גּוֹבֵה מִן הַשֹּׁבֵחַ בְּלוֹם. אֲבָל אֵם שְׁבִיחָה נִכְסִים מֵאֲלִיָּה, גּוֹבֵה אֵת הַשֹּׁבֵחַ בְּלוֹ.

כא, יא בַּעַל חֹב שְׁטָרָף בְּחֻבּוֹ מִיד הַלּוֹקָה, מִה שְׂרָאוֹי לֹא מִן הַקֶּרֶן וְחֵרִי הַשֹּׁבֵחַ רֹאִין הַנִּשְׁאָר מִן הַקֶּרֶקַע: אֵם יֵשׁ בּוֹ תַּעֲלָה לְלֹקָה כְּגוֹן שְׁנִשְׁאָר לֹא בְּשִׁדָּה בֵּית תַּשְׁעָה קִבִּין, וּבְגִנָּה בֵּית חַיִּי קֵב יִשְׁתַּתְּכּוּ בֵּה שְׁנִיָּה; וְאֵם לֹא נִשְׁאָר לֹא דְבַר שְׂאֵלֵהּ יִחְלַק, יִהְיֶה שֵׁם בְּלוֹ עָלָיו נֹתֵן לֹא בַּעַל חֹב אֵת דְּמִיו.

כא, יב חֵיתָה הַשְּׂדֵה הַפּוֹתִיקִי, בַּעַל חֹב נֹטֵל אֵת כִּלָּה. וְרֹאִין חַיִּי הַשֹּׁבֵחַ הַנִּשְׁאָר לְלֹקָה: אֵם חֵיה חַיִּי הַשֹּׁבֵחַ יִתֵּר עַל הַהוֹצָאָה כִּלָּה נֹטֵל הַהוֹצָאָה מִבַּעַל חֹב, שֶׁחֵרִי אֹמֵר לֹא בַּעַל חֹב, שְׂדֵי הִיא שֶׁהַשְׁבִּיחָה; וְהַנִּשְׁאָר לֹא מִן הַשֹּׁבֵחַ, נֹטֵל אוֹתָהּ מִן הַמּוֹכֵר. וְכֵן אֵם חֵיה חַיִּי הַשֹּׁבֵחַ פְּחוֹת מִן הַהוֹצָאָה אֵין לֹא מִן הַטּוֹרָף, אִלָּא דְּמִי חַיִּי הַשֹּׁבֵחַ; וְחֹזֵר וְגוֹבֵה מִן הַמּוֹכֵר, חַיִּי הַשֹּׁבֵחַ שְׁנִטְרָף בְּלִבָּד.

כא, יג בַּעַל חֹב שָׁבָא לְטָרָף מִן חֵיתָה מִן יִתְּנוּ שְׂמֵא אוֹמְרִים אֵנוּ הַשְּׁבִיחָה, וּבַעַל חֹב אֹמֵר שְׂמֵא אֲבִיכֶם הַשְּׁבִיחָה עַל חֵיתָה מִן לְהִבִּיא רֵאִיָּה. הִבִּיאוּ רֵאִיָּה שֶׁהֵם הַשְּׁבִיחָה שְׁמִין לָהּ אֵת הַשֹּׁבֵחַ, וְאֵת הַהוֹצָאָה; וְנֹטֵלִין הַפְּחוֹת שְׁבִיחָה, וּמַעֲלָה אוֹתָן בְּדָמִים.

כא, יד כִּמְהָ דְּבָרִים אֲמוּרִים, בְּשַׁעֲשֵׁה שְׂדֵה זֶה הַפּוֹתִיקִי. אֲבָל אֵם לֹא עָשָׂה הַפּוֹתִיקִי אֵם רָצוּ חֵיתָה מִן לְסַלֵּק בַּעַל חֹב בְּדָמִים, מִסְּלִיקִין; וְאֵם רָצוּ, נֹטֵלִין מִן הַקֶּרֶקַע שְׁעוֹר הַשֹּׁבֵחַ שְׁלֹחַ.

5 OCT	ראשון Sunday	יג 13	בבלי: זבחים כא ירושלמי: סוטה כז תוספתא: מעילה ג נ"ך: עמוס ה רמב"ם: מלוה ולוה טו	נץ החמה ..... 6:57 סו"ז קר"ש - גר"א ..... 9:50 סו"ז תפלה - גר"א ..... 10:48 צה"כ לשיטת ר"ת 7:43	עלות השחר ..... 5:44 סו"ז קר"ש - פג"א ..... 9:14 סו"ז תפלה - פג"א ..... 10:24 שקיעה 6:30
----------	-----------------	----------	---	--	---

6 OCT	שני Monday	יד 14	בבלי: זבחים כב ירושלמי: סוטה כח תוספתא: כלים קמא א נ"ך: עמוס ו רמב"ם: מלוה ולוה טז	נץ החמה ..... 6:58 סו"ז קר"ש - גר"א ..... 9:50 סו"ז תפלה - גר"א ..... 10:48 צה"כ לשיטת ר"ת 7:42	ערב סוכות עלות השחר ..... 5:45 סו"ז קר"ש - פג"א ..... 9:14 סו"ז תפלה - פג"א ..... 10:24 שקיעה 6:29
----------	---------------	----------	--	--	--

Candle Lighting 6:11 הדלקת הנרות

7 OCT	שלישי Tuesday	טו 15	בבלי: זבחים כג ירושלמי: סוטה כט תוספתא: כלים קמא ב נ"ך: עמוס ז רמב"ם: מלוה ולוה יז	1st Day Succos נץ החמה ..... 6:59 סו"ז קר"ש - גר"א ..... 9:51 סו"ז תפלה - גר"א ..... 10:48 צה"כ לשיטת ר"ת 7:40	א' דסוכות, לפענ אפיתך עלות השחר ..... 5:46 סו"ז קר"ש - פג"א ..... 9:15 סו"ז תפלה - פג"א ..... 10:24 שקיעה 6:27
----------	------------------	----------	--	--	--

Candle Lighting 7:40 הדלקת הנרות

8 OCT	רביעי Wednesday	טז 16	בבלי: זבחים כד ירושלמי: סוטה ל תוספתא: כלים קמא ג נ"ך: עמוס ח רמב"ם: מלוה ולוה יח	2nd Day Succos נץ החמה ..... 7:00 סו"ז קר"ש - גר"א ..... 9:51 סו"ז תפלה - גר"א ..... 10:48 צה"כ לשיטת ר"ת 7:39	ב' דסוכות, אבן שתיה עלות השחר ..... 5:47 סו"ז קר"ש - פג"א ..... 9:15 סו"ז תפלה - פג"א ..... 10:24 שקיעה 6:26
----------	--------------------	----------	---	--	--

Yom Tov Ends 7:39 זמן מוצי"ט

9 OCT	המישי Thursday	יז 17	בבלי: זבחים כה ירושלמי: סוטה לא תוספתא: כלים קמא ד נ"ך: עמוס ט רמב"ם: מלוה ולוה יט	1st Day Chol Hamoed נץ החמה ..... 7:01 סו"ז קר"ש - גר"א ..... 9:51 סו"ז תפלה - גר"א ..... 10:48 צה"כ לשיטת ר"ת 7:37	א דחור"פ סוכות, אערך שועי עלות השחר ..... 5:48 סו"ז קר"ש - פג"א ..... 9:15 סו"ז תפלה - פג"א ..... 10:24 שקיעה 6:24
----------	-------------------	----------	--	---	--

10 OCT	ששי Friday	יח 18	בבלי: זבחים כו ירושלמי: סוטה לב תוספתא: כלים קמא ה נ"ך: עובדיה א רמב"ם: מלוה ולוה כ	2nd Day Chol Hamoed נץ החמה ..... 7:02 סו"ז קר"ש - גר"א ..... 9:52 סו"ז תפלה - גר"א ..... 10:48 צה"כ לשיטת ר"ת 7:35	ב דחור"פ סוכות, קל לפושעות עלות השחר ..... 5:49 סו"ז קר"ש - פג"א ..... 9:16 סו"ז תפלה - פג"א ..... 10:24 שקיעה 6:22
-----------	---------------	----------	---	---	---

Candle Lighting 6:05 הדלקת הנרות

11 OCT	שב"ק Shabbos	יט 19	בבלי: זבחים כז ירושלמי: סוטה לג תוספתא: כלים קמא ו נ"ך: יונה א רמב"ם: מלוה ולוה כא	Shabbos Chol Hamoed נץ החמה ..... 7:04 סו"ז קר"ש - גר"א ..... 9:52 סו"ז תפלה - גר"א ..... 10:49 צה"כ לשיטת ר"ת 7:34	שבת ג דחול המועד סוכות, אום נצורה עלות השחר ..... 5:51 סו"ז קר"ש - פג"א ..... 9:16 סו"ז תפלה - פג"א ..... 10:25 שקיעה 6:21
-----------	-----------------	----------	--	---	--

Shabbos Ends 7:34 זמן מוצש"ק

סוקיל חודש תשרי ליל ג' עד 12:11

דער רבי זאגט אז מען קען זיך גארנישט פארשטעלן די גרויסקייט און טייערקייט פונעם אַתרוג. מען זעט אז אידן געבן אויס אסאך געלט פאר די מצוה, מער ווי פאר אנדערע מצוות, ווייל דאס איז עפעס גאר א ספעציעלע חשיבה מצוה.

(שיחות הר"ן סימן קכ"ה)